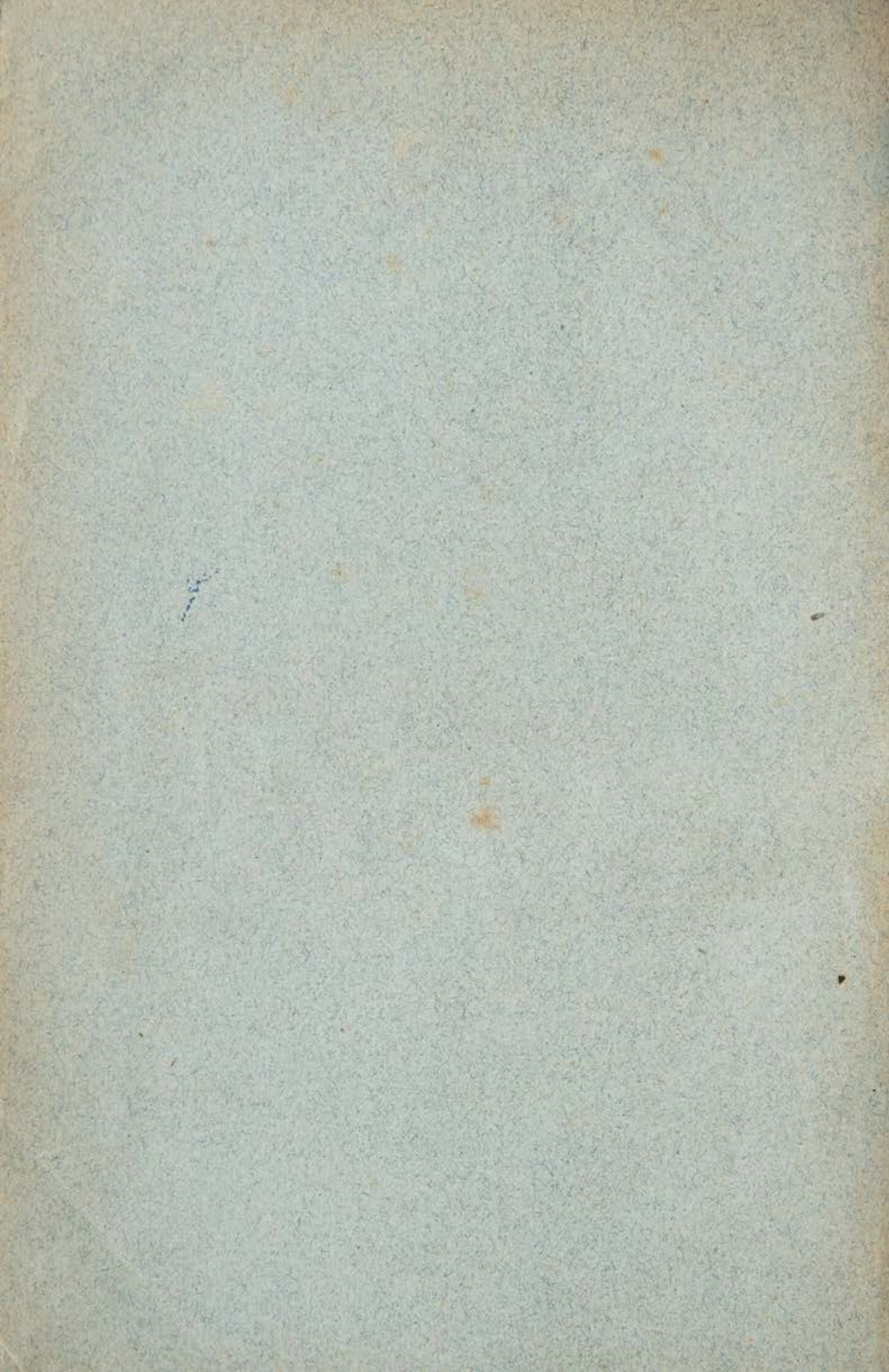
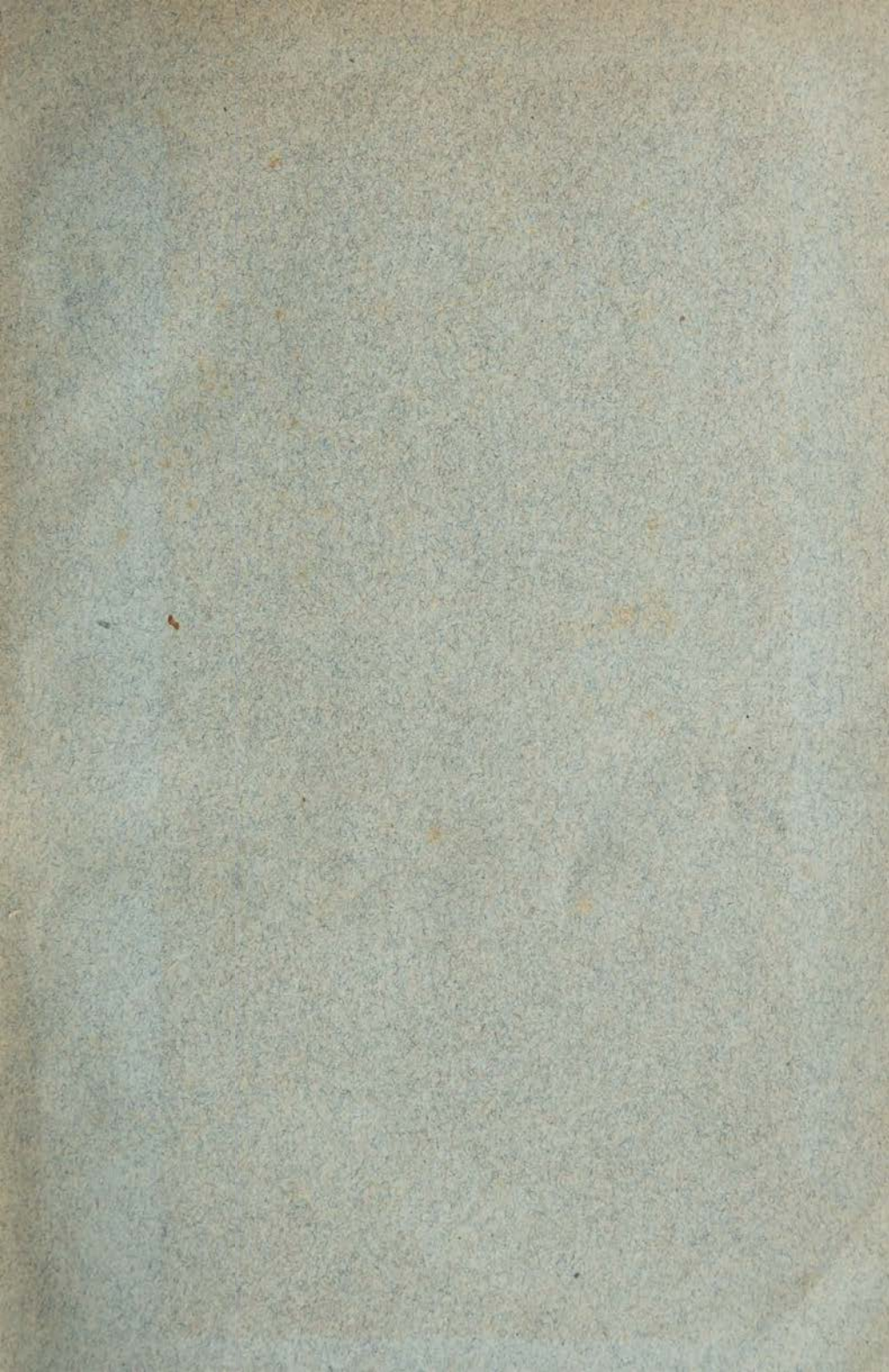

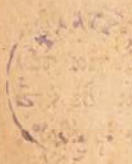

Πρόλογος τοῦ Συγγραφέως

ἡμετέροισι ἀγαπῶσι τοῖς

Πᾶν ἀντίτυπον, ὅπερ δὲν φέρει τὴν κάτωθι τῶν ἐκδοτῶν
ιδιόχειρον ὑπογραφὴν θεωρεῖται κλοπιμαῖον, καὶ κατὰ συνέ-
πειαν ὁ τυποκλόπος καταδιώκεται ἐνώπιον τῶν ἀρμοδίων
Αὐτοκρατορικῶν ἀρχῶν.

Α. Ν. Σενάι

ΠΑΙΔΙΚΗ ΖΩΟΛΟΓΙΑ.

ΗΤΟΙ

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΖΩΩΝ.

ΤΟΥ

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΟΥΣ ΧΑΩΡΟΥ.

Μετά 79 ἐν Παρισίοις χαλκογραφηθεῖσων Εἰκόνων.

Πρὸς χρῆσιν τῶν Ἀλληλοδιδασκτικῶν Σχολείων.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ ΟΔΟΣ ΔΙΕΚΕΚΥΡΑΜΕΝΗ

Ἐγκρίσει καὶ ἄδεια τοῦ ἐπὶ τῆς Ἐκταυδεύσεως
Αὐτοκρατορικοῦ Ὑπουργείου.

ΦΦ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΔΑΠΑΝΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΔΕΥΑΣΤΑ.

Ἐν Γαλατῇ. Ὁδὸς Γεωργαντζιλάρ. Ἀριθ. 13.

1875.

κατώρθωσεν ἐπὶ τέλους ν' ἀναπτύξῃ τὴν κτηνοτροφίαν, παρέχουσαν εἰς μὲν τοὺς πλουσίους γαυριῶντας ἵππους καὶ ἀγέλας παμπληθεῖς παντοίων ζώων, εἰς δὲ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἐργάτου, τὸν ὑπομονητικὸν ὄνον καὶ τὸν ἐργατικὸν βοῦν, δι' ὧν πάντων ὁ ἄνθρωπος ἐπικρεῖ εἰς τὰς πολυειδεῖς αὐτοῦ ἀνάγκας, καὶ προάγεται εἰς εὐζωίαν, ἀδιαλείπτως ἐκπολιτίζων τὸν περὶ ἑαυτὸν κόσμον καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐκπολιτιζόμενος.

Ἐντεῦθεν ἕκαστος ἐννοεῖ, ὅτι ἡ σπουδὴ τῆς Ζωολογίας εἶναι καὶ ἀναγκαία καὶ ἐπωφελής, ἔσω στοιχειωδῶς καὶ ἂν γίνηται. Δυστυχῶς ὅμως παρ' ἡμῖν τοιαῦτα στοιχειώδη συγγράμματα, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν παιδῶν χρήσιμα, ἐλλείπουσι. Τὴν ἑλλειψιν τοιοῦτου βιβλιαρίου, τὸ διδακτικὸν μετὰ τοῦ τερπνοῦ συνεννοῦντος, καὶ καταληπτοῦ τοῖς παισὶ συνιδόντες, ἐπελαβόμεθα τοῦ παρόντος ἔργου, ἐκ διαφόρων συγγραμμάτων ἐρανισάμενοι ὅ,τι ἐνομίσαμεν ἱκανὸν διὰ τοὺς παῖδας, γινώσκοντες ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι σπουδαιότερας μελέτης ἀντικείμενον, καὶ ὀγκωδέστερων συγγραμμάτων θέμα ἐπιζήλον. Ὅπως δὲ ἀποφύγωμεν τὸ πολὺπλοκὸν τῶν διαιρέσεων, ἠρκέσθημεν εἰς τὴν εἰς τέσσαρας μεγάλας κλάσεις διαίρεσιν τῶν ζώων, ἧτοι εἰς Μαστοφόρα καὶ Τετράποδα, Ἐρπετά, Ἰχθῦς καὶ Πτηνὰ, πραγματευθέντες μόνον περὶ τῶν κυριωδέστερων ζώων ἐκάστης κλάσεως.

Οὕτω λοιπὸν ἐρανισάμενοι καὶ οὕτως ἐκθέντες, προσφέρομεν εἰς τὴν ὁμογενῇ νεολαίᾳ τὸ βιβλίον τοῦτο, κεκοσμημένον διὰ λαμπρῶν χαλκογραφιῶν ἐν Παρίσις φιλοτίμῳ δαπάνῃ τῶν ἐκδοτῶν ἐργασμένων, εὐχόμενοι ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς ἀπαρχὴ ἐτέρων ἔργων σπουδαιότερων, ὧν κακῇ τύχῃ ἀμοιροῦμεν.

Ἐγχαφον ἐν Κων/πόλει κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1869.

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ Ν. Α. ΧΛΩΡΟΣ.

Πρόλογος τοῦ Συγγραφέως

τῆς πρώτης ἐκδόσεως.

Ὁ ἀριστοτέχνης δημιουργὸς τοῦ κόσμου τούτου πλάσας τὸν ἄνθρωπον καὶ πάντα τὰ ζῶα, ἀπὸ τῆς κατωτάτης μέχρι τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος, ἐφ' ἧς ὡς πρόεδρος καὶ ἡγεμὼν ἵσταται ὁ ἄνθρωπος, ἔθηκε καὶ νόμον τινὰ αἰώνιον καὶ ἀπαράβατον, καθ' ὃν πάντα τὰ ζῶα ἐνεργοῦσι καὶ πάσχουσιν ἀμοιβαίως καὶ ἐναλλάξ, χρησιμεύοντα τὰ μὲν πρὸς ὄφελος τῶν δέ, συμφώνως μὲ τὸν ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ τεθέντα νόμον, καὶ τείνουσιν ἐν ἀκαταλήπτῳ καὶ μυστηριώδει ἀρμονίᾳ πρὸς τὸν σκοπὸν, δι' ὃν ἕκαστα προωρίσθησαν. Ὁμολογούμενον δὲ παρὰ πᾶσιν ὑπάρχει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος, τὸ μόνον λογικὸν τῆς δημιουργίας πλάσμα, τῆς θείας εἰκόνος ἐντεχνον καὶ σοφὸν ἀπείκασμα, ὑπὸ τοῦ περιορισμένου μὲν ἀλλὰ διορατικοῦ νοὸς αὐτοῦ καθοδηγούμενος, κατώρθωσε νὰ γίνῃ δεσπότης τῆς γῆς ὑπέρτατος, καὶ νὰ ὑποτάξῃ εἰς ἑαυτὸν πάντα τὰ λοιπὰ ζῶα, τὰ μὲν διὰ τῆς βίας, τὰ δὲ διὰ τῆς τέχνης, καὶ χρησιμοποίησιν τὰς ἐκάστου αὐτῶν δυνάμεις πρὸς ἴδιον συμφέρον, ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν του. Διὸ ἱππεύει μὲν τὸν ἵππον καὶ μεταχειρίζεται ὡς ὑποζύγια τὸν ὄνον, τὸν ἡμίονον καὶ τὰ παραπλήσια ζῶα, τρέφεται δὲ ἀπὸ τῆς σαρκὸς τοῦ προβάτου, τοῦ βοῦς, τῆς αἰγός, τῶν ὀρνίθων, τῶν ἰχθύων καὶ τῶν τοιούτων, ἐνδύεται δὲ διὰ τοῦ μαλλίου αὐτῶν καὶ ὑποδύεται διὰ τῶν δερμάτων παντοίων ζώων. Τί δ' ἐντεῦθεν προκύπτει; ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει μὲν ἀνάγκην πάσης τῆς κτίσεως, ἀλλ' εὕρισκεται εἰς μείζονα συνάφειαν μετὰ τῶν ζώων, καὶ τούτων πλείονα χρεῖαν ἔχει ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ. Καὶ τίς βεβαίως, ὅσον μωρὸς καὶ ἂν ὑποτεθῇ, δύναται ν' ἀρνηθῇ τὰς ὠφελείας, τὰς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος παρὰ τῶν ζώων ἀπολαμβάνει; Καὶ ἄνευ δὲ τούτων, μέγιστον τεκμήριον τῶν λεγομένων εἶναι ἡ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἐνδελεχὴς τάσις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν ἐξημέρωσιν καὶ χρησιμοποίησιν τῶν ζώων, ἕως οὗ

κατώρθωσεν ἐπὶ τέλους ν' ἀναπτύξῃ τὴν κτηνοτροφίαν, παρέχουσιν εἰς μὲν τοὺς πλουσίους γαυριῶντας ἵππους καὶ ἀγέλας παμπληθεῖς παντοίων ζώων, εἰς δὲ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἐργάτου, τὸν ὑπομονητικὸν ὄνον καὶ τὸν ἐργατικὸν βοῦν, δι' ὧν πάντων ὁ ἄνθρωπος ἐπικραεῖ εἰς τὰς πολυειδεῖς αὐτοῦ ἀνάγκας, καὶ προάγεται εἰς εὐζωίαν, ἀδιαλείπτως ἐκπολιτίζων τὸν περὶ ἑαυτὸν κόσμον καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐκπολιτιζόμενος.

Ἐντεῦθεν ἕκαστος ἐννοεῖ, ὅτι ἡ σπουδὴ τῆς Ζωολογίας εἶναι καὶ ἀναγκαία καὶ ἐπωφελής, ὥσῳ στοιχειωδῶς καὶ ἂν γίνηται. Δυστυχῶς ὅμως παρ' ἡμῖν τοιαῦτα στοιχειώδη συγγράμματα, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν παιδῶν χρήσιμα, ἐλλείπουσι. Τὴν ἑλλειψιν τοιοῦτου βιβλιαρίου, τὸ διδακτικὸν μετὰ τοῦ τερπνοῦ συνενδύντος, καὶ καταληπτοῦ τοῖς παισὶ συνιδόντες, ἐπελαβόμεθα τοῦ παρόντος ἔργου, ἐκ διαφόρων συγγραμμάτων ἐρανισάμενοι ὅ,τι ἐννομίσαμεν ἱκανὸν διὰ τοὺς παῖδας, γινώσκοντες ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι σπουδαιότερας μελέτης ἀντικείμενον, καὶ ὀγκώδεστέρων συγγραμμάτων θέμα ἐπίζηλον. Ὅπως δὲ ἀπορύγῳμεν τὸ πολὺπλοκὸν τῶν διαιρέσεων, ἠρκέσθημεν εἰς τὴν εἰς τέσσαρας μεγάλας κλάσεις διαιρέσιν τῶν ζώων, ἥτοι εἰς Μαστόφορα καὶ Τετράποδα, Ἐρπετὰ, Ἰχθῦς καὶ Πτηνὰ, πραγματευθέντες μόνον περὶ τῶν κυριωδεστέρων ζώων ἐκάστης κλάσεως.

Οὕτω λοιπὸν ἐρανισάμενοι καὶ οὕτως ἐκθέντες, προσφέρομεν εἰς τὴν ὁμογενῇ νεολαίᾳ τὸ βιβλίον τοῦτο, κεκοσμημένον διὰ λαμπρῶν χαλκογραφιῶν ἐν Παρισίοις φιλοτίμῳ δαπάνῃ τῶν ἐκδοτῶν εἰργασμένων, εὐχόμενοι ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς ἀπαρχὴ ἐτέρων ἔργων σπουδαιότερων, ὧν κακὴ τύχη ἀμοιροῦμεν.

*Ἐγχειρον ἐν Κων/πόλει κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1869.

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ Ν. Α. ΧΑΩΡΟΣ.

τῆς πρώτης ἐκδόσεως.

Πρὸς τοὺς ἀναγινώσκοντα·

Πόσον ἐπαισθητὴ ὑπῆρχε παρ' ἡμῖν ἡ ἔλλειψις τοῦ παρόντος βιβλίου, δὲν εἶναι ἀνάγκη οὔτε νὰ συζητήσωμεν, οὔτε ν' ἀποδείξωμεν ἐνταῦθα διὰ μακρῶν. Ἄς ὁμολογήσωσιν οἱ Κ. Δημοδιδάσκαλοι διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν ὑποίων ἰδίως προώρι-
σται, καὶ ἐκεῖνοι, εἰς ὧν τὰς χεῖρας ἤθελε περιέλθει τοῦτο.

Ἀληθῶς τίς δὲν συνομολογεῖ ἡμῖν, ὅτι ἡ μελέτη καὶ ἡ σπουδὴ τῆς Ζωολογίας εἶναι διδακτικώτατον καὶ τερπνότατον μάθημα, διδάσκον τὸν ἄνθρωπον τὴν φύσιν, τὰς ὁρέξεις, τὰς διαθέσεις, τὰς ὠφελείας κλπ. χαρακτηριστικὰ τῶν ζώων; Τίς λέγομεν, δὲν ὁμολογεῖ, ὅτι καὶ τοῦ ἐλαχίστου ζωῦφίου ἡ δι-
δασκαλία εἶναι μάθημα περιέργου, τερπνότατον, διδακτικώ-
τατον καὶ ὠφελιμώτατον; Καὶ ὅμως ἡ διδασκαλία τῆς Ζωο-
λογίας διὰ τὴν ἔλλειψιν καταλλήλων βιβλίων εἶναι ὅλως παρημελημένη εἰς τὰ τῆς μέσης καὶ κατωτάτης ἐκπαιδεύ-
σεως διδακτήρια ἡμῶν. Τὴν ἔλλειψιν ταύτην θέλοντες νὰ
θεραπεύσωμεν ἐν μέρει, ἀνεδέχθημεν τὴν ἐκδοσιν τῇ παρού-
σης Παιδικῆς Ζωολογίας, καὶ τοι γνωρίζοντες πόσας δυσ-
κολίας ἠθέλομεν ἀπαντήσῃ ἐν τόπῳ, ἐν ᾧ πάντα τὰ πρὸς ἐκ-
δοσιν τοιούτων βιβλίων ἀπαιτούμενα ἐλλείπουσι. Καὶ τὴν μὲν
ἐπεξεργασίαν ταύτης ἀνεθέσαμεν εἰς τὸν εὐπαίδευτον νέον Κ.
Ἀριστομένην Χλωρόν· ἐπιθυμοῦντες δὲ, ὅπως οἱ μαθηταὶ ἔχω-
σιν ὑπ' ὅφιν εἰκόνας πιστὰς καὶ ὅσον οἶόν τε καλῶς ἐκτετυπω-
μένας, οὐ μόνον παρηγγείλαμεν τὴν κατασκευὴν τούτων ἐν

Παρισίοις, ἀλλὰ καὶ χάρτην πρώτης ποιότητος μετεχειρίσθη-
μεν ἐν τῇ τυπώσει.

Τοιοῦτον ἐν ὀλίγοις τὸ βιβλίον, ὅπερ προσφέρομεν σήμερον
εἰς τὴν ὁμογενῇ νεολαίαν ἐπὶ χρησταῖς ἐλπίσι.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει 20 Μαρτίου 1870.

Οἱ Ἐκδόται

ΑΔΕΛΦΟΙ ΔΕΠΑΣΤΑ.

Ἡ ἐν βραχεὶ χρόνῳ ἐξάντλησις τῆς πρώτης ἐκδόσεως τῆς
παρούσης Παιδικῆς Ζωολογίας, μάρτυρεὶ τὴν ἀλήθειαν
τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων, ἥτοι τὴν χρησιμότητα τοῦ βιβλίου
τούτου· ἐξάντληθείσης δὲ αὐτῆς δὲν περιοριζόμεθα ἤδη εἰς
ἀπλὴν μόνον τοῦ βιβλίου ἀνατύπωσιν, ἀλλ' ὅσον ἦν ἐφικτόν,
προσεπαθήσαμεν νὰ καταστήσωμεν αὐτὴν πληρεστέραν διὰ
τε τῆς ἐπαυξήσεως τοῦ κειμένου καὶ τῆς ἐπιστημονικωτέρας
διατάξεως τῆς ὕλης αὐτῆς· οὕτω λοιπὸν ἔχουσα ἤδη καὶ πρὸς
τὸν σκοπὸν, πρὸς ὃν ἀπ' ἀρχῆς συνετάχθη, ἐπιτυχέστερον ἤδη
ἀνταποκρινόμενη, δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι θέλει ἐκτιμηθεῖ δεόν-
τως καὶ θέλει τύχει εὐρυτέρας διαδόσεως.

Ἐν Κων[σταντινουπόλει] 1 Ἀπριλίου 1873.

Οἱ Ἐκδόται.

ΠΡΩΤΗ ΚΛΑΣΙΣ.

Θηλαστικά.

3. Τὰ θηλαστικά εἶναι ζῶα σπονδυλωτά, τὰ ὁποῖα ζωοτοκοῦσι (γεννῶσι ζῶα) ἔχουσι μαστοὺς καὶ τρέφουσι μὲ τὸ γάλα αὐτῶν τὰ τέκνα των· ὁ ἀριθμὸς δὲ τῶν μαστῶν εἶναι ἀνάλογος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τέκνων, τὰ ὁποῖα γεννῶσιν ὁμοῦ. Τοιοῦτοτρόπως εἰς τὸν ἄνθρωπον, εἰς τὸν πίθηκον (μαῖμου), εἰς τὸν ἐλέφαντα καὶ εἰς τὸν ἵππον (ἄλογον) οἱ μαστοὶ εἶναι δύο· εἰς τὴν ἀγελάδα, εἰς τὴν ἔλαφον καὶ εἰς τὴν λέαιναν τέσσαρες· εἰς τὴν γαλῆν (γάταν) ὀκτώ, εἰς δὲ τὸν χοῖρον (γουροῦνι) καὶ τὸν κόνικλον (κουνέλι) δώδεκα, ἐπειδὴ συνήθως ὁ ἄνθρωπος, ὁ πίθηκος, ὁ ἐλέφας καὶ ὁ ἵππος δὲν γεννῶσιν ὁμοῦ περισσότερα τῶν δύο· παρόμοιον δὲ συμβαίνει καὶ εἰς τὰ ἄλλα ζῶα, τὰ ὁποῖα ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν.

4. Διαιροῦνται δὲ πάλιν τὰ θηλαστικά εἰς δεκατρεῖς τάξεις, ἡμεῖς ὅμως ἐδῶ θὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ μόνον περὶ ἐννέα τάξεων, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα εἶναι τὰ ἀκόλουθα· α'. δίχειρα· β'. τετράχειρα, γ'. ἄρπακτικά, δ'. ἀμφίβια, ε'. χειρίπτερα, ς'. τρωκτικά, ζ'. μηρυκαστικά, η'. παχύδερμα καὶ θ'. μαρσυποφόρα. Ἐκάστην τῶν τάξεων τούτων θέλομεν ἐξηγήσει εἰς τὸν κατάλληλον τόπον.

α' Τάξις. Δίχειρα.

5. Ἡ τάξις αὕτη περιλαμβάνει τὸ τελειότατον ὅλων τῶν ζώων, τὸν ἄνθρωπον. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς γεννήσεώς του, εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς ἀθλιό-

τητος καὶ τῆς δυστυχίας, ἐπειδὴ δὲν δύναται μήτε νὰ στηριχθῇ, μήτε νὰ κινηθῇ, μόλις δὲ κατορθοῖ διὰ τῶν κλαυθυμῶν φωνῶν του νὰ εἰδοποιῇ τοὺς ἄλλους, ὅτι πάσχει. Ἄμα ἔμως ὀλίγον ἀναπτυχθῇ, ὅλα τὰ μέλη ἀναγγέλλουσι τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν εὐγένειάν του. Δὲν ἔχει ἀληθῶς τὴν ταχύτητα τῆς ἐλάφου, ἀλλὰ καὶ δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ ζητῇ τὴν σωτηρίαν του, φεύγων τοὺς ἐχθρούς του· οὐδὲ τὸν ὀξυδερκὴ ὀφθαλμὸν τοῦ ἀετοῦ· ἀλλὰ δὲν προωρίσθη ν' ἀνακαλύπτῃ, ὅπως ἐκεῖνος, μακρόθεν τὴν τροφὴν του· στερεῖται τῆς φυσικῆς δυνάμεως τοῦ λέοντος, ἀλλὰ συμπληροῖ αὐτὴν διὰ τῆς νοημοσύνης του, διὰ τῆς ὁποίας ὑποτάσσει, ὅχι μόνον τὸ ἐπιφοβώτατον τῶν θηρίων, ἀλλὰ καὶ τὰς φυσικὰς δυνάμεις, κατορθῶν δι' αὐτῶν ἔργα θαυμάσια. Ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀνθρώπου θεωρεῖ τὸν οὐρανόν, ἡ δὲ κατασκευὴ του ἐπιτρέπει νὰ τρέφηται ἀδιαφόρως ἐκ σαρκὸς καὶ ἐκ φυτῶν, καὶ νὰ δύνηται νὰ κατοικῇ ὅλα τὰ κλίματα· ζῇ, λόγου χάριν, εἰς τὰς παγωμένας χώρας τῆς βορείου Ἀμερικῆς, καθὼς καὶ εἰς τὰς φλεγόμενας ἄμμους τῆς Ἀφρικῆς· εἶναι, ἐν ἐνὶ λόγῳ, κυριάρχης ὁλοκλήρου τῆς γῆς.

6. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον καθιστᾷ τὸν ἀνθρώπον ἀνώτερον ὅλων τῶν ἄλλων ζώων εἶναι τὸ λογικόν, τὸ ὁποῖον διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὸ ἐνστικτον (ἐρμὴν) τῶν ἄλλων ζώων. Διότι ὁ μὲν ἀνθρώπος ἐδηγούμενος ὑπὸ τοῦ λογικοῦ κάμνει τὰ ἔργα του σύμφωνα πρὸς τὰς περιστάσεις, ἐνῶ τὰ ζῶα, εἰς τὰ ὁποῖα παρατηρεῖται κάποια νοητικότης ἐκτελοῦσι τὰ ἔργα αὐτῶν κατὰ τοὺς ὑπὸ τῆς φύσεως προσδιωρισμένους εἰς αὐτὰ καιροὺς καὶ περιστάσεις καὶ χωρὶς νὰ ἔχωσι συναίσθησιν τῆς ἐνεργείας αὐτῶν ἐκείνης. Ὁ κάστωρ π. χ. κατασκευάζει τὴν φωλεάν του ὅταν πλησιάζῃ ὁ χειμὼν, φυλάττων εἰς τὴν κατασκευὴν αὐτῆς τοὺς νόμους τῆς στερεότητος· ἀλλὰ πρῶτον

μὲν ἀκολουθεῖ πάντοτε τὸ αὐτὸ σχέδιον, χωρὶς νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς βελτιώσεως τῆς τέχνης του, δεύτερον δὲ, καὶ ὅταν εὐρίσκηται ἐντὸς τοῦ κλωβίου αἰχμαλώτος, ζητεῖ νὰ κατασκευάσῃ φωλεάν, χωρὶς παραδειγματιζόμενος ἀπὸ τὰ παρελθόντα τῆς αἰχμαλωσίας του ἑτῆ, νὰ συναισθάνηται ὅτι δὲν ἔχει ἀνάγκην αὐτῆς. Τοῦτο δὲ δεικνύει, ὅτι δὲν γνωρίζει τὸν λόγον, διὰ τὸν ὅποιον κατασκευάζει τὴν φωλεάν του, ἀλλ' ὅτι ἡ δημιουργία θέλουσα νὰ διατηρήσῃ τὸ γένος τῶν Καστόρων, ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ἔμφυτον καὶ τὴν τέχνην τῆς κατασκευῆς καὶ τὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὅποιον πρέπει νὰ κατασκευάζωσι τὸ καταφύγιόν των. Δὲν συμβαίνει δὲ τὸ αὐτὸ εἰς τὸν ἄνθρωπον, διότι οὗτος δὲν κάμνει τὰ ἔργα του πάντοτε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἀλλὰ φροντίζει περὶ τῆς βελτιώσεως τῆς τέχνης του. π. χ. ὁ ἄνθρωπος κατ' ἀρχὰς εἰσῆλθε βεβαίως ἐντὸς τῆς θαλάσσης, ἀναβὰς ἐπὶ ξύλου πίνος, ἔπειτα κατεσκεύασε πλοῖον, κατόπιν θέλων νὰ ὑπάγῃ μακρύτερα, κατεσκεύασε μεγαλύτερον πλοῖον, ἀκόλουθως θέλων νὰ πλέῃ καὶ ἐναντίον τοῦ ἀνέμου ἐφεῦρε τὸ ἀτμόπλοιο καὶ τελευταῖον θέλων νὰ χτυπᾷ ἐκ τοῦ πλοίου τὰ φρούρια τῶν ἐχθρῶν του, ἔφραξεν ἐξωτερικῶς τὸ πλοῖον μὲ μέγαλλον, ἵνα ἀνθίσταται εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ πυροβόλου, κατασκευάσας τοιοῦτο τρόπον τὰ θωρηκτά.

7. Ὁ πίθηκος συλλαμβανόμενος μικρὸς, εἶναι δυνατόν νὰ διδαχθῇ τινὰ ἔργα, συνιστάμενα εἰς ἀτελεῖς τινὰς χειρονομίας, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ διδάξῃ τοὺς ὁμοίους του, οὐδὲ κάμνει αὐτὰ, ἅμα ἀφελῆς ἐλεύθερος καὶ συναναστραφῇ μὲ αὐτούς· οὐδέποτε δὲ ἐσχέθη νὰ κατασκευάσῃ ὅπλα διὰ νὰ χτυπᾷ τοὺς ἐχθρούς του, ἐνῶ τοιαῦτα πάντοτε ὁ ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει εὐρισκόμενος ἄνθρωπος μεταχειρίζεται. Ὁ πίθηκος π. χ. εὐχαρι-

σπεῖται ἐν καιρῷ ψυχους εἰς τὴν πυρὰν (φωτιάν) καὶ διὰ τοῦτο ἔσταν τυχόν διαβάτης τις ἀνάφη τοιαύτην, κάθηται πλησίον αὐτῆς χαίρων, ἀλλὰ δὲν ἔχει τὴν νοημοσύνην νὰ θέσῃ ἄλλα ξύλα, ἵνα διατηρήσῃ τὸ πῦρ, ἀλλὰ τὸ ἀφίνει καὶ σβέννυται, λυπούμενος, διότι ἐστερήθη αὐτοῦ.

8. Ἐν γένει ὁ ἄνθρωπος ὁδηγούμενος ὑπὸ τοῦ λογικοῦ, συλλογίζεται καὶ κρίνει, παραβάλλων τὰς ἰδέας του πρὸς τὰς τῶν ἄλλων καὶ σπουδάζει τὰ πράγματα, τὰ ὅποια τὸν περιστοιχίζουν. Ἐχει τὴν ἰδέαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐξασκεῖ ἀληθῆ κυριαρχίαν ἐπὶ τῶν στοιχείων. Ἐξάγων ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς τὰ ἐν αὐτῇ κεκρυμμένα μέταλλα, παρίσταται τὰ διάφορα διὰ τὴν εὐζωίαν αὐτοῦ ὄργανα. Λαμβάνων δ' ἐκ τῆς φύσεως τὸ ὕδωρ αὐτῆς καὶ τὸ πῦρ κατασκευάζει τὸν ἀτμὸν, διὰ τοῦ ὁποίου κατάρθωσεν νὰ συμκρύνῃ τὰς ἀποστάσεις κατὰ τὴν γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. Μετάχειρίζομενος δὲ ἄλλο τῆς φύσεως στοιχεῖον τὴν ἤλεκτρικὴν, κατασκευάζει τὸν τηλέγραφον, διὰ τοῦ ὁποίου εἰς χρονικὴν μόνον στιγμὴν διαβιβάζει τὰς σκέψεις του εἰς τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης ὁμοίους του. Τὰ ἔργα δὲ ταῦτα οὐδέποτε τὸ γένος τῶν πιθήκων θάδυνηθῇ νὰ κατορθώσῃ, ὥστε καὶ ἂν ληφθῇ φροντίς περὶ τῆς ἀναπτύξεώς του.

B. Ταξίς. Τετράχειρα.

9. Ἐξ ὅλων τῶν θηλαστικῶν τὰ τετράχειρα, εἶναι τὰ μᾶλλον ὁμοιάζοντα πρὸς τὸν ἄνθρωπον. ἔχουσι δὲ καὶ τὰ ἐμπρόσθια καὶ τὰ ὀπίθια ἄκρα χεῖρας, διὸ καὶ ὠνομάσθησαν τετράχειρα, καὶ ἀνήκουσιν ὅλα σχεδὸν εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν πιθήκων. Κατοικοῦσι δὲ τὰ ζῶα ταῦτα τὸ μεσημβρινὸν μέρος τοῦ

ἀρχαίου καὶ τοῦ νέου κόσμου, ἐνὸς μόνον εἶδους εὐρισκόμενου ἐν Εὐρώπῃ, ζῶντος ἐπὶ τῶν βράχων τοῦ Γιβραλτάρ. Οἱ πίθηκοι εἶναι ζῶα καρπόφαγα, ἔχουσιν ὀδόντας ὡς τοῦ ἀνθρώπου, ἐκτὸς τῶν κυνοδόντων (σκυλοδόντων), οἵτινες εἶναι πολὺ μακρότεροι. Ἡ κεφαλὴ αὐτῶν κατὰ τὴν νεότητά των, ὁμοιάζει πολὺ τὴν κεφαλὴν τοῦ νίγριτος, καθόσον δὲ παρέρχεται ἡ ἡλικία κλίνει τὸ μέτωπον πολὺ πρὸς τὰ ὀπίσω. Τὸ μῆκος δὲ τῶν μελῶν αὐτῶν καὶ ἡ σωματικὴ αὐτῶν δύναμις, τοὺς καθιστᾷ ικανοὺς νὰ ἀναβαίνωσιν εὐκόλως τὰ δένδρα καὶ νὰ πηδῶσι μετὰ μεγάλης εὐκολίας ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον· τινὲς μάλιστα τούτων ἔχουσι καὶ μακρὰν οὐράν, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζονται ὡς πέμπτην χεῖρα, τυλίσσοντες αὐτὴν εἰς τοὺς κλάδους τῶν δένδρων καὶ κρεμάμενοι ἐξ αὐτῆς.

Κατωτέρω θὰ περιγράψωμεν ἐν μόνον εἶδος τὸν οὐραγκοτάγκον.

Ὁ δραγγουτάγγος.

10. Ὁ δραγγουτάγγος ἔχει τὸ πρόσωπον πεπλατυσμένον, γυμνὸν καὶ ἡλικαῖες· τὰ ὦτα, τὰς χεῖρας, τὸ στήθος καὶ τὴν κοιλίαν γυμνά. Εἶδος τι κόμης ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, τρίχας μακράς, ἀλλ' ἀραιὰς ἐπὶ τῶν ὤμων καὶ τῆς ὀσφύος· τοὺς γλου-

τοὺς σαρκώδεις, καὶ γαστροκνήμια ὁμοία μετὰ τοῦ ἀνθρώπου, ἕνεκα τῶν ὁποίων δύναται νὰ ἴσταται καὶ ὄρθιος. Δὲν ἔχει δὲ παντάπῃσιν, ὡς οἱ κερκοπίθηκοι καὶ οἱ πιθήσκοι, τύλους ἐπὶ τῶν γλουτῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πτέρνα του εἶναι ὀλίγον τι ὑψηλοτέρα τῆς τοῦ ἀνθρώπου, εὐκολύνεται περισσότερον εἰς τὸ τρέξιμον ἢ εἰς τὸ βάδισμα. Ἐχει τὰ ἰσχία μᾶλλον πεπιεσμένα, τὸν λαμὸν βραχύτερον, τὴν ῥίνα μᾶλλον σιμὴν ἢ οἱ αἰθίορες, τὸ μέτωπον μικρότερον, τὸν πώγωνα ὀλιγώτερον ὀξύν, τὰ ὦτα μεγαλειότερα καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς πλησιεστέρους ἀλλήλων.

Ἡ κατασκευὴ τοῦ ὀραγγοτάγγου ἔχει τόσῃν ὁμοιότητι πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὥστε αἱ κινήσεις αὐτοῦ ὁμοιάζουσι μετὰς τοῦ ἀνθρώπου.

Τὰ ζῶα ταῦτα εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ εἰς τὰ θερμὰ κλίματα τῆς Ἀσίας· τρέφονται δὲ ἀπὸ καρπῶν καὶ διαφόρους σπόρους. Εἶναι δὲ τόσον ἰσχυρά, ὥστε μόλις ἔξ ἀνθρώποι ῥωμαλέοι δύνανται νὰ τὰ σταματήσωσιν, ὅταν ζητῶσι νὰ φύγωσιν. Οἱ ἄγριοι ὀραγγοτάγγοι εἶναι ἐπίφοβοι εἰς τοὺς αἰθίορας· κατασκευάζουσι καλύδας, ὅπως προφυλάττωνται ἀπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς βροχῆς, καὶ κοιμῶνται ὑπὸ τὰ δένδρα. Τὸ ἀνάστημά των φθάνει ἐνίοτε μέχρι δύο μέτρων.

Ὁ ὀραγγοτάγγος ἔχει τὸ ἐξωτερικὸν κατηφές καὶ βάδισμα σοβαρόν. Ὡν δὲ φύσει ἥπιος, τόσον εὐκόλως ἐξημεροῦται, ὥστε ἔταν συλληφθῇ μικρὸς, γίνεται εὐπειθέστατος χρησιμεύων ὡς ὑπρέτης ἐντὸς τῶν οἰκιῶν. Οἱ ὀραγγοτάγγοι πολλάκις καθίζουσιν εἰς τὴν τράπεζαν, ἀνοίγουσι τὸ χειρόμακτρον, μεταχειρίζονται κοχλιάριον, βάλλουσιν εἰς τὸ ποτήριον ὕδωρ ἢ οἶνον διὰ νὰ πῖωσι, συγκρούουσι τὸ ποτήριον, φέρουσι φλυζάκιον ἐπὶ τῆς τραπέζης, εἰς τὸ ὅποιον βάλλουσι ζάχαριν, χύνουσι τέϊ, ἀφίνουσιν αὐτὸ νὰ κρυώσῃ ὅπως τὸ πῖωσι, περιπα-

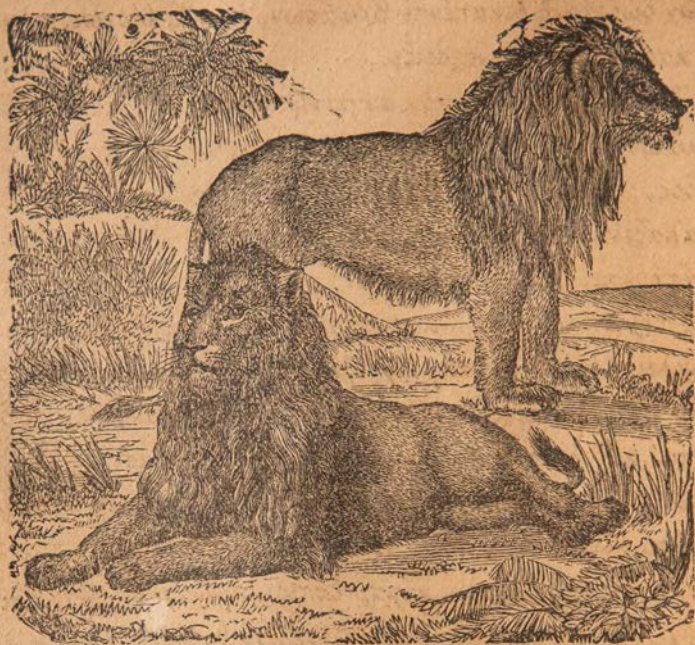
ποῦσι σοβαρῶς μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ τοῖς παρουσιάζουσι
τὸν βραχίονα διὰ τὰ πούς προπέμψωσι.

Γ'. Τάξις Ἀρπακτικά.

11. Τὰ ἀρπακτικά τρέφονται διὰ ζώων, τὰ ὅποια συλλαμ-
βάνουσι ζῶντα· εἶναι δὲ καὶ ὁ στόμαχος αὐτῶν καὶ οἱ ὀδόν-
τες κατασκευασμένα, ἀναλόγως τῆς ζωῆς των· ὁ μὲν στόμα-
χος των δύναται νὰ χωνεύσῃ πολλὰ, καὶ ἐπὶ πολὺ δύναται
πάλιν νὰ μένῃ κενός· ἐπειδὴ δὲν εἶναι δυνατόν καθ' ἑκάστην νὰ
εὐρίσκωσι τροφήν· ὅταν δὲ τὴν εὕρωσιν, ἔχουσι τὴν ικανότητα
νὰ τὴν καταβροχθίσωσι πᾶσαν· Οἱ δὲ ὀδόντες αὐτῶν ἰσχυροί,
ἵνα δύνωνται νὰ θραύωσι τὰ ὀστέα τῶν ζώων, τὰ ἑποῖα χρη-
σιμεύουσιν ὡς τροφή των· αἱ σιαγόνες των διαρθρωθῶνται ἰσχυ-
ρῶς, βοηθούμεναι ὑπὸ ἰσχυροτάτων μυῶνων, καὶ οἱ πόδες των
ὤπλισμένοι δι' ὀνύχων γαμφῶν, διὰ τῶν ὁποίων ξεσχίζουσι
τὴν λείαν των.

12. Ἐκ τῶν ἀρπακτικῶν ἄλλα μὲν βαδίζουσιν ἐπὶ τῶν δα-
κτύλων καὶ λέγονται δ α κ τ υ λ ο β α μ ο ν α, καὶ ἄλλα ἐφαρ-
μόζουσιν ὀλόκληρον τὸ πέλμα καὶ λέγονται π ε λ μ α τ ο -
β α μ ο ν α.

Τῶν δακτυλοδαμόνων θὰ περιγράψωμεν ἁ. τὸν Λέοντα, β'.
τὴν Τίγριν, γ'. τὸν Πάνθηρα, δ'. τὴν Γαλῆν, ε. τὴν Γαϊναν,
ς'. τὴν Αἴγκα, ζ'. τὸν Κύνά, ἡ. τὴν Ἀλώπεκα, θ'. τὸν Λύκον.

Ὁ λέων.

13. Ὁ λέων εἶναι τὸ ἰσχυρότατον καὶ τριμερώτατον τῶν θηρίων. Ἐχει δὲ κεφαλὴν μεγάλην καὶ σαρκώδη, ῥίνα μακράν, πλατεῖαν καὶ ἀνοικτὴν, μέτωπον τετράγωνον καὶ διαυλακούμενον ὑπὸ βαθειῶν ρυτίδων, πρὸ πάντων ὅταν ᾖναι ὠργισμένος, ὀφθαλμοὺς ζωηροὺς καὶ διαπεραστικούς, καὶ ὀφρὺς πυκνάς. Ἐκάστη τῶν σιαγόνων του φέρει δεκατέσσαρας δόντας, καὶ ἡ γλῶσσά του εἶναι κεκαλυμμένη ἀπὸ ἐξοχὰς ἐχρούσας τὴν σκληρότητα τοῦ κέρατος.

Χαίτη μακρὰ καὶ τραχεῖα, καθισταμένη ὥραιοτέρα προϊούσης τῆς ἡλικίας, κασμεῖ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν λαιμόν του. Ἐχει κνήμας βραχείας καὶ ὀστεώδεις, καὶ πόδας χονδρούς καὶ

πλατεῖς. Οἱ ἐμπρόσθιοι αὐτοῦ πόδες ἔχουσι πέντε ὀνυχας καλῶς διηρθρωμένους, ἰσχυροὺς καὶ ὀξεῖς, καὶ οἱ ὀπίσθιοι τέσσαρας. Ἡ οὐρά αὐτοῦ ἔχουσα τεσσάρων ποδῶν μῆκος, εἶναι εἰς ἄκρον εὐκαμπτος καὶ κεκαλυμμένη ὑπὸ τριχώματος βραχέως μέχρι τοῦ ἄκρου, τὸ ὅποιον περατοῦται εἰς θύσανον (φοῦνταν). Μετχειρίζεται δὲ τὴν οὐράν του, ὅπως καταπτοήσῃ τὸν ἐχθρὸν, τὸν ὅποιον θέλει νὰ καταβάλλῃ.

Ἡ συνήθης φωνὴ τοῦ λέοντος εἶναι ὁ βρυχηθμός· εἶναι δὲ τρομακτικὴ, ὁμοιάζουσα μὲ ἤχον βαρὺν, μεμιγμένον μετὰ ὀξέος φρυαγμοῦ. Ἡ κραυγὴ αὐτοῦ, εὗρισκόμενου ἐν ὀργῇ, εἶναι ἔτι φρικωδεστέρα. Αὕτη δὲ οὖσιν στιγμιαίᾳ ἐπαναλαμβάνεται συχνά. Τότε πλήττει τὰ πλευρά αὐτοῦ διὰ τῆς οὐρᾶς του, κτυπᾷ τὴν γῆν, ὀρθώνει τὴν χαίτην του, καὶ δεικνύει τοὺς ροβερούς αὐτοῦ ὀδόντας καὶ τὴν ἀκιδωτὴν γλῶσσαν. Πάραυτα δὲ κάμνει πῆδημα δώδεκα ἢ δεκαπέντε ποδῶν, ἐπιπίπτει ἐπὶ τῆς λείας του ἀρπάζει αὐτὴν διὰ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν, κατασπαράσσει αὐτὴν διὰ τῶν ὀνύχων του, καὶ τὴν τρώγει.

Τὸ μῆκος τοῦ σώματος τοῦ λέοντος εἶναι τριῶν περίπου μέτρων, τὸ δὲ ὕψος ἡμίσεως. Ἡ λεάινα, μικροτέρα οὖσα καθ' ὅλας τὰς διαστάσεις, δὲν ἔχει χαίτην. Τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτῆς ὄντα ὀλιγώτερον ἐκφράστικα, δηλοῦσι κλίσεις ἡπιωτέρας. Ἡ ἰσχὺς αὐτῆς ἐγκείται εἰς τὴν μητρικὴν αὐτῆς στοργήν· διότι, ἅμα γεννήσῃ, περιφρονεῖ τὸν κίνδυνον, ἐπιπίπτουσα ἀδιαφόρως ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων, οἷος δῆποτε καὶ ἂν ἦναι ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν.

Τὸ μέσον τοῦ ν' ἀπαλλαχθῇ τις τῆς λεαίνης, ὅταν καταληφθῇ ἀρπάζων τοὺς λεοντιδεῖς αὐτῆς, εἶναι νὰ τῇ ἐγκαταλείψῃ ἕνα, τὸν ὅποιον ἀμέσως ἐκείνη μεταφέρει εἰς τὸ σπήλαιόν της.

Ὁ λέων μόνον ἐν ἀνάγκῃ προσβάλλει. Ἡ σπαρκακτικότητα τοῦ παύει, ἅμα παύσωσι καὶ αἱ ἀνάγκαι τοῦ. Γινώσκουσι δὲ τὰς διαφορὰς αὐτοῦ διαλέσεις ἐκ τῶν κινήσεων τῆς οὐράς τοῦ. Ἐὰν καταμαστιῖζεται ὑπὸ πείνης, ἐφ' ἑαυτὸν ἀδιαφόρως ἐπὶ πᾶν τὸ προστυχόν, τῆς ἀντιστάσεως ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει μόνον τὴν λύσαν τοῦ αὐξανούσης. Ὅθεν εἶναι λίαν ἐπικίνδυνον, ἔαν τὸν πληγώσῃ τις, χωρὶς νὰ τὸν φονεύσῃ. Συχνότατα οἱ λαοὶ τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς ὅπου ἀφθονοῖ ὑπάρχουσι λέοντες, ἀπαντῶσι τὰ θηρία ταῦτα κατὰ τὰ κυνήγια τῶν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οἱ ἵπποι τῶν, μολονότι εἰσὶ ζωηρότατοι, καταλαμβάνονται ὑπὸ τοσούτου αἰφνιδίου τρόμου, ὥστε καθίστανται ἀκίνητοι, καὶ οἱ κύνες ἴστανται συνεσταλμένοι πλησίον τῶν κυρίων αὐτῶν. Τὸ μόνον τότε σωτήριον διὰ τὸν ἵππεά εἶναι ν' ἀφιππεύσῃ, καὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ θῦμα, τὸ ὅποιον δὲν δύναται νὰ ὑπερασπίσῃ. Ἐὰν δ' ἐκ συναντήσεως ἀπροόπτου, εὐρεθῇ πολὺ πλησίον τοῦ λέοντος δὲν ἔχῃ καιρὸν ν' ἀνάψῃ πῦρ, ὅπως τὸν ἐκφοβίσῃ, ἄλλο δὲν μένει ἢ νὰ πέσῃ χαμὰ τῆρῶν βαθεῖαν σιωπὴν· τότε δὲ ὁ λέων ἔαν ὅθεν πεινᾷ, διέρχεται σοβαρῶς, ὡς εὐχαριστημένος τρόπον τινὰ διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν ἀπονεμόμενον σέβας. Οἱ μαῦροι, διὰ νὰ συλλάβωσι τοὺς λέοντας, σκάπτουσι μεγάλας τάφρους, τὰς ὁποίας καλύπτουσι διὰ κλάδων καὶ φύλλων, θέτοντες ἐπὶ αὐτῶν τεμάχιον κρέατος ὡς δέλεαρ.

Ὁ λέων ζῇ εἰκοσιπέντε περίπου ἔτη. Ἡ δὲ τροφή αὐτοῦ ἐντὸς τῶν ὁσῶν εἶναι αἱ γαζέλλαι (εἶδος ἐλάφῶν) καὶ οἱ πίθηκοι. Παραμονεύει δὲ ταῦτα καὶ δὲν τὰ καταδιώκει, μολονότι ἡ εὐκίνησίᾳ τοῦ ἐξισοῦται πρὸς τὴν ἀλκιμότητά τοῦ. Ὅταν ὁ λέων φάγῃ καὶ χορτάσῃ, δύναται νὰ διέλθῃ ἄσιτος ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. Ὑδωρ πίνει, ὅσάκις εὖρῃ. Ἡ λέαινα γεννᾷ ἅπαξ

τοῦ ἔτους, κατὰ τὸ ἔαρ. Ὅταν ὁ λέων συλληφθῇ νέος, ἐξημε-
ροῦται, ἀποκτῶν συμπάθειάν τινα πρὸς τοὺς περιποιουμένους
αὐτόν. Εἰς οἰανδήποτε δὲ στενοχωρίαν καὶ ἂν εὗρεθῇ, σπανίως
ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ εὐεργέτου του. Ὡν δὲ μνησικάκος, καιρο-
φυλακτεῖ διὰ νὰ ἐκδικηθῇ. Ἡ ἱστορία ἀναφέρει, ὅτι λέοντες ἀ-
κολουθήσαντες τοὺς κυρίους των εἰς τὸν πόλεμον ἢ τὸ κυνή-
γιον, καὶ μείναντες πιστοὶ εἰς αὐτοὺς, μετεχειρίσθησαν τὴν
ἰσχὺν καὶ τὴν ἀνδρίαν των μόνον κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Ἐν Ῥώμῃ
ἐξεύχθησαν πολλάκις εἰς τεθρίππους ἀμάξας. Μεταξὺ δ' ἀπείρων
ἐκπληκτικῶν παραδειγμάτων, ἀναφέρομεν τὸ τῆς λεαίνης τοῦ
φρουρίου τοῦ Ἀγίου Λουδοβίκου ἐν Ἀφρική.

Ὡραία τις λέαινα, τὴν ὁποίαν ἐφύλαττον ἀλυσόδετον, διὰ
νὰ τὴν ἀποστείλωσιν εἰς Γαλλίαν, προσεβλήθη ὑπὸ δεινῆς τῆς
σιαγῆνος ἀσθενείας, ἕνεκα τῆς ὁποίας δὲν ἠδύνατο νὰ φάγῃ.
Ἐπειδὴ δὲ εἶχον ἀπελπισθῇ περὶ τῆς θεραπείας της, τῇ ἀφή-
ρσαν τὴν ἄλυσον καὶ τὴν ἔρριψαν εἰς τινὰ πλησιόχωρον ἀγρόν.
Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἦσαν κεκλεισμένοι, καὶ τὸ ἀνοιχτὸν αὐτῆς
στόμα πλήρες μυρμηκῶν, ὅτε Γάλλος τις, ὀνομαζόμενος Κομ-
πανιών, παρετήρησεν αὐτὴν ἐπιστρέφων ἐκ τοῦ κυνηγίου. Ὁ
Κομπανιών, νομίζων ὅτι μὲν ἀκόμη ἔχοντος ζωῆς εἰς τὸ δυστυχὲς
τοῦτο ζῶον, ἔπλυνε τὸν φάρυγγα μὲ ὕδωρ καὶ ἔρριψεν εἰς τὸ
στόμα της ὀλίγον γάλα, τὸ ὅποιον τὴν ἠνάγκασε νὰ καταπίῃ.
Τὸ ἀπλούστατον τοῦτο ἱατρικὸν ἔσχε θαυμασίον ἀποτέλεσμα.
Ἡ λέαινα μετεκομίσθη εἰς τὸ φρούριον· ἐπεμελήθησαν δ' αὐτὴν
τόσον, ὥστε βαθμυθὸν ἀνελάμβανε. Μὴ λησμονήσασα δὲ ποτε
εἰς ποῖον ἐχρεώσται τὴν μεγάλην ταύτην εὐεργεσίαν, τοσαύτην
ἀγάπην συνέλαβε πρὸς τὸν εὐεργέτην αὐτῆς, ὥστε τίποτε δὲν
ἐλάμβανεν ἀπὸ χεῖρας ἄλλου· καὶ ὅταν δὲ ἐντελῶς ἐθεραπεύθη,
τὸν παρηκολούθει εἰς τὴν νῆσον, μὲ σχοινίον εἰς τὸν λαιμόν,

ὡς ἡμερώτατος κύων. Τοιαύτη εἶναι ἡ ἰσχὺς τῶν εὐεργεσιῶν καὶ ἐπὶ τῶν ἀγριωτέρων χαρακτήρων.

Μεταξὺ τῶν λεαινῶν, ὅσαι ἐσχάτως ἐζήσαν ἐντὸς θηριοτροφείων, πλεῖσται ἐδέχθησαν κύνα ἐντὸς τῆς κατοικίας των. ἀλλὰ μία μόνη ἔδειξε φιλίαν πρὸς τὸν συναιχμαλώτὸν της. Ὄνομάζετο δ' ἡ λέαινα Κωνσταντίνα, καὶ εἶχε συλληφθῇ πολὺ μικρὰ εἰς τὴν Σαχάραν. Ἐρρίψαν λοιπὸν ἐντὸς τῆς κατοικίας της μικρὸν σκύλον, μελανόλευκον, ὅστις κατατρομαγμένος ἐκρύφθη εἰς τινὰ γωνίαν ὅλως τρέμων. Ἡ λέαινα ἠγέρθη βραδέως, καὶ ἐξαγαγοῦσα ὑπόκωφον ὠρυγὴν ἐπλησίασε τὸ δυστυχὲς ζῶον, τὸ ὁποῖον ἐκβαλὼν κραυγὴν θρηνώδη, ἔβλεπεν αὐτὴν μὲ βλέμμα ἰκετευτικόν. Φαίνεται δ' ὅτι τὸ βλέμμα τοῦτο τὴν συνεκίνησε τοσοῦτον, ὥστε ἐκάθισεν ἡσύχως, χωρὶς νὰ κακοποιήσῃ τὸ ζῶον. Ὅτε δ' ἔφασεν ἡ ὥρα τῆς διανομῆς τῆς τροφῆς, ἔρριψαν ἐντὸς τοῦ κλωβοῦ τῆς Κωνσταντίνας καὶ τὴν ἰδικήν της. Αὕτη δέ, ἀφοῦ ἔφαγεν, ἀφῆκεν ἐν μέρος καὶ διὰ τὸν συναιχμαλλωτὸν της, ὅστις δὲν ἐτόλμησε νὰ τὸ ἐγγίσῃ· διότι καὶ ἡ λυσσωδεστέρα πεῖνα δὲν ἠδύνατο νὰ τὸν καταπείσῃ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν γωνίαν, εἰς ἣν ὁ τρόμος ἐκράτει αὐτὸν περιεσταλμένον. Τῇ ἐπαύριον ὁ φόβος αὐτοῦ ἠλαττώθη κατὰ τι, καὶ ἐτόλμησε νὰ φάγῃ τὴν μερίδα, τὴν ὁποίαν ἡ λέαινα τοῦ ἀφῆκε τὴν προτεραίαν. Μετὰ ὀκτῶ δ' ἡμέρας ὁρμῶν ἐπὶ τοῦ γεύματος δὲν ἐπέτρεπεν εἰς τὴν λέαιναν νὰ λάβῃ τὸ μερίδιόν της, εἰμὴ ἀφοῦ ἐκεῖνος ἐλάβανε τὸ ἰδικόν του. Ὅσακις δ' ἡ Κωνσταντίνα ἐπλησίαζεν, οὗτος ὠργίζετο, ἐπήδα ἐπὶ τοῦ προσώπου της, καὶ ἔδοκνεν αὐτὴν μετ' ὅλης τῆς ἰσχύος του.

Φθάσαντος τοῦ φθινοπώρου, ὅτε αἱ ἡμέραι καθίστανται ψυχραὶ καὶ ὑγραὶ, ὁ σκύλος, διὰ νὰ μὴ κρυώνῃ, ἔκρινεν εὐλογον νὰ διέρχεται τὴν νύκτα μεταξὺ τῶν σκελῶν τῆς λεαίνης, ἥτις

προθύμως τὸ ἐδίχθη. Δι' ἀνταμοιβήν, ἐν τῇ ἐξάψει τῆς ὀργῆς του, ἡμέραν πινὰ ὀρμήσας κατ' αὐτῆς, τὴν ἐδάγκασεν εἰς τὴν οὐρὰν μετὰ τοσαύτης λύσσης καὶ κακεντρεχείας, ὥστε ἔκοψεν αὐτὴν ἐν τῷ μέσῳ καὶ οὕτω τὴν ἡκρωτηρίασε διὰ βίου. Μετά τινα ἔτη ὁ σκύλος ἀπέθανε, τὸ μὲν, ἐξ αἰτίας τοῦ γήρατος, τὸ δὲ, ἔνεκα τῆς παραρόρου ὀργῆς του· ἀλλ' ἔκτοτε παρατηρήθη, ὅτι ἡ δυστυχὴς Κωνσταντίνα ἔμεινε διὰ παντὸς ἀπαρηγόρητος. Τῇ ἔδωκαν ἔκτοτε πολλοὺς ἄλλους σκύλους, ἐξ ὧν ἓνα μόνον ἀρῆκε νὰ ζήσῃ, μὴ δεῖξασα ποτὲ πρὸς αὐτὸν οὔτε ἀγάπην οὔτε συμπάθειαν. Μετά τινα δὲ καιρὸν ἀπέθανε καὶ αὕτη ὑπὸ τῆς θλίψεως καὶ τῆς μελαγχολίας.

Ἡ τίγρις.

14. Ἡ τίγρις εἶναι ἡ μεγαλειτέρα καὶ τρομερωτέρα πάντων

τῶν ὁμοιογενῶν ζώων. Ἐξισϋται δὲ καὶ ὑπερβαίνει μάλιστα ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τὸν λέοντα, τοῦ ὁποίου εἶναι λεπτοφυεστέρα· ἡ κεφαλὴ αὐτῆς εἶναι στρογγυλοτέρα, καὶ αἰκνῆμαι μακρότεραι.

Οὗτα δ' αἰμοχαρεστέρα τοῦ λέοντος, φονεύει, ὅπως εὐχαρίστηθῇ ἐκ τῆς χύσεως τοῦ αἵματος. Μεταχειρίζεται μεγαλείτεραν πονηρίαν ὅπως πλησιάσῃ τὴν λείαν τῆς, καὶ μεγαλείτεραν τόλμην ὅπως τὴν καταβάλῃ.

Ἡ τίγρις προσβάλλει τὴν λείαν τῆς ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ. Πολλάκις δὲ συνέβη ὥστε, ἐξελθοῦσα τοῦ δάσους ν' ἀρπάσῃ ἵππεα ἐκ τοῦ μέσου στρατιωτικοῦ τάγματος καὶ νὰ τὸν ἀπαγάγῃ εἰς αὐτὸ, χωρὶς νὰ δυνηθῶσι νὰ τὴν καταδιώξωσι.

Εὐτυχῶς τὸ γένος τῶν τίγρεων δὲν εἶναι πολυάριθμον· περιορίζεται μόνον εἰς τὰς θερμότερας χώρας τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς. Ἡ θήλεια γεννᾷ, ὡς ἡ λέαινα, τέσσαρα ἢ πέντε. Μετὰ τὸν τοκετὸν δὲ εἶναι θηριωδεςτέρα τοῦ ἄρρενος, καὶ φαίνεται λυσσῶσα, ὅταν τῇ ἀφαιρέσωσι τὰ νεογνά τῆς.

Ἡ τίγρις εἶναι φύσει ἀδάμαστος. Οὗτα αἰγμάλωτος σπαράσσει ἀδιαστόλως τὴν τε χεῖρα τοῦ διατρέποντος αὐτὴν καὶ τὴν τοῦ τιμωροῦντος. Τὸν βρυχηθῆναι αὐτῆς, ὅστις εἶναι ὑπόκιφος, δύναται τις νὰ παρομοιάσῃ μὲ φωνὴν τῆς γαλῆς, ὅταν κρατῇ τροφήν.

Πᾶσαι αἱ κινήσεις αὐτῆς εἶναι ζωηραὶ καὶ ἰσχυραί. Τὸ ὑπόξανθον χρῶμά τῆς, μὲ ραβδώσεις μελανὰς, ἀρχομένας ἀπὸ τῆς ῥάχews καὶ συνενουμένας ὑπὸ τὴν κοιλίαν, παρέχει θέαν εὐχάριστον. Τὸ τρίχωμα αὐτῆς εἶναι μαλακὸν καὶ στιλπνόν· αἱ δὲ τρίχες τῆς μακρᾶς αὐτῆς οὐρᾶς εἶναι πολὺ βραχεῖαι. Δίνονται δὲ, ὡς ἡ γαλῆ, νὰ συστέλῃ καὶ κρύπτῃ τοὺς ὀνυχας τῶν ποδῶν τῆς.

Αἱ τίγρεις, τοῦ μεγάλου γένους τῶν τίγρεων, ἔχουσιν ἐνίοτε
τριῶν περίπου μέτρων μῆκος, ἑκτὸς τῆς οὐρᾶς. Εἶναι δὲ τόσον
ῥωμαλέαι, ὥστε, ὅταν φονεύσωσι μέγα τι ζῶον, οἷον βούβαλον
ἢ ἵππον κτλ, ἀπάγουσιν αὐτὸ μετὰ μεγίστης ταχύτητος.

Ὁ πάνθηρ.

15. Ὁ πάνθηρ ὡς ἐκ τοῦ σχήματός του ὁμοιάζει πρὸς μεγα-

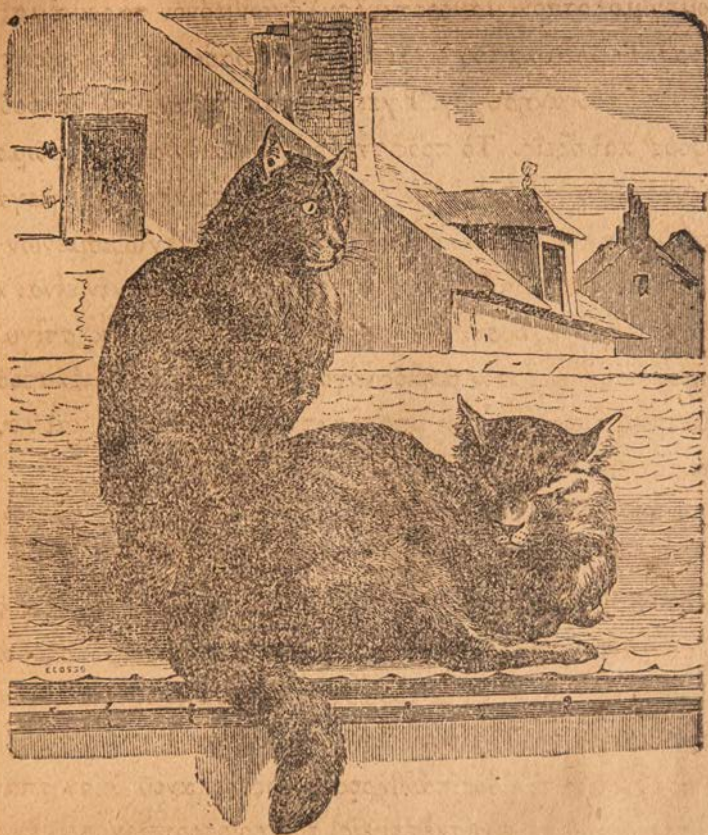
λόσωμον μολοστὸν (μανδρόσκυλον), ἔχων μόνον τὰς κνήμας βραχυτέρας. Τὸ βλέμμα του εἶναι ἄγριον, τὸ βάδισμά του ὀρμητικόν, καὶ τὸ ὕψος του ἀνήσυχον. Ἐχει γλῶσσαν τραχεῖαν, καὶ δδόντας ἰσχυροὺς καὶ ὀξεῖς. Τὸ πρὸς τὴν ῥάχιν φαῖον αὐτοῦ χρῶμα καὶ ὑπόλευκον ὑπὸ τὴν κοιλίαν, εἶναι κατὰστικτον ὑπὸ μεγάλων μελαινῶν κηλίδων, κυκλοτερῶν ἢ ὠσειδῶν, κεχωρισμένων τῶν μὲν ἀπὸ τῶν δέ. Αἱ κηλίδες αὗται κατὰ τὴν ῥάχιν εἶναι κεναὶ ἐν τῷ μέσῳ, ἢ ἔχουσιν ἐν ἡ πολλὰ μικρὰ μελανὰ στίγματα. Ἡ οὐρά του, ἔχουσα μῆκος ὀγδοήκοντα περίπου ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου, καλύπτεται ὑπὸ δακτυλίων μαύρων καὶ λευκῶν ἐναλλάξ.

Τὸ ζῶον τοῦτο, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται μόνον εἰς τὰς θερμότερας χώρας τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, κατοικεῖ ἐντὸς τῶν πυκνῶν δασῶν, πλησιάζει εἰς τὰς μεμονωμένας οἰκίας, ὅπως συλλάβῃ αἶγνης τὰ περὶ αὐτὰς ζῶα, καὶ σπανίως προσβάλλει τὸν ἄνθρωπον. Καί τοι δὲ τοσαύτην ἔχοντα θηριωδίαν, τὸν δαμάζουσι καὶ τὸν γυμνάζουσι διὰ τὸ κυνήγιον.

ὑπόρχει καὶ τι εἶδος πάνθηρος ὁλως μελανοῦ λίαν σπάνιον. Τοιοῦτος πάνθηρ εὐρίσκεται εἰς τὸ θηριοτροφεῖον τοῦ ἐν Παρισίοις μουσείου τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας.

Ἡ γαλῆ (γάτα).

16. Ἡ γαλῆ εἶναι κατοικίδιον ζῶον ἄπιστον, τὸ ὁποῖον]οὶ ἄνθρωποι διατηροῦσιν ἐξ ἀνάγκης, ὅπως τὸ ἀντιτάξωσιν εἰς ἕτερον κατοικίδιον ἐχθρόν, ἔτι ὀχληρότερον, καὶ τὸν ὁποῖον δὲν δύνανται νὰ διώξωσι. Μολονότι αἱ γαλαῖ, πρὸ πάντων ὅταν ᾖναι μικραὶ, ἔχουσι κομψότητά τινα, οὐχ ἥττον κέκτηνται κακεντρέχειαν ἔμφυτον, χαρακτῆρα ὑπουλον, ιδιώματα διεστραμμένα, τὰ ὅποια προΐουσης τῆς ἡλικίας ἔτι μαλλον αὐξά-

νοῦσι, καὶ τὰ ὅποια ἡ ἀνατροφή δὲν δύναται νὰ ἐξαλείψῃ. Ὅταν δὲ καλῶς ἀνατραῶσιν, ἀντὶ τοιμηρῶν κλεπτῶν καθίστανται ἐπιδέξιαί καὶ κολακευτικάι, ὡς οἱ δόλιοι καὶ καταχθόνιοι ἄνθρωποι, ἔχουσιν τὴν αὐτὴν μὲ τούτους, ἐπιδεξιότητα, τὴν αὐτὴν λεπτότητα, τὴν αὐτὴν κλίσιν πρὸς τὸ κακοποιεῖν, καὶ τὴν αὐτὴν τάσιν πρὸς τὴν ἀρπαγὴν. Γινώσκουσι δὲ, ὡς ἐκεῖνοι, νὰ κρύπτωσι τὰ διαβήματα καὶ τὸν σκοπὸν των, νὰ ἐπωφελῶνται τῆς εὐκαιρίας, νὰ περιμένωσι, νὰ ἐκλέγωσι τὴν περίστασιν, νὰ ἐπιλαμβάνωνται τῆς στιγμῆς ὅπως ἐκτελέσωσι τὸ σχέδιόν των, καὶ νὰ ὑπεκρεύωσι μετὰ ταῦτα τὴν τιμωρίαν. Εὐκόλως ἀποκτῶσιν ἕξεις κοινωνικάς· ἀλλὰ δὲν ἔχουσιν ἢ μόνον φαινομένην ἀγάπην, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν δολικῶν αὐτῶν κινήματων καὶ τῶν πονηρῶν ὀφθαλμῶν των. Οὐδέποτε θεωροῦσι κατὰ πρόσωπον ἐκεῖνον, τὸν ὅποιον ἀγαπῶσιν. Εἴτε ἐκ δυσπιστίας, εἴτε ἐξ ἐμφύτου κακίας, κάμνουσιν ἐλιγμούς, διὰ νὰ πλησιάσωσιν εἰς αὐτόν, ὅπως ἐπιζητήσωσι τὰς θωπείας του, εἰς ἃς δεικνύονται εὐχίσθητοι μόνον διὰ τὴν ἡδονὴν, τὴν ὁποίαν προξενεῖ εἰς αὐτάς.

Αἱ μικραὶ γαλαῖ εἶναι φαιδραὶ, ζωτράι καὶ κομφαί, καὶ ἡ-
 θελον εἶσθαι καταλληλόταται πρὸς διασκέδασιν τῶν μικρῶν
 παιδίων, ἐὰν δὲν ἦσαν ἐπίφοβοι οἱ ὄνυχές των. Ἀλλ' ἡ φιλο-
 παιγμοσύνη των, μολονότι εἶναι εὐχάριστος καὶ διασκεδα-
 στική, οὐδέποτε εἶναι ἀθώα, καὶ ἐπὶ τέλους μεταπίπτει εἰς
 συνήθη κακεντρέχειαν. Καὶ ἐπειδὴ δὲν δύνανται νὰ ἐξασκήσω-
 σιν ἐπωφελῶς τὴν φυσικὴν αὐτῶν θηριωδίαν, ἢ μόνον ἐπὶ μι-
 κρῶν ζώων, ἐνεδρεύουσι πλησίον κλωθίου τινός, κατασκο-
 πεύουσι τὰ πτηνὰ, τοὺς ποντικούς μικροὺς καὶ μεγάλους, κα-
 θίστανται ἀφ' ἑαυτῶν καὶ ἄνευ γυμνάσεώς τινος, ἱκανώτερα
 εἰς τὸ κυνήγιον ἀπὸ τοὺς κύνας τοὺς κάλλιστα γεγυμνασμέ-

νοῦς. Φύσει ἀποστρεφόμεναι αἱ γαλαῖ τὴν βίαν, εἶναι ἀνεπί-
δεκτοὶ μορφώσεως καὶ ἐντελῶς δυτάγωγι. Δὲν δύναται τις
λοιπὸν νὰ εἴπῃ ὅτι αἱ γαλαῖ, καίτοι κατοικοῦσαι ἐντὸς τῶν
οἰκιῶν μας, εἰσὶ κατοικίδια ζῶα· διότι καὶ αἱ μᾶλλον ἐξημε-
ρωμένοι ἐξ αὐτῶν δὲν δεικνύουσιν ὑποταγὴν. Μάλιστα δύνα-
ταί τις νὰ εἴπῃ, ὅτι αἱ γαλαῖ εἶναι ἐντελῶς ἐλεύθεραι, καὶ
πράττουσιν ὅ, τι θέλουσι, διότι οὐδὲν δύναται νὰ κρατήσῃ αὐ-
τὰς εἰς μέρος, ὅθεν ἐπιθυμοῦσι ν' ἀπομακρυνθῶσιν. Ἐκτὸς δὲ
τούτων αἱ πλεῖσταί εἰσιν ἡμιάγριαι, δὲν γνωρίζουσι παντελῶς
τοὺς κυρίους των, φοιτῶσιν εἰς τὰς ἀποθήκας, καὶ ἐνίοτε εἰς
τὸ μαγειρεῖόν καὶ τὸ ὀψοφυλάκιον, ἐσάκις ἢ πείνα τὰ μαστί-
ζει. Ὁ ὕπνος των εἶναι ἐλαφρὸς, καὶ κοιμῶνται ὀλιγώτερον
παρ' ὅσον προσποιοῦνται, ὅτι κοιμῶνται. Βαδίζουσι δ' ἐλαφρῶς
σχεδὸν πάντοτε ἐν σιωπῇ, ἐπ' ἐλπίδι νὰ συλλάβωσι λείαν τινά.

Αἱ γαλαῖ τῆς Ἀγκύρας διακρίνουσι τῶν λοιπῶν κατὰ τὸ
τρίχωμα, τὸ ὁποῖον εἶναι συνήθως μακρὸν καὶ οὖλον, ἔπως τὸ
τῶν οὐλοτρίχων κυνέριον.

Οἱ λέοντες, αἱ τίγρις, οἱ πάνθηρες καὶ ὅλα τὰ σπαρακτικὰ
ζῶα τὰ ἔχοντα συσταλτοὺς ὀνυχας, δηλαδὴ δυναμένους νὰ
εἰσέρχωνται καὶ ἐξέρχονται ὡς τῆς γαλῆς, ἀνήκουσιν εἰς τὴν
οἰκογένειαν τῆς γαλῆς.

Η Ύαινα.

17. Η Ύαινα ἔχει τὰ ἐξῆς χαρακτηριστικά· ὀδόντας παχεῖς, ἰσχυροὺς καὶ κοπτεροὺς, σιαγόνας ἰσχυροτάτας, ἀπὸ τὰς ὁποίας τὸ θήραμα, ὅσον μέγα καὶ ἂν ᾦται, δὲν δύναται νὰ διαφύγῃ· κεφαλὴν πλατεῖαν λήγουσαν εἰς ῥύγχος ὀξύ· γλῶτταν τραχεῖαν ὡς ἡ τῶν γαλῶν· ὦτα πλατεῖα καὶ σχεδὸν γυμνά· τρίχας, αἵτινες καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ῥάχews κυματίζουσιν ἐν εἶδει χαίτης· οὐρὰν μακρὰν καὶ δασύτριχον· τοὺς ὀπισθίους πόδας ἔχει χαμηλοτέρους τῶν ἐμπροσθίων, ἐξ οὗ προέρχεται τὸ ἀνώμαλον αὐτῆς βᾶδισμα· πόδας τετραδακτύλους, ὀνυχας βραχεῖς καὶ ἰσχυροὺς, ἐπιτηδείους μᾶλλον εἰς τὸ σκάπτειν ἢ σπαράσσειν.

Αἱ Γαῖναι ἀπαντῶμεναι εἰς τὰς διαφόρους γῶρας τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὴν δυτικὴν Ἀσίαν κατοικοῦσιν ἐντὸς σπηλαίων, ἔθεν ἐξέρχονται τὴν νύκτα πρὸς ζήτησιν τροφῆς· δὲν εἶναι ἔμως ζῶα τότον θηριώδη, ὅτον πλάττει αὐτὰς ἡ φαντασία τῶν πολλῶν· διότι οὐδέποτε προσβάλλουσιν ἄνθρωπον ἢ ἄλλο ζῶον, εἰμὴ ἐν μεγίστῃ ἀνάγκῃ, προτιμῶται πάντοτε τὰ σεσηπότα πτώματα καὶ τὰ θνησιμαῖα· ἔθεν εἰσδύουσαι πολλάκις ἐντὸς τῶν νεκροταφείων ἀνορύσσουσι τὰ πτώματα καὶ τρώγουσιν αὐτὰ μετὰ μεγίστης λαιμαργίας· ἐνίοτε δὲ εἰσερχόμεναι λαθραίως καὶ ἐντὸς τῆς κατοικίας τοῦ ἀνθρώπου, τρώγουσι τὰ ὅσα τὰ ῥιπτόμενα ἀπὸ τῆς τραπέζης μετὰ τοσαύτης ταχύτητος καὶ εὐχερείας, ὥστε ὅσα κρηνίων προβάτων, αἰγῶν καὶ τῶν παραπλησίων, ὡς ἐκ θαύματος γίνονται ἄφραντα ἐν ἀκαρεῖ.

Ὅπου ὑπάρχει πληθὺς ὑαινῶν, ὁ ἀνθρώπος καὶ τὰ ζῶα δια-

τρέχουσι μέγαν κίνδυνον· διότι μὴ εὐρίσκονται ἱκανὰ πτώμα-
τα, ὅπως κορέσωσι τὴν πείνά των, ἐπιπίπτουσιν ἀδιακρίτως
ἐπὶ τε τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων. Πολλοὶ περιγηθέντες
τὰς χώρας ταύτας διηγοῦνται, ὅτι αἱ ὕαινα πολλάκις καταβ-
ρίπτουσαι τοὺς περὶ τὰς οἰκίας θραγμοὺς, τοὺς ὁποίους αἱ κά-
τοικοι τῆς Ἀφρικῆς κατασκευάζουσι πρὸς προφύλαξιν τῶν
ζώων των, εἰτέρχονται ἐντὸς τῶν περιθραγμένων μερῶν καὶ
πνίγουσι πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς κτήνη. Ἔνεκα λοιπὸν ὧν τού-
των τῶν ἰδιοτήτων ἡ ὕαινα ἀπέκτησε τότον κακὴν φήμην,
ὥστε κατέστη παροιμιώδης ἡ θηριωδία αὐτῆς, εἰ καὶ ὑπάρχου-
σιν ἄλλα ζῶα θηριωδέστερα.

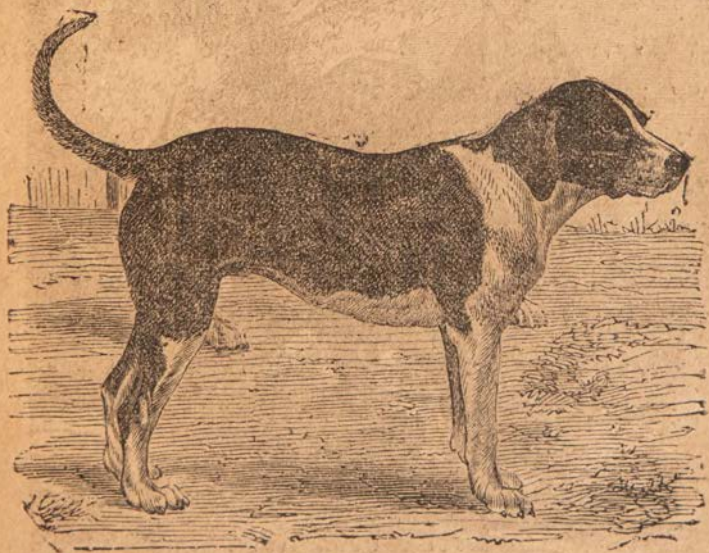

Ὁ λύγξ.

18. Ὁ λύγξ, τὸν ὁποῖον οἱ Γάλλοι ὀνομάζουσι καὶ ἐλαφό-

λύκον, διότι ἡ μὲν ὠρυγὴ αὐτοῦ ὁμοιάζει πρὸς τὴν τοῦ λύκου, τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ φέρει κηλίδας ὁμοίας πρὸς τὰς τῶν μικρῶν ἐλάφων, ἔχει τὸ σχῆμα καὶ τὰς ἑξεῖς τῆς γαλῆς. Εὐρίσκεται δὲ εἰς τὰς μεσημβρινὰς χώρας τοῦ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου· τὸ χρῶμα αὐτοῦ εἶναι ἀνοιχτὸν κιτρινόχραιον μὲ κηλίδας μελαγχροινὰς καὶ ἀκανονίστους, αἵτινες εἶναι ζωηρότεραι εἰς τὸν ἄρρενα ἢ εἰς τὸν θῆλυ· ἔχει τὸ σχῆμα τῆς ἀλώπεκος, οὐρὰν βραχυτάτην, τρίχωμα μακρὸν καὶ μαλακόν, ὦτα μεγάλα μὲ μικρὸν θύσανον μαύρων τριχῶν κατὰ τὰ ἄκρα, καὶ βλέμμα τόσον ὀξύ, ὥστε καπέστη παροιμιῶδες. Τὸ ζῶον τοῦτο καθήμενον ἐπὶ τῶν δένδρων κυνηγεῖ τοὺς σκίουρους, τοὺς αἰλούρους (ἄγριογάτους), τὰ σαθέρια (σαμούρια), τὰ πτηνὰ, καὶ ἐπιπίπτει κατὰ τῶν δορκάδων, τοῦ λαγῶς καὶ ἄλλων ζῶων, ἅτινα δύναται νὰ καθάλη.

Ὁ κύων.

19. Ὁ κύων πρὸς τῇ ἀλκιμότητι, ταχύτητι καὶ εὐκινήσει,

κέκτηται ὅλας τὰς ἐσωτερικὰς ιδιότητας, αἵτινές εἰσιν ἄξιαί τῆς προσοχῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἀφοβία αὐτοῦ καὶ ἡ ἑρμῆ ὑποχωροῦσιν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἀρέσκειν καὶ τοῦ ἀγαπᾶν. Πρὶν ἢ κάμῃ χρῆσιν τῶν προτερημάτων του, περιμένει μεθ' ὑποταγῆς τὴν προσταγὴν τοῦ κυρίου του.

Μὴ ἔχων δὲ, ὡς ὁ ἄνθρωπος, τὴν κρίσιν, κέκτηται ὅλην τὴν ζωηρότητα τῆς αἰσθητικότητος, καὶ ὅλην τὴν καθαρότητα τῆς ἀγάπης. Ἐνθυμεῖται μᾶλλον τὰς εὐεργεσίας ἢ τὰς τιμωρίας· δὲν ἀποκάμνει ἀπὸ τὴν κακομεταχειρίσιν, καὶ ἀντὶ νὰ ὀργισθῇ ἢ φύγῃ, ἐκτίθεται ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς νέα βάσανα, ὅπως διὰ τῆς ὑπομονῆς ἀφοπλίσῃ τὴν τιμωρήσασαν αὐτὸν χεῖρα.

Ὁ ἄνθρωπος εἶχεν ἀνάγκην τοῦ πιστοῦ τούτου συντρόφου, ὅπως ὑποτάσῃ εἰς ἑαυτὸν τὰ ἄλλα ἀλκιμώτερα καὶ ἰσχυρότερα ζῶα, ἅτινα τὸν περιστοιχοῦσι.

Ἄπειρα παραδείγματα καταδεικνύουσι τὴν φιλανθρωπίαν καὶ δξύνουαν τοῦ ζῶου τούτου. Ἀνθρωπὸς τις γελοίως μετημφιεσμένος κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀποκρέω, ἐδόχηθ' ὑπὸ τοῦ σκύλου του, ὅστις κατὰ πρῶτον δὲν τὸν ἀνεγνώρισεν. Ἄλλ' ἅμα ἐνόησε τὴν πλάνην του, τὸ δυστυχὲς ζῶον ἐκρύβη εἰς τὰ ἐνδότερα ἀποθήκης τινὸς, ὅπου ἀπέθανεν ὑπὸ λύπης, μολονότι ὁ κύριός του μετεχειρίσθη θωπεύματα πολλὰ καὶ διάφορα, ὅπως τὸ κάμῃ νὰ συνέλθῃ.

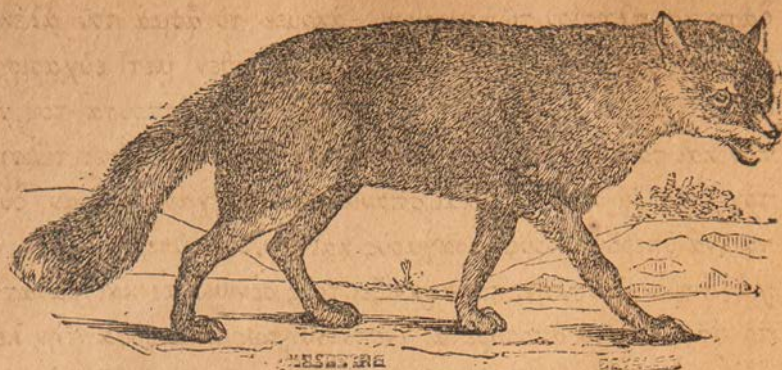
Τὸ ἀκόλουθον δὲ περιστατικὸν συνέβη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας. Κάτοικός τις τῆς ἐν Γαλλίᾳ Βαλανσιέννης ἀπέθανεν, ὁ δὲ σκύλος του παρηκολούθησε τὴν ἐκφορὰν καὶ ἔμεινεν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ κυρίου του. Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας, νέοι τινὲς ἰδόντες τὴν αὐταπάρνησιν αὐτοῦ, συνέλαβον τὸ σχέδιον νὰ κατασκευάσωσι μικράν τινα καλύβην διὰ τὸν πιστὸν τοῦτον φύλακα. Διῆλθεν ἐκεῖ ἐννέα ὅλα ἔτη, χωρὶς νὰπομακρυνθῇ πλέον

τῶν δώδεκα ἢ δεκαπέντε βημάτων, ἐκ τῆς θέσεως, τὴν ὁποίαν ἡ καρδία τοῦ τῷ ὑπέδειξε.

Ἐτερον περιστατικὸν συγκινητικώτατον ἐστὶ τὸ ἀκόλουθον. Μυλωθρός τις τοῦ δήμου Τελοφῶνος, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Δωρίδος, ἀσθενήσας μετεκομίσθη ὑπὸ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ εἰς Γαλαξιδίον πρὸς θεραπείαν· ὁ δὲ θηρευτικὸς αὐτοῦ κύων μάτην περιμείνας τὸν κύριον αὐτοῦ ἐν τῷ μύλῳ, μεταβαίνει εἰς τὴν ἐν τῷ χωρίῳ κατοικίαν αὐτοῦ. Εὐρὼν ὅμως τὰς θύρας κεκλεισμένας, ὥς ἐάν εἶχεν ἐννοήσει τὰ γενόμενα, λαμβάνει τὴν πρὸς Γαλαξιδίον ἄγουσαν ὁδόν, καὶ διανύει ἐντὸς δύο περὶπου καὶ ἡμίσεων ὥρων πεντάωρον ἀπόστασιν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ ἀσθενὴς ἀπέθανεν, ἐδέησε καὶ αὐτὸς νῦν τὸν μετακομίσωσιν εἰς τὸ χωρίον τοῦ, ὅπως τὸν ἐνταφιάσωσι. Μάτην προσπαθοῦσι ν' ἀποχωρίσωσι τὸν κύνα, ὅστις συνώδευσε τὸν κύριόν τοῦ μέχρι τοῦ τάφου τοῦ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θορνῶν ὀκτὼ ὀλοκλήρους ἡμέρας, ἐπὶ τέλους ἐξέψυξε.

Εἰς τοὺς ἐρήμους τόπους καὶ εἰς τὰ ὀλιγάνθρωπα μέρη ὑπάρχουσιν ἄγριοι σκύλοι, οἱ ὅποιοι ὡς πρὸς τὰς ιδιότητας δὲν διαφέρουσι τῶν λύκων, εἰμὴ κατὰ τὸ ὅτι εὐκόλως ἡμερόνονται. Οὗτοι δὲ ὡσαύτως συναθροίζονται κατὰ μεγάλας ἀγέλας, ὅπως κυνηγῶσι καὶ προσβάλλωσι τοὺς ἀγριοχοίρους, τοὺς ἀγρίους ταύρους, πολλάκις δὲ καὶ λέοντας καὶ τίγρεις. Ἐν Ἀμερικῇ οἱ κύνες οὗτοι κατὰγονται ἐκ φυλῆς ἐκπαλαι ἡμέρου. Μετεφέρθησαν δ' ἐκεῖ, ἐξ Εὐρώπης καὶ τινες αὐτῶν ἐγκαταλειφθέντες εἰς τὰς ἐρήμους ἐκείνας χώρας, τόσον ἐπολλαπλασιάσθησαν, ὥστε ἐφορμῶσιν ἀγελήδων εἰς τὰς κατοικουμένας χώρας ὅπου προσβάλλουσι καὶ ζῶα καὶ ἀνθρώπους μάλιστα. Ἐξημερονόμενοι δ' εὐκόλως, καθίστανται ἡμίτι, ἐξοικειοῦνται τεχνέως καὶ γίνονται ἐπίσης πιστοὶ εἰς τοὺς κυρίους των, ὅπως καὶ οἱ ἡμεροὶ κύνες.

Ἡ ἀλώπηξ.

20. Ἡ ἀλώπηξ εἶναι διάσημος διὰ τῆς πανουργίας της καὶ ἐν μέρει εἶναι ἀξία τῆς σήμεως ταύτης. Ὅτι ὁ λύκος κάμνει διὰ τῆς βίας, ἡ ἀλώπηξ τὸ κατορθώνει διὰ τῆς ἐπιδειξιότητος καὶ ἐπιτυχγάνει περισσότερον. Χωρὶς νὰ καταπολεμῇ τοὺς κύνας καὶ τοὺς ποιμένας, χωρὶς νὰ προσβάλῃ τὰ πύμνια, χωρὶς νὰ σύρῃ τὰ πτώματα, ἔχει τὸ ζῆν βεβαιότερον. Μεταχειρίζεται δὲ πλείονα νοημοσύνην ἢ κίνησιν, καὶ φαίνεται ὅτι ἀρύεται τὰ μέσα ἐξ ἑαυτῆς. Οὕσα δὲ δολία καὶ ἐπιφυλακτικὴ, ἀγχίνους καὶ συνετὴ μέχρι καὶ ὑπομονῆς, ποικίλλει τὴν διαγωγὴν της καὶ ἔχει μέσα ἐπιφυλακτικὰ, τὰ ὅποια εἰξεύρει καταλλήλως νὰ μεταχειρίζεται. Ἐπαγρυπνεῖ δὲ πάντοτε εἰς τὴν διατήρησίν της. Καὶ μολονότι εἶναι πλέον ἀκάματος καὶ πλέον ταχεῖα ἀπὸ τὸν λύκον, οὐδέποτε ἐμπιστεύεται ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν ταχύτητά της. Γνωρίζει δὲ νὰ ἐξασφαλίζηται κατασκευάζουσα δι' ἑαυτὴν ἄσυλον, εἰς τὸ ὅποῖον καταφεύγουσα ἐν καιρῷ μεγάλων κινδύνων, ἀνατρέφει ἐντὸς αὐτοῦ τὰ νεογνά της. Δὲν εἶναι δὲ ζῶον πλανητικόν, ἀλλ' ἔχει μόνιμον κατοικίαν.

Ἡ ἀλώπηξ ἐπωφελεῖται ἀπὸ παντός. Κατοικεῖ παρὰ τὰ

θάση καὶ πλησίον τῶν χωρίων, ἀκούει τὸ ᾄσμα τοῦ ἀλέκτορος καὶ τὰς κραυγὰς τῶν ὀρνίθων μακρόθεν μετ' εὐχαριστήσεως, ἐκλέγει τὸν κατάλληλον καιρὸν ὑποκρύπτουσα τὸν σκοπὸν καὶ τὰ βήματά της, ὀλισθαίνει, σύρεται, φθάνει τέλος εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον της, καὶ σπανίως ἀποτυγχάνει. Ἐὰν δύναται νὰ ὑπερβῇ τοὺς φραγμοὺς καὶ νὰ τοὺς ὑπερπηδῇ, δὲν χάνει οὐδὲ στιγμήν, καταφανίζει τοὺς ὀρνιθῶνας καὶ θανατόνει τὸ πᾶν, ἔπειτα ἀποσύρεται ἀνεπαίσθητως ἀπάγουσα τὴν λείαν της, τὴν ὁποίαν κρύπτει ὑπὸ τὰ βρύα, ἣ φέρει εἰς τὴν ὀπήν της. Μετὰ τινος δὲ στιγμῆς ἐπανέρχεται ὥπως ζητήσῃ ἑτέραν, τὴν ὁποίαν ἐπίσης ἀπάγει καὶ κρύπτει, ἀλλ' εἰς ἄλλο μέρος· ἔπειτα δὲ καὶ τρίτην καὶ τετάρτην κτλ. ἕως οὗ ἡ ἡμέρα, ἣ κίνησις τις ἐν τῇ οἰκίᾳ, τὴν εἰδοποίησιν ὅτι πρέπει ν' ἀποσυρθῇ καὶ νὰ μὴ ἐπανέλθῃ πλέον. Τὸ αὐτὸ πράττει καί τις τὰς παγίδας καὶ εἰς τὰ θάση, ἐπου συλλαμβάνουσι τὰς κίχλας καὶ τὰς ζυλόκοτας (μπεκάτσαι) διὰ τῶν βρόχων· προλαμβάνει τὸν θηρευτὴν, ὑπάγει λίαν πρῶτ', καὶ συχνάκις κάμνει τοῦτο πολλάκις τῆς ἡμέρας, ὥπως ἐπισκεφθῇ τοὺς βρόχους καὶ τὰς ἰσόθεργας, ἀπάγει ἀλληλοδιαδόχως τὰ τυχὸν συλληφθέντα πτηνὰ, ἅτινα ἀποθέτει εἰς διάφορα μέρη, κυρίως παρὰ τὰς ὁδοὺς, ἐντὸς τῶν ἀλκαλίων, ὑπὸ τὰ βρύα ἢ ὑπὸ κάτω κέδρου τινός, ἀφίνει δ' αὐτὰ ἐκεῖ ἐνίοτε δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας, καὶ γνωρίζει νὰ τὰ ἀνεύρῃ ἐν ἀνάγκῃ. Κυνηγεῖ δὲ τοὺς μικροὺς λαγιδεῖς εἰς τὴν πεδιάδα, καταλαμβάνει πολλάκις τοὺς λαγῶους εἰς τὴν καίτην των, καὶ πάντοτε τοὺς συλλαμβάνει, ὅταν ἦναι πληγωμένοι· ἀνευρίσκει τὰ κουνέλια ἐντὸς τῶν ὀπῶν αὐτῶν, ἀνακαλύπτει τὰς φωλεὰς τῶν περδίκων καὶ τῶν ὀρτύγων, συλλαμβάνει τὴν μῆτερά ἐπωάζουσαν, καὶ καταστρέφει ἄφθονον κυνήγιον.

Οὐδέποτε ἡ ἀλώπηξ ἐξημεροῦται ἐντελῶς. Κατατῆκεται,

ὅταν στερηθῇ τῆς ἐλευθερίας της, καὶ ἀποθνήκει ὑπὸ λύπης, ὅταν θελήσῃ τις νὰ τὴν κρατήσῃ πολὺν καιρὸν ἐν περιορισμῷ.

Ἀλώπεκες, αἵτινες ἐφώρμων κατὰ τῶν ὀρνίθων ἐλεύθεραι οὔσαι, δὲν ἡγγίζον πλεον αὐτάς, ἀμα ἐδέονοντο διὰ τῆς ἀλύσου. Πολλάκις ἐδесαν πλησίον αὐτῶν ὀρνίθα ζῶσαν, καὶ τὰς ἀφῆκαν νὰ διέλθωσιν ὁμοῦ τὴν νύκτα, ἀφοῦ προηγουμένως μάλιστα ἄφινον αὐτάς νήσταις. Ἄλλ' ἔμως, μολονότι κατεβασανίζοντο ὑπὸ τῆς πείνης, καὶ μολονότι εἶχον πᾶσαν τὴν εὐκολίαν νὰ φάγωσι τὴν ὀρνίθα, οὐχ ἤττον δὲν ἡγγίζον αὐτὴν παντάπασι, γνωρίζουσαι ὅτι ἦσαν ἀλυσόδετοι.

Τὸ τρίχωμα τῆς ἀλώπεκος εἶναι συνήθως πυρρὸν (ξανθοκόκκινον), καὶ ὑπὸ τὸν λαιμὸν μόνον εἶναι μελανόλευκον. Ἄλλ' εἰς τὰ Βόρεια μέρη ὑπάρχουσιν ἀλώπεκες λευκαί, μέλαναι, κυαναῖ, φαιαί, πάσης ἀποχρώσεως, λευκαὶ μὲ ὑποξάνθους πόδας, λευκαὶ μὲ κεφαλὰς μελαίνας κτλ. Τὸ μῆκος τοῦ σώματος τῆς ἀλώπεκος κατὰ μέσον ὅρον εἶναι τεσσαράκοντα ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου.

Ὁ λύκος.

21. Ἀνέκαθεν ὁ λύκος ὑπῆρξεν ἡ μάστιξ τῶν ποιμνίων καὶ ὁ τρόμος τῶν ποιμένων. Ἔχει τὸ σῶμα ῥωμαλέον, καὶ δύναται νὰ διατρέξῃ τεσσαράκοντα λεύγας ἐν μιᾷ μόνῃ νυκτὶ, καὶ νὰ μείνῃ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἄσιτος. Ἔχει δὲ ἰσχυρὴν μεγαλειτέραν ἀπὸ τοὺς κύνας τῆς σωματωδεστέρας φυλῆς.

Ὅταν ὁ λύκος δὲν κατατρώγεται ὑπὸ τῆς πείνης, ἀποσύρεται εἰς τὰ δάση, ἐνθα διέρχεται ὁλόκληρον τὴν ἡμέραν κοιμώμενος, καὶ μόνῃν τὴν νύκτα ἐξέρχεται, ὅπως κυνηγήσῃ εἰς τοὺς ἀγρούς. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει προβαίνει μετὰ προφυλάξεως. Τὸ βᾶδισμά του εἶναι λαθραῖον καὶ ἐλαφρόν. Ἐπισκέπτεται τὰς παγίδας τῶν κυνηγῶν, διὰ ν' ἀρπάσῃ τὸ τυχόν συλληφθὲν κυνήγιον, καὶ διατρέχει τὰς ὄχλους τῶν βυάκων, ὅπως εὕρῃ τροφὴν μεταξὺ τῶν ἀκαθαρσιῶν τῶν ἐπὶ τῆς ἄμμου

ριπτομένων ὑπὸ τῶν ὑδάτων. Ἡ δὲ ὁσφρησις αὐτοῦ εἶναι τόσον ὀξεῖα, ὥστε δύναται νὰ ὁσφρανθῇ πτώμα εἰς μιάς λεύγας ἀπόστασιν. Ἀμα δ' ἐξημερώσῃ, ἐπανέρχεται πάλιν εἰς τὰ πυκνὰ δάση.

Ἄλλ' ὅταν τὸ ζῶον τοῦτο πεινᾷ, λησμονεῖ τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ἐπιφυλακτικότητα, καὶ καθίσταται τολμηρὸν καὶ ἀτρόμητόν. Διατρέχει τὰς πεδιάδας, πλησιάζει τὰ ποίμνια, καὶ ἐφορμᾷ ἀτρομήτως διὰ μέσου τῶν κυνῶν καὶ τῶν ποιμένων, συλλαμβάνει τὸ προστυχὺν πρόβατον, τὸ ἀρπάζει καὶ τὸ ἐπάγει μετὰ τοσαύτης εὐκινήσιας, ὥστε δὲν δύνανται νὰ τὸλφθάσωσιν οὔτε οἱ κύνες οὔτε οἱ ποιμένες.

Ἄλλοτε πάλιν, ὅταν ἀπαντήσῃ ἀπειρόν τινα κύνα μεμονωμένον, πλησιάζει πρὸς αὐτὸν μετὰ καταφρονήσεως, καὶ ἀρχίζει νὰ κάμνῃ διάφορα κινήματα· οἷον ἀναπηδᾷ, σκιρτᾷ, κυλίσταται μὲ τὴν ῥάχιν, ὥς ἐὰν ἐσκόπευε νὰ παίξῃ μετ' αὐτοῦ. Ἐὰν δ' οὗτος, θελεσθεὶς ἀπὸ τοὺς δόλους τούτους δὲν προφυλαχθῇ, ἀμέσως τὸν πνίγει καὶ τὸν σύρει εἰς τὸ πλησιέστερον δάσος, ἕπως τὸν καταφάγῃ.

Ἡ παροιμία, ὅτι «Λύκος δὲν τρώγει Λύκον», δὲν εἶναι ἀληθής· διότι ὅταν λύκος τις πληγῶθῃ καὶ αἰμορροῇ, οἱ πλησιέστεροι λύκοι, πολλάκις δὲ καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ αὐτοῦ, ἐλκυόμενοι ὑπὸ τῆς ὁσμῆς τὸν καταδιώκουσι, τὸν προσβάλλουσι καὶ τὸν κατατρώγουσι. Τὰ ζῶα ταῦτα ἐμοιάζουσι τοὺς κακοὺς ἀνθρώπους, οἱ ἑποῖοι, ἀροῦ πολεμῆσῳσι κατὰ τῶν ἀγαθῶν καὶ ἀδυνάτων, ἐπὶ τέλους καταστρέφονται ἀμοιβαίως.

Πολλάκις οἱ λύκοι ἀκολουθοῦσι τοὺς στρατοὺς, καὶ ἔρχονται ἀγγελιδὸν εἰς τὰ πεδία τῆς μάχης, ἔπου ἐξορύσσουσι τὰ ἐπιπολαίως τεθαμμένα πτώματα καὶ τὰ καταβιβρώσκουσι μετ' ἀκορέστου ἀδηφαγίας. Οὗτοι δὲ οἱ λύκοι, εἰθισμένοι ἤδη εἰς ἀνθρω-

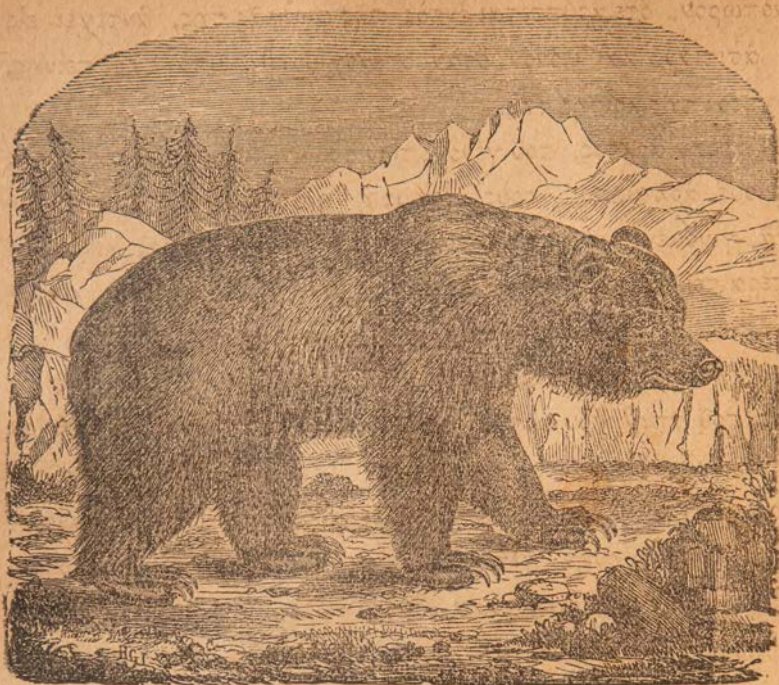
πίλους σάρκας, ἐφορμῶσι κατὰ τῶν ἀνθρώπων, προσβάλλουσι μᾶλλον τὸν ποιμένα ἢ τὸ ποιμνιον, κατατρώγουσι γυναῖκας καὶ ἀπάγουσι παιδιά κτλ. Ἀπὸ τριούτων λύκων ὁρεῖται ὁ ἄνθρωπος μεγάλως νὰ προσυλλάσσηται, διότι ἄλλως ἡ ζωὴ αὐτοῦ διακινδυνεύει σπουδαίως.

Τὸ ζῶον τοῦτο, εἰ καὶ θηριῶδες, εἶναι δειλόν. Καὶ ὅταν συλληφθῇ εἰς τινα παγίδα, καταλαμβάνεται ὑπὸ τοσούτου φόβου, ὥστε δύναται τις νὰ τὸ φονεύσῃ εὐκόλως, ἐπειδὴ δὲν ὑπερασπίζεται τὸν ἑαυτὸν του, ἢ νὰ τὸ συλλάβῃ ζῶν, ἐπειδὴ οὐδόλως ἀνθίσταται.

Τὸ καλλίτερον πρᾶγμα τοῦ λύκου εἶναι τὸ δέσμα του, ἐκ τοῦ ἐπίου κατασκευάζουσι μυλωτὰς (γούνας) θερμὰς καὶ θιαρκεῖς. Ὡν δὲ ὁ λύκος κατὰ πάντα ἀηδής, ἔχει τὸ ἐξωτερικὸν ταπεινόν, τὴν φωνὴν τρομακτικὴν, τὴν ὁσμὴν ἀνυπόφορον, τὴν φύσιν διεστραμμένην, τὰ ἥθη θηριώδη, καὶ εἶναι ἐπιβλαβὴς μὲν ἐνὸσω ζῇ, ἀνωρελὴς δὲ μετὰ θάνατον.

Λύκοι ὑπάρχουσιν εἰς τὴν Εὐρώπην, τὴν Ἀσίαν, τὴν Ἀφρικὴν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἀμερικὴν. Ἔχουσι δὲ διάφορον τὸ μέγεθος, ἀναλόγως τῶν διαφόρων χωρῶν ἐν αἷς εὐρίσκονται, καὶ τὸ χρομῆμά των, ὅπερ συνήθως εἶναι ὑπόξανθον, παραλλάσσει ἀπὸ τοῦ λευκοῦ μέχρι τοῦ μέλανος.

Τῶν πελματοβαμένων θὰ περιγράψωμεν μόνον τὴν ἀρκτον.

Ἡ ἄρκτος.

22. Ἡ ἄρκτος εἶναι οὐγὶ μόνον ἀγρία, ἀλλ' ἀγαπᾷ καὶ τὸν μονήρη βίον. Ἀποφεύγει φύσει πᾶσαν κοινωνίαν, ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὰ μέρη, εἰς τὰ ὅποια πλησιάζουσιν οἱ ἄνθρωποι, καὶ δὲν εὐχαριστεῖται εἰμὴ μόνον εἰς τὰ ἀπρόσιτα καὶ ἄβυστα μέρη. Κατοικεῖ εἰς τὰ ἐντὸς τῶν ἀτροσίτων βράχων παλαιοῦ σπήλαια, καὶ εἰς τὰ κουφώματα τῶν γηραιῶν δένδρων τῶν εὐρισκομένων ἐντὸς τῶν πυκνῶν δασῶν, ὅπου διέρχεται μέρος τοῦ χειμῶνος ἄνευ τροφῆς, μὴ ἐξερχομένη ἐπὶ πολλὰς ἐβδομάδας. Δὲν ἀποναρκοῦται δὲ οὐδὲ χάνει πῆν αἰσθησιν, καθὼς ὁ ἐλεῖος (ζῶον ὁμοιάζον τὸν σκίουρον) καὶ ὁ ἀρκτόμυς· διότι, ἐπειδὴ εἶναι φύσει παγεῖα, καὶ τὸ πάχος τῆς αὐξάνει ὑπερμέτρως κατὰ τὸ

φθινόπωρον, ὅτε κρύπτεται ἐντὸς τῆς φωλεᾶς τῆς, ἀντέχει εἰς τὴν ἀσιτίαν, καὶ μόνον ὅταν στενοχωρηθῇ ὑπὸ τῆς πείνης, ἐξέρχεται τῆς κοίτης τῆς.

Ἡ ἄρκτος ἄρκτος, τοῦ γένους τῶν φαίων, καταδιβρώσκει τοὺς νεογνοὺς ἀρκτύλους, τοὺς ὁποίους ἡ θήλεια φαίνεται ὅτι ὑπεργαπᾷ, γινομένη μετὰ τὸν τοκετὸν θηρικωδεστέρα καὶ κινδυνωδεστέρα τοῦ ἄρρενος. Μάχεται καὶ ἐκτίθεται εἰς πάντα κίνδυνον, ὅπως σώσῃ τὰ νεογνά τῆς. Ἐπιμελουμένη δ' αὐτῶν μεγάλως, ποῖς παρασκευάζει κλίνην ἐκ βρύων καὶ χόρτων εἰς τὸ βάθος τοῦ σπηλαίου αὐτῆς, καὶ τὰ γαλακτοτροφεῖ μέχρις οὗ δυνηθῶσι νὰ ἐξέρχωνται μετ' αὐτῆς. Ὁ ἄρκτος καὶ ἡ θήλεια δὲν κατοικοῦσιν ὁμοῦ, ἀλλ' ἐκάστη ἔχει χωριστὴν καὶ πολὺ μεμακρυσμένην διαμονήν. Ὅταν δὲν δύνωνται νὰ εὕρωσι σπήλαιον, ὅπως κοιταθῶσι, συνάγουσι ξύλα πρὸς κατασκευὴν κοίτης, τὴν ὁποίαν καλύπτουσι μὲ χόρτα καὶ φύλλα, διὰ νὰ μὴ τὴν διαπερᾷ τὸ ὕδωρ.

Ἡ ἄρκτος ὀργίζεται εὐκόλως. Ἡ ὀργή τῆς καταντᾷ πολλὰς μέχρι μαγίας. Μολοντί φαίνεται ἡπία πρὸς τὸν κύριόν τῆς καὶ εὐπειθὲς μάλιστα, ὅταν ᾔῃαι ἐξημερωμένη, πρέπει πάντοτε νὰ δυσπιστῇ τις πρὸς αὐτήν, καὶ νὰ τὴν μεταχειρίζεται μετὰ προφυλάξεως. Διδάσκουσι δ' αὐτὴν νὰ ἴσταται ὀρθία, νὰ κάμνῃ διάφορα κινήματα καὶ νὰ χορεύῃ· φαίνεται μάλιστα ὅτι ἀκούει τὸν ἦχον τῶν ὀργάνων καὶ ἀκολουθεῖ ἀπειροκάλως τὸν ρυθμόν. Ἀλλ' ὅπως λάβῃ τοιαύτην ἀγωγὴν, πρέπει νὰ συλληρῇ μικρά, καὶ νὰ ᾔῃαι περικωτισμένη διὰ βίου. Ἡ ἡλικιωμένη ἄρκτος δὲν ἐξημεροῦται πλέον, οὕσα φύσει ἀτρόμητος καὶ κατατρονοῦσα τὸν κίνδυνον. Ἡ ἀγρία ἄρκτος δὲν ἀλλάσσει τὸν δρόμον τῆς, οὐδὲ φεύγει ὅταν ἴδῃ τὸν ἄνθρωπον· ὅταν ὁμῶς τὴν πειράξωσιν ἢ τὴν παροργίσωσιν, ἡ ὀργή αὐτῆς εἶναι ὑπέρμετρος.

Ἄλλοίμονον εἰς τὸν ἀσύνητον ἐκεῖνον κυνηγόν, ὅστις τὴν κυττήσῃ, χωρὶς νὰ ᾔηται βέβαιος ὅτι θὰ τὴν φονεύσῃ! Τότε καθίσταται τρομερά. Χωρὶς δὲ παντελῶς νὰ διστάσῃ, ὁρμᾷ κατὰ τοῦ προσβαλόντος αὐτὴν, μυκωμένη μανιωδῶς μὲ ὀφθαλμὸν πῦρ πνέοντα, μὲ στόμα χαῖνον βαδίζουσα μὲ τοὺς ὀπισθίους πόδας, ἐπιπίπτει κατ' αὐτοῦ, τὸν καταβαλλει μὲ τὸ βάρος τῆς, καὶ ἢ τὸν πνίγει συσφίγγουσα αὐτὸν διὰ τῶν ἰσχυρῶν βραχιόνων τῆς, ἢ συντρίβει τὴν κεφαλὴν του μὲ τὰς τρομερὰς σιαγόνας τῆς.

Κατὰ τὸν Αὐγούστου τοῦ 1853, μία τῶν εἰς τὰς ὁδοὺς χάριν περιεργείας περιφερομένων ἄρκτων, ἦτο κεκλεισμένη ἐντὸς σταύλου τινὸς ἐν Βιαρρίτῃ, κωμοπόλει τῆς Γαλλίας. Ἐπειδὴ δὲ τὴν νύκτα ἡ θύρα ἔμεινε ἀνοικτὴ, τὸ ζῷον ἐξῆλθε καὶ διευθυνθὲν πρὸς τοὺς ἀγροὺς ἀπήντησεν ὄνον, τὸν ὁποῖον κατέφαγεν. Οἱ ἐγχώριοι νέοι ἐξεληθόντες ἐνοπλοὶ κατ' αὐτῆς, κατώρθωσαν οὐχὶ ἄνευ κινδύνου νὰ τὴν φονεύσωσιν.

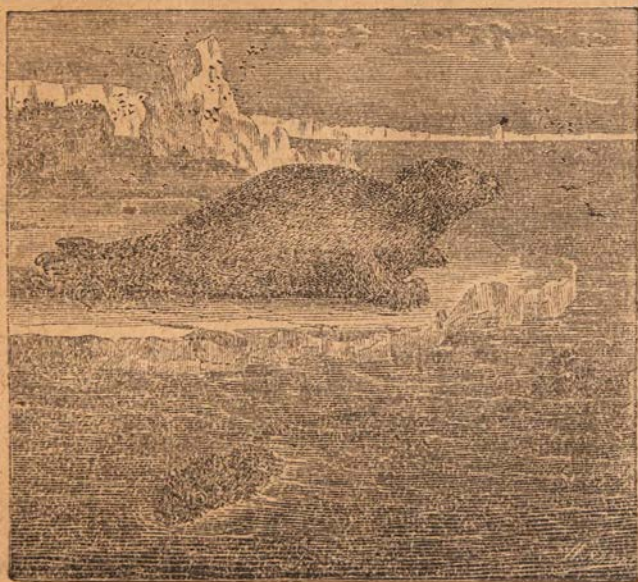
Εἰς τὰ βόρεια μέρη, ἐνθα τὸ ζῷον τοῦτο εἶναι συνηθέστατον, τὸ κυνηγοῦσι διὰ τὸ λίπος καὶ τὸ δέρμα του. Ἐξ ὅλων δὲ τῶν χονδρῶν γουναρικῶν τὸ δέρμα τῆς ἄρκτου ἔχει μεγαλειτέραν ἀξίαν.

Γινώσκουμεν τρία εἶδη ἄρκτων· τὴν φαιὰν ἢ κοκκινωπὴν, ἣτις οὖσα σαρκόβορος καὶ θηριώδης, εὐρίσκεται εἰς ὅλα τὰ κλίματα τοῦ παλαιοῦ κόσμου· τὴν μέλαιναν ἄρκτον τὴν μεγαλειτέραν πασῶν, ἣτις εἶναι μόνον ἀγρία καὶ ἀπαστρέφεται τὰ σάρκας, καὶ τελευταῖον τὴν λευκὴν ἄρκτον, ἣτις κατοικοῦτα εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Παγωμένης θαλάσσης τρέφεται ἀπὸ ἰχθύος, καὶ εἶναι λίαν θηριώδης.

Δ'. Τάξις. Ἀμφίβια

23. Ὑπὸ τοιοῦτον ὄνομα περιλαμβάνονται εἰς τὴν Ζωολογίαν ζῶα δυγόμενα καὶ ἐν τῇ ξηρᾷ καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ νὰ ζήσωσι, καὶ ἔχοντα τὰ ἄκρα αὐτῶν μικρὰ, χρησιμεύοντα ὡς κώπας· βραδύτατα μὲν κινούμενα εἰς τὴν ξηρὰν, ταχύτατα δὲ εἰς τὸ ὕδωρ. Τούτων θέλομεν περιγράψει μόνον τὴν Φώκην.

Ἡ φώκη.

24. Τὸ ἐμβρυοτόκον τοῦτο ζῷον, τὸ ὅποιον ὀνομάζεται ὑπὸ τῶν Γαλλῶν καὶ θαλάσσιος μόσχος, εὐρίσκεται εἰς τὰς βορείους θαλάσσας καὶ εἰς τὰς λίμνας τῶν ψυχρῶν μερῶν τῆς Ἀμερικῆς, Εὐρώπης, Ἀσίας, Ἰσλανδίας, Γροιλανδίας, Σπιτοβέργης, Καμτσάκας, καὶ τῇ Βαλτικῇ θαλάσῃ παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Νορβηγίας, Ὀλλανδίας, Ἀγγλίας, Γαλλίας κτλ. Ἡ φώκη ἔχει μῆκος

ἐνὸς μέχρι τεσσάρων μέτρων, κεφαλὴν μεγάλην, μύστακας μακροὺς καὶ σκληροὺς, ὁμοίους μὲ τοὺς τῆς γαλῆς, καὶ παρομοίας τρίχας ἐπὶ τῆς ῥινὸς καὶ τῶν ὀφθαλμῶν, μὲ τινὰς διαφορὰς ἀναλόγως τῶν εἰδῶν· οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς εἶναι μεγάλοι, τὰ ὠτὰ τῆς βραχέα, ἡ οὐρά τῆς μόλις διακρίνεται, αἱ κνήμαι καὶ οἱ πόδες τῆς ἔχουσι σχῆμα ὅλως ἰδιάζον· τὸ σῆμά τῆς εἶναι κεκαλυμμένον ὑπὸ τριγῶν βραχείων καὶ σκληρῶν, ὅτε μὲν λευκοραίων, ἢ πεποικιλμένων διὰ χρώματος μέλανος καὶ λευκοῦ. Τὰ ζῶα ταῦτα τρώγουσι σχεδὸν μόνον ἰχθύας καὶ πρὸ πάντων μαινίδας (ἀρέγγας), καὶ ζῶσιν εἴκοσι μέχρις εἴκοσι πέντε περίπου ἔτων· ἡ θήλεια γεννᾷ ἅπαξ μόνον τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐν ἡ δύο· τὸ σχῆμα τῶν ποδῶν τῆς φώκης εἶναι τοιοῦτον, ὥστε μεταχειρίζεται αὐτοὺς μόνον διὰ νὰ κολυμβᾷ. Ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ἀναγκάζεται νὰ ἔρπη διὰ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν· κυρίως δὲ δὲν ἔχει πόδας, ἀλλὰ μόνον εἶδος τι ποδῶν· οἱ ἐμπρόσθιοι αὐτῆς πόδες εἶναι κατὰ τι μακρότεροι τῶν ὀπισθίων, στρεβλοὶ, κεκυρτωμένοι πρὸς τὰ ὀπισθεν, ἔχοντες πέντε δακτύλους μὲ μεγάλους καὶ ὀξεῖς ὄνυχας, ὁμοίους σχεδὸν μὲ τοὺς τῶν χηνῶν ἢ τῶν ἀσπαλάκων· οἱ δὲ ὀπίσθιοι εἶναι ὡσαύτως στρεβλοὶ, ἔχουσι δακτύλους καὶ ὄνυχας, ἀλλ' εἶναι τοσοῦτον κεκυρτωμένοι πρὸς τὰ ὀπισθεν, ὥστε φαίνονται ὅτι συνέχονται τρόπον τινὰ μετὰ τῆς δικρανοειδοῦς οὐρᾶς αὐτῆς. Ἡθελε νομίσαι τις, ὅτι ἡ φώκη μὴ ἔχουσα τὴν ἐπιτηδεϊότητα νὰ βαδίζῃ ἐπὶ τοῦ πάγου τῆς γῆς, ἢ τῆς ἁμμου, μόνον ἐντὸς τῶν ὑδάτων δύναται νὰ ζῇ· καὶ ὅμως ἐξερχομένη τούτων μένει ἐπὶ τῆς γῆς ἢ τοῦ πάγου κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ θέρους, καὶ μόνον ὅταν πεινάσῃ εἰσέρχεται εἰς τὸ ὕδωρ πρὸς ζήτησιν τροφῆς· διὰ τῶν ἀγκυλωτῶν αὐτῆς ὀνύχων ἀναρρίχεται ἐπὶ τῶν βράχων καὶ ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τῶν πάγων, ἐνθα ἀναπαύεται καὶ κοιμᾶται· ἔπειτα δὲ, ὅταν θέλῃ

νά καταβῇ εἰς τὸ ὕδωρ, ἢ ρίπτεται ὀρμητικῶς ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὕψους, εἰς ὃ εὐρίσκεται, ἢ ἀφίνει τὸ σῶμα της νά κατέλθῃ ἀφ' ἑαυτοῦ ἡρέμα κινούμενον. Μολονότι οἱ πόδες της δὲν εἶναι ἐπιτήριοι εἰς τὸ βάδισμα, οὐχ ἥττον ἔρπουσα μετὰ μεγίστης ταχύτητος ἐπὶ τοῦ πάγου, σώζεται ἐνίοτε ἀπὸ τοὺς διώκοντας αὐτὴν Γροιλανδοῦς. Οἱ λαοὶ τῶν χωρῶν τούτων ὠφελοῦνται πολὺ ἐκ τοῦ ζώου τούτου, διότι τρέφονται μὲ τὸ κρέας αὐτοῦ καὶ τὸ λίπος, καὶ ἐνδύονται μὲ τὸ δέριμα του· τὸ αὐτὸ πράττουσι καὶ οἱ Ἑσκιμῶι καὶ οἱ λοιποὶ ἄγριοι λαοὶ τῶν βορείων χωρῶν. Τὸ κρέας αὐτῆς εἶναι ἐρυθρὸν, τρυφερὸν, χυλῶδες, παχὺ, καὶ τρώγεται οὐ μόνον νωπὸν ἀλλὰ καὶ καπνιστόν· τρώγουσιν ὡσαύτως καὶ τὸ λαρδίον αὐτῆς, τοῦ ὁποῦ τοῦ πάχους εἶναι δύο μέχρι τριῶν δακτύλων, ἢ καίουσιν αὐτὸ εἰς τοὺς λύχνους ἀντὶ ἐλαίου. Τὸ δέριμα αὐτῆς μεταχειρίζονται πρὸς κατασκευὴν ὑποκαμίσων, πέλων, ἐσωδράκων, ὑποδημάτων, πεδίων, ἱμάντων, σχοινίων, ἀσκῶν, ἔτι δὲ καὶ λέμβων· τὰς ὁποίας ὀνομάζουσι *καγιακία*, ἢ τοῦλάχιστον, ἵνα καλύψωσιν αὐτὰς ἔξωθεν καὶ ἔσωθεν. Οἱ κάτοικοι τῶν βορείων μερῶν τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀμερικῆς καλύπτουσι διὰ τοῦ δερματος τῆς φώκης τὰς καλύβας τῶν ἐν καιρῷ θέρους, καὶ πωλοῦσι πάμπολλα τοιαῦτα εἰς τοὺς Εὐρωπαίους, οἵτινες τὰ μεταχειρίζονται εἰς κατασκευὴν κιβωτίων, πέλων καὶ ταμβακοθηκῶν. Ἐὰν δὲν ὑπῆρχον αἱ φῶκαι, οἱ βόρειοι λαοὶ ἤθελον ἀποθάνει ὑπὸ τῆς πείνης καὶ τοῦ ψύχους. Συχνότατα εὐρίσκοντες αὐτὰς κοιμωμένας ἀγεληδὸν ἐπὶ τῶν πάγων, λαμβάνουσι καιρὸν νά φρονέωσιν ἑκατοντάδα ὀλόκληρον, πρὶν αἱ λοιπὰ ἐξυπνήσωσι· τόσον βαθὺς εἶναι ὁ ὕπνος των! Ἐπειδὴ αἱ φῶκαι δάκνουσι σκληρῶς, ἔταν συλλάβωσί τινα ἀπὸ τὸν πόδα ἢ τὴν χεῖρα, οἱ ἄνθρωποι διὰ τῶν ράβδων, τὰς ὁποίας κρα-

τοῦσι, δὲν ἀφίνουσιν αὐτὰς νὰ τοὺς πλησιάσωσιν. Ἀναγκάζονται λοιπὸν αἱ φῶκαι νὰ ἐφορμῶσιν ἐπὶ τῶν ράβδων, τὰς ὁποίας πολλάκις κόπτουσιν εἰς δύο, μολονότι ἔχουσι πάχος ἐνὸς βραχίονος. Προσβαλλόμεναι αἱ φῶκαι προξενοῦσι θόρυβον φρικώδη, διότι αἱ μὲν μεγάλαι ὠρύονται ὡς οἱ κύνες, αἱ δὲ μικραὶ φωνάζουσιν ὡς αἱ γαλαῖ.

Ε'. Τάξις. Χειρόπτερα.

25. Τὰ χειρόπτερα εἶναι ζῶα, τῶν ὁποίων αἱ χεῖρες εἶναι μεταβεβλημέναι εἰς πτέρυγας· ἔχουσι δὲ μεμβράνην μεγάλην μεταξύ τῶν τεσσάρων ποδῶν καὶ τῶν δακτύλων αὐτῶν, ἕνεκα τῆς ὁποίας κατορθώνουσι νὰ ἵπτανται. Τοιοῦτοτρόπως τὰ παρὰδοξα ταῦτα ζῶα ἔχουσι κοινὴν μὲν μὲ τὰ πτηνὰ τὴν πτήσιν, ὅλα δὲ τὰ ἄλλα κοινὰ μετὰ τῶν θηλαστικῶν, ἐπεὶδὴ ἔχουσιν ὀδόντας καὶ μαστοὺς ὡς ἐκεῖνα· εἶναι δὲ νυκτόβια, ἐξερχόμενα τὴν νύκτα πρὸς ζήτησιν τροφῆς, συνισταμένης εἰς καρπούς καὶ πρὸ πάντων εἰς ἔντομα. Τούτων περιγραφήσεται ἡ νυκτερίς.

Ἡ νυκτερίς

26. Ἡ νυκτερίς ἔχει κοινὸν μὲ τὰ πτηνὰ τὴν ιδιότητα τοῦ ἔπτασθαι. Αἱ πτέρυγές της εἶναι πλατεῖς ὑμένες διαχωρίζοντες τοὺς προμήχεις ὀνυχας τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν. Οἱ σκνίπες, οἱ κώνωπες, καὶ πρὸ πάντων αἱ πεταλοῦσαι τῆς νυκτὸς τῇ χρησιμεύουσιν ὡς τροφή.

Ἡ θήλεια γεννᾷ τὸ θέρος ἐν ἡ δύο, τὰ ὅποια γαλακτοτροφεῖ καὶ μεταφέρει πετῶσα.

Προτεγγίζοντος τοῦ χειμῶνος, αἱ νυκτερίδες ἀποσύρονται ἐντὸς τῶν σπηλαίων, εἰς μέρη σκοτεινὰ καὶ θερμὰ, ἐνθα διαμένουσι μέχρι τῆς ἀνοιξέως ἐν καταστάσει ναρκώσεως. Τινὲς ἐξ αὐτῶν κρέμονται ἀπὸ τῶν ποδῶν εἰς τὸν θόλον τοῦ σπηλαίου τῶν, καὶ μένουσιν οὕτω κρεμάμεναι, ἔχουσαι τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, καὶ κεκαλυμμέναι διὰ τῶν πτερύγων ὡς διὰ τινος μανδύου· τινὲς δὲ προσκολλῶνται εἰς τοὺς τοίχους, ἢ εἰσδύουσιν εἰς τὰς ὀπὰς.

Ἐπάρχουσι πολλὰ εἶδη νυκτερίδων. Τὸ μᾶλλον δ' ἀξιοσημείωτον εἶναι τὸ καλούμενον Μεγάλυτον, ὀνομαστὴν οὕτως ἕνεκα τοῦ ὑπερμέτρου μήκους τῶν ὠτων του, καὶ ἡ μεγάλη νυκτερίς τῆς Γουϊάνης, ἔχουσα μέγεθος μεγάλης περιστερᾶς.

ΣΤ'. Τάξις. Τρωκτικά.

27. Τὰ τρωκτικά εἶναι ζῶα μικροῦ μεγέθους, τὰ ὅποια δὲν ἔχουσι κυνόδοντας, ἀλλὰ κοπτήρας καὶ τραπέζιτας· οἱ κοπτήρες αὐτῶν, δύο ὄντες εἰς ἐκάστην σιάγονα, εἶναι μικροὶ καὶ κοπτεροί· αἱ δὲ σιαγόνες των κινοῦνται μόνον πρὸς τὰ ἔμπρὸς καὶ τὰ ὀπίσω, δι' ὃ καὶ δὲν δύνανται τὰ ζῶα ταῦτα νὰ σχί-
ζωσι σάρκας, κόπτοντα ἀπλῶς τὰς τροφάς των εἰς μικρὰ τε-
μάχια, ἕνεκα τοῦ ὁποίου καὶ ὠνομάσθησαν τρωκτικά. Ἡ τρο-
φή αὐτῶν κυρίως εἶναι ξύλα, ῥίζαι καὶ καρποὶ, τινὰ ὅμως τού-
των εἶναι καὶ παμφάγα.

Ἐνταῦθα θὰ δώσωμεν τὴν περιγραφὴν α'. τοῦ λαγωῦ, β'. τοῦ κονίχλου, γ'. τοῦ Κάστορος, δ'. τοῦ Σχιούρου, ε'. τοῦ με-
γάλου μυὸς καὶ ς'. τοῦ μικροῦ μυός.

Ὁ λαγῶς.

28. Τὸ μικρὸν τοῦτο ζῶον, τοῦ ὁποίου τὸ γένος εἶναι ἀφθό-
νως διεσπαρμένον ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς γῆς, φαίνεται ὅτι
προωρίσθη πρὸς διασκέδασιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ διὰ τὰς ἀνάγ-

κας αὐτοῦ· οἱ λαγωοὶ τῆς Λαπωνίας καθίστανται λευκοὶ τὸν χειμῶνα, καὶ ἀναλαμβάνουσι τὸ στακτόχρουν αὐτῶν χρῶμα τὸ θέρος. Εἰς τινὰ δὲ μέρη τῆς Γαλλίας καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν Πολωνίαν ἀπαντῶνται καὶ λευκοὶ λαγωοί· ὁ λαγὼς, φύσει δειλὸς ὢν, φοβεῖται καὶ τὴν παραχρῆν τοῦ αἵρος καὶ τὸ κίνημα τῶν φύλλων· ἴσως δὲ δὲν θά ἦτο τόσῳ δειλός, ἐὰν εἶχε τὴν ιδιότητα νὰ κατασκευάζῃ τρώγλην, ἐντὸς τῆς ὁποίας νὰ προφυλάττηται. Ἐπειδὴ ὅμως νομίζει, ὅτι εἶναι ἐξησφαλισμένος ἐντὸς αὐλακὸς τινος, μεταξύ μικρῶν βώλων γώματος, τρέχει κίνδυνον νὰ συλληφθῇ· πολλάκις δὲ διαφεύγει τοῦτον ἔνεκα τοῦ ἀνησύχου καὶ δυσπίστου χαρακτῆρος αὐτοῦ, τῆς ὀξείας ἀκοῆς του καὶ τῆς ὠκυποδίας του· τὸν μὲν χειμῶνα κοίτεται εἰς μέρος μὴ προσβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ βορρᾶ, τὸ δὲ θέρος εἰς μέρη μὴ προσβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ νότου, ἐντὸς τῶν σπαρτῶν, τῶν ὁποίων, ὅταν ἦναι μεγάλα, κόπτει τοὺς στάχους, ὅπως κατασκευάσῃ ὁδὸν, δι' ἧς νὰ δύναται νὰ φεύγῃ ἐλευθέρως, ἅμα ἢ θελον πλησιάζει οἱ κύνες.

Ἐπειδὴ ὁ λαγὼς δὲν ἔχει κανὲν μέσον ὑπερασπίσεως, τὸ μόνον σωτήριον δι' αὐτὸν εἶναι ἡ φυγή· προφυλαττόμενος δὲ πάντοτε ἀπὸ τὸν κίνδυνον τρέπεται εἰς φυγὴν, εὐθὺς ἅμα διὰ τῆς ὀξυτάτης ἀκοῆς του τὸν αἰσθανθῇ· ἀποφεύγει δὲ τὸν κίνδυνον πολλάκις διὰ τῆς εὐφυΐας καὶ πανουργίας του. Οὕτω π. χ. ἐπειδὴ, ὅταν ἡ γῆ ἦναι κεκαλυμμένη ὑπὸ χιόνος, γινώσκει ὅτι ἀπὸ τὰ ἔχνη τῶν ποδῶν του ὁδηγούμενος ὁ κυνηγὸς δύναται νὰ τὸν ἀνιχνεύσῃ, τὸν φέρει εἰς σύγχυσιν καὶ ἀμφιβολίαν, περιστρεφόμενος πολλάκις καὶ κατὰ διαφόρους διευθύνσεις εἰς τὸ αὐτὸ μέρος· διὰ νὰ καταστήσῃ δὲ ἔτι δυσκολωτέραν τὴν ἀνίχνευσίν του, πηδᾷ ἐκ τοῦ μέσου τῶν συγκεχυμένων ἔχνων του εἰς βάτον ἢ αὐλακα βαθεῖαν, ἔνθα μένει κεκρυμμένος

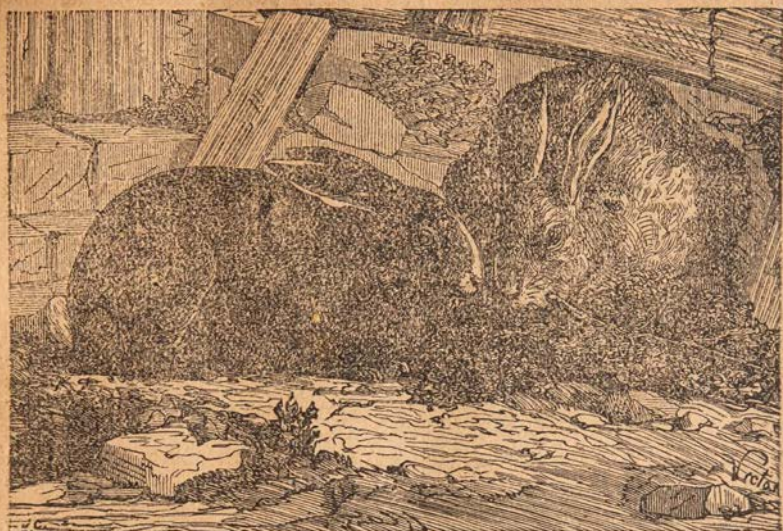
ὅλως ἀκίνητος· οὕτω δὲ καὶ κύνες καὶ κυνηγοὶ διέρχονται πλησίον αὐτοῦ χωρὶς νὰ τὸν ἰδῶσι. Ἐνίοτε δὲ καταφεύγουσι καὶ εἰς ποίμνια προβάτων, ὅπως κρυθῶσιν· ἕτεροι δὲ πάλιν ἐπὶ πολὺ καταδιωκόμενοι· καὶ καταβεβλημένοι ὑπὸ τοῦ κόπου, ἐκβάλλουσιν ἄλλους λαγῶους ἀπὸ τᾶς κοίτας των, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀναπαύονται, καὶ ἐκθέτουσιν αὐτοὺς εἰς τοὺς διώκοντας κύνες.

Ὁ θῆλος λαγῶς ἐγκυμονῶν ἓνα ὀλόκληρον μῆνα γεννᾷ τρία ἢ τέσσαρα, τὰ ὅποια μετὰ εἰκόσιν ἡμέρας ἐγκαταλείποντα τὴν κοίτην των διασκορπίζονται καὶ ζῶσι μεμονωμένα· θέλγεται δέ τις βλέπων αὐτὰ σκιρτῶντα καὶ χορεύοντα ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης. Τρέφονται δὲ μὲ γεννήματα καὶ ἀρωματικὰ φυτὰ, οἷον ἀμάρακον (μαντζουράναν) ἐρπύλον (εἶδος θυμαρίου) κτλ.

Τὸ κυνήγιον τοῦ λαγῶς εἶναι διασκεδαστικώτατον· τὸν θηρεύουσι δὲ ἢ διὰ τῶν κυνῶν, οἵτινες ἔχουσι τὴν ιδιότητα νὰ ἴστανται, ὅταν πλησιάσωσι τὸ θήρευμα, ἢ διὰ τῶν λαγωνικῶν, τὸ ὅποια τοὺς συλλαμβάνουσι φεύγοντας· οἱ λύκοι, οἱ ἀετοὶ, αἱ ἀλώπεκες, οἱ ὄωτοι (εἶδος πτηνοῦ) καὶ οἱ τρίορχοι (εἶδος πτηνοῦ) εἶναι τοῦ ἀσθενοῦς τούτου ζώου ἐχθροὶ ἐπίσης φοβεροὶ ὥς ὁ ἄνθρωπος. Ὁ λαγῶς εὐχαριστεῖ τὸν ἄνθρωπον οὐ μόνον διὰ τῆς θήρας του, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ὠραίων φαγητῶν, τὰ ὅποια κατασκευάζονται μὲ τὸ κρέας του. Τὸ κρέας τοῦ θήλεος λαγῶς εἶναι τρυφερώτερον ἀπὸ τὸ τοῦ ἄρρενος.

Ὁ Κόνικλος (κουνέλι).

29. Ὁ κόνικλος ὁμοιότατος ὢν πρὸς τὸν συγγενῇ αὐτοῦ λαγῶν κατὰ τὴν μορφήν καὶ τὸ ἐξωτερικόν, διαφέρει ἐκείνου μεγάλως κατὰ τὰς ιδιότητας. Ὁ κόνικλος δὲν ἀπαντᾷται ἐντὸς τῶν πεδιάδων, ἐπειδὴ προτιμᾷ τοὺς ὄρεινους καὶ δασώδεις τόπους. Ὅπως δὲ ὁ λαγῶς, οὕτω καὶ αὐτὸς ἐξέρχεται μόνον μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, καὶ παίζει μετὰ μεγίστης χάριτος ὁμοῦ μὲ ἄλλους κόνικλους ἐπὶ τῶν δροσερῶν χόρτων, τὰ ὁποῖα καὶ τρώγει· τὸ ζῶον τοῦτο τέρπεται παίζον μετὰ τῶν ὁμοίων του τὴν νύκτα ἐν καιρῷ σελήνης.

Ὡν δ' ὁ κόνικλος ἐκτεθειμένος εἰς τοὺς αὐτοὺς μὲ τὸν λαγῶν ἐχθροὺς καὶ μὴ ἔχων τὴν ὠκυποδίαν τούτου, ἐν καιρῷ κινδύνου δὲν ἔχει ἄλλο καταφύγιον ἢ τὴν ὑπόγειον αὐτοῦ κρύπτην. Ὅταν δὲ τρομάξῃ, πλήττει τὴν γῆν διὰ τῶν ὀπισθίων αὐτοῦ πόδων ζητῶν νὰ εἰδοποιήτῃ ὡς τινες νομίζουσι, τοὺς συντρόφους του περὶ τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου.

Ὁ κόνικλος εἶναι πολὺ γονιμώτερος τοῦ λαγωῦ· γεννᾷ ὀκτάκις περίπου τοῦ ἔτους, τίκτων εἰς ἕκαστον τοκετὸν τέσσαρα ἕως ὀκτώ· ἡμέρας δὲ τινὰς πρὸ τοῦ τοκετοῦ ὁ θήλυς προπαρασκευάζει τὴν διὰ τὰ νεογνὰ αὐτοῦ τρώγλην, ἣτις οἰονόηποτε σχῆμα καὶ ἂν ἔχῃ, πάντοτε περατοῦται εἰς κυκλικόν τινα θάλαμον ἐστρωμένον μὲ χόρτα ξηρά· ταῦτα δ' ἐπικαλύπτει μὲ μαλλία, τὰ ἵποια ἀποσπᾷ ἐκ τῶν ὑπὸ τὴν κοιλίαν του τριχῶν, ὅπως τὰ νεογνὰ του κοίτωνται ἐπὶ μαλακῆς στρωμνῆς· ἀφοῦ δὲ γεννήσῃ, ἀμέσως ἐγκαταλείπει τὴν τρώγλην φράττων μετὰ πολλῆς προσοχῆς τὴν εἴσοδον αὐτῆς, καὶ καθ' ἑκάστην ἐπανέρχεται, ὅπως θηλάσῃ τὰ τέκνα του· ἀφοῦ δὲ τὰ θηλάσῃ, ἐξέρχεται, φράττων πάντοτε τὴν ὁπὴν τῆς τρώγλης μετὰ τῆς αὐτῆς προσοχῆς· μετὰ παρέλευσιν δὲ εἴκοσι περίπου ἡμερῶν τὰ ἐγκαταλείπει, ὡς ἱκανὰ ἤδη νὰ ζῶσιν ἀφ' ἑαυτῶν. Ταῦτα δ' ἀμέσως κατασκευάζουσιν ὁμοῦ τὴν ὑπόγειον αὐτῶν κοίτην, ἐντὸς τῆς ὁποίας συζῶσιν.

Οἱ κόνικλοι ἔχουσιν ἐν γένει τὰς τρίχας βραχείας· ἀλλ' ὑπάρχει καὶ τι εἶδος κόνικλων, οἵτινες ἔχουσι τὰς τρίχας μακρὰς καὶ λεπτοτάτας· οὗτοι εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἀγκυραν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὀνομαζόμενοι διὰ τοῦτο καὶ κόνικλοι τῆς Ἀγκύρας. Εἰς διάφορα μέρη τῆς Εὐρώπης ἀνατρέφουσι τοὺς κόνικλους ἐντὸς τῶν οἰκιῶν ὠφελούμενοι οὐκ ὀλίγον ἐκ τῆς πωλήσεως αὐτῶν.

Ὁ κάστωρ.

30. Ὁ κάστωρ κατοικεῖ πλησίον τῶν ὑδάτων, τρώγει ἱχθύας, καραβίδας καὶ πρὸ πάντων τοὺς μαλακοὺς φλοιοὺς τῶν ὑδροβίων δένδρων· οἱ ὀπίσθιοι αὐτοῦ πόδες ἔχουσιν ἀντὶ δακτύλων ἰσχυρὰν μεμβράναν, ἣτις τῷ χρησιμεύει εἰς τὸ νὰ κολυμβᾷ· τοὺς δ' ἐμπροσθίους, οἵτινες εἶναι βραχεῖς, μεταχειρίζεται ἐπιδεξιῶς εἰς τὰς ἀνάγκας του· οἱ ὀδόντες αὐτοῦ, εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν, εἶναι ἰσχυρότατοι. Ἄπαν δὲ τὸ σῶμά του ἐκτὸς τῆς οὐρᾶς του καλύπτεται ἀπὸ δύο εἶδη τριγῶν, ἀπὸ χνοώδεις δηλονότι λεπτοτάτας καὶ πυκνοτάτας τρίχας ἐνὸς δακτύλου τὸ μῆκος, καὶ ἀπὸ μακρὰς προφυλαττούσας τὰς λεπτὰς τρίχας ἀπὸ τοῦ βορβόρου· ἡ οὐρά αὐτοῦ, ἔχουσα πλάτος 12 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου, εἶναι χονδροτάτη καλυπτομένη ἐκ δέρματος λεπιδωτοῦ, καὶ ἔχουσα μῆκος 33 ἑκατοστῶν. Τὸ χρῶμα τοῦ κάστορος εἶναι

συνήθως μελαγχροινόν· υπάρχουν ὅμως καὶ μέλανες, μάλιστα δὲ καὶ κατάλευκοι· ὁ θῆλυς κάστωρ ἐγκυμονῶν τέσσαρας μῆνας γεννᾷ δύο ἢ τρία. Τὸ ζῶον τοῦτο εἶναι κοντόν καὶ συνεσταλμένον, ἔχει δὲ βάρος 19 μέχρι 23 ὀκάδων. Εἰς τὰς ἀπωτάτας χώρας τῆς Βορείου Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς οἱ κάστορες ἀνεγείρουσι παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν προχώματα, ἐντὶς τῶν ὁποίων κατασκευάζουσι τὰς τρώγλας των, εἰς τὰς ὁποίας κατοικοῦσιν οἰκογενειακῶς.

Οἱ κάστορες, θέλοντες νὰ κόψωσι δένδρόν τι, συνέρχονται τοσοῦτοι τὸν ἀριθμὸν, ὅσοι ἀπαιτοῦνται ἀναλόγως τῆς παχύτητος τοῦ δένδρου· κόπτουσι δὲ τοῦτο δάκνοντες αὐτὸ ἀλληλοδιαδόχως διὰ τῶν ὀδόντων· καὶ διὰ μὲν τῶν χονδρῶν κλάδων τῶν δένδρων κατασκευάζουσι τοὺς πασσάλους τῶν προχωμάτων, διὰ δὲ τῶν μικρῶν πλεκομένων καὶ ἀλειφομένων διὰ λιπαρᾶς τινος γῆς, πληροῦσι τὰ κενὰ τούτων.

Οἱ κάστορες μεταχειρίζονται τὴν οὐρὰν των ὡς σκάφην πρὸς μεταφορὰν τοῦ πηλοῦ εἰς τοὺς φραγμοὺς, καὶ ὡς μυστήριον διὰ τὴν προσαρμογὴν αὐτοῦ. Τὰ θεμέλια τῶν φραγμῶν τούτων ἔχουσι συνήθως τριῶν μέχρι τεσσάρων μέτρων πάχους, ὅπερ βαθμυδὸν ἐλαττούμενον ἀπολήγει εἰς ἓν καὶ μόνον· καὶ τὸ μὲν πρὸς τὸ ρεῦμα μέρος τοῦ φραγμοῦ ἔχει ἐπιφάνειαν κεκλιμένην, τὸ δὲ ἀντίθετον κάθετον· διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου κατασκευάζουσι καὶ τὰς καλύβας, τὰς ὁποίας οἰκοδομοῦσι συνήθως ἐπὶ πάλων. Τὸ σχῆμα τούτων εἶνε στρογγύλον ἢ ὠσειδές, καὶ ἡ στέγη των θολωτή. Τὸ δ' ἐσωτερικόν των κονίαμα γίνεται δι' ἀργίλλου μετὰ τρυφύτης ἀκριθείας, ὥστε οὐδὲ τὸ παραμικρὸν φῶς εἰσέρχεται· τὰ δύο τρίτα τῶν καλυβῶν εὐρίσκονται ἐκτὸς τοῦ ὕδατος· Εἰς τὸ μέρος δὲ τοῦτο κατοικεῖ ὁ κάστωρ στρωννύων αὐτὸ διὰ φύλλων καὶ οὐδέποτε ἐναποθέτων ἀκαθαρσίας ἐντὸς

αὐτοῦ. Εἰς τὰς συνήθεις καλύβας κατοικοῦσιν ὀκτώ ἕως δέκα κάστροες· σπανιώτατα δὲ εὐρίσκονται καλύβαι περιέχουσai μέχρι τριήκοντα· διὰ τὴν συγκοινωνίαν δ' εὐκολώτερον, κατασκευάζουσι τὰς καλύβας τῶν πλησίον ἀλλήλων. Ἐκ τῆς γειτνιάσεως δὲ ταύτης τῶν καλύβων ἀποτελεῖται εἰδὸς τι χωριδίου.

Ἡ οἰκοδομή τῶν καλύβων καὶ ἡ προμήθεια τῶν τροφῶν γίνονται πρὸ τοῦ χειμῶνος. Ἐκαστος κάστωρ ἔχει μίαν κοινήν ἀποθήκην δι' ὅλην τοὴν οἰκογένειαν. Εἰς τὰς χώρας ἐν αἷς ἀποκατεστάθησαν ἄνθρωποι, τὰ ζῶα ταῦτα ἀπολέσαντα τὴν ἐπιδεξιότητα τοῦ κατασκευάζειν καλύβας καὶ τὴν ἀξιοθαύμαστον κοινωνικότητά των, ζῶσι μεμονωμένα ἐντὸς μακρῶν λαβυρινθοειδῶν ὑπονόμων, τοὺς ἐποίους ἀνορύττουσι παρὰ τοὺς ποταμούς.

Ἐκ τοῦ λεπτοῦ τριγώνματος τοῦ κάστροος κατασκευάζονται οἱ μεγάλης ἀξίας ὁμόνυμοι πῆλοι.

Τὸ γένος τῶν καστόρων, ἐλαττούμενον ὁσημέραι, εὐρίσκεται ἤδη περιορισμένον εἰς τὰς ἐρήμους καὶ ἀπωτάτας χώρας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Ὑπάρχουσιν ὅμως ὀλίγοι τινὲς ἔτι καὶ νῦν ἐν Λαγκεδόκῃ τῆς Γαλλίας καὶ ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Ῥοδανῶ.

Ὁ σκίουρος.

31. Ὁ Σκίουρος εἶναι ζῶον μικρὸν, κομψόν, καθαρὸν, εὐστροφον, ζωηρὸν, εὐκίνητότατον, ὀξυνοῦστατον καὶ μηχανικώτατον. Ἔχει ὀφθαλμοὺς ζωηροτάτους, καὶ δὲν εἶναι οὔτε σαρκόβορον οὔτε βλαβερόν. Καὶ μολονότι ἐνίοτε συλλαμβάνει πτηνὰ τινα, ὅσάκις εὐρεθῶσι πλησίον του, οὐχ ἤττον δὲν ζῇ πάντοτε ἀπὸ σάρκας. Ἡ συνήθης αὐτοῦ τροφή εἶναι τὰ λεπτοκάρυα (φουντούκια), τὰ βαλανίδια, αἱ βάλανοι τῆς φηγοῦ καὶ ἄλλοι ἄγριοι καρποί. Ὡν δ' ἐνταυτῷ καθάριος καὶ εὐκίνητος, κοσμεῖται ὑπὸ τῆς πλατείας αὐτοῦ οὐράς, τὴν ὁποίαν ὑφώνει ὑπεράνω τοῦ σώματος καὶ τῆς κεφαλῆς του ἐν εἵδει λόφου.

Ὡν δὲ πάντοτε τρόπον τινὰ ἐναέριος ἐπὶ τῶν δένδρων, ὁμοιάζει μὲ τὰ πτηνὰ ἕνεκα τῆς εὐκίνησias του. Διὰ τῶν ὀξυτάτων ὀνύχων του ἀναρρίχῃται καὶ ἐπὶ δένδρων ἐχόντων λειότατον φλοιὸν, καὶ διατρέχει τὰ δάση πηδῶν ἐπιδείξιως ἀπὸ

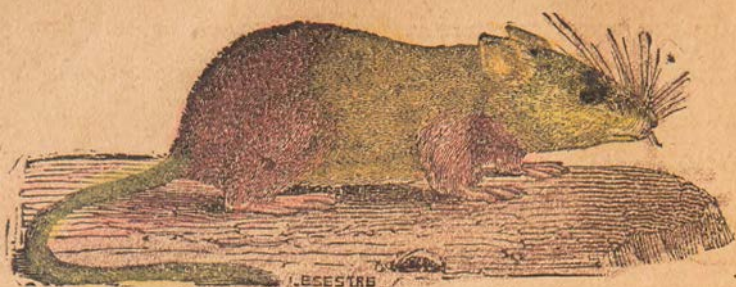
δένδρου εἰς δένδρον. Ὅπως δὲ εἶναι ἡμιάγριος, οὕτω φαίνεται, ὅτι εἶναι καὶ ἡμιτετράποδον. Ὅταν δὲ κάθηται ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν σχεδὸν ὀρθίος, μεταχειρίζεται τοὺς ἐμπροσθίους ὡς χεῖρας, διὰ νὰ τρώγῃ.

Ὅσάκις ὁ σκίουρος δυσαρεστεῖται, ἐκβάλλει ὀξὺν καὶ μικρὸν γρυσμὸν (φωνὴν ὁμοίαν μετὴν τοῦ χιούρου).

Ὁ σκίουρος φαίνεται, ὅτι φοβεῖται τὸν ἥλιον· ὅθεν μόνον περὶ τὴν ἑσπέρην ἐγκαταλείπει τὴν κατοικίαν του, ὅπως προμηθευθῇ τὴν τροφὴν του ἢ παίξῃ. Κατασκευάζει δὲ τὴν φωλεάν του ἐπὶ τῶν διγάλωτῶν κλάδων τῶν ὑψηλοτέρων δένδρων, καὶ δίδει εἰς αὐτὴν ἀρκετὴν ἑκτασιν καὶ στερεότητα, ὅπως δύνηται νὰ κατοικήσῃ ἐν αὐτῇ μετὰ τῆς μελλούσης νεογεννήτου οἰκογενείας του. Ὁ θῆλυς σκίουρος γεννᾷ κατὰ τὸ ἔαρ τρία ἢ τέσσαρα μικρά. Τὰ ζῶα ταῦτα φροντίζουσιν, ὅσάκις ἴδωσι κυνηγόν τινα, νὰ κρύπτονται ὀπισθεν τοῦ κορμοῦ τοῦ δένδρου καὶ νὰ στρέφονται περὶ αὐτὸ, διὰ νὰ μὴ φαίνωνται, ὅσάκις ὁ κυνηγὸς στρέφεται περὶ τὸ δένδρον· ἐν ταυτῷ δ' ἐξακολουθοῦσιν ἀναβαίνουσιν· ἅμα δὲ φθάσωσιν εἰς τὴν διγάλωσιν κλάδου τοῦ ἐνδὸς, περιστέλλονται ἐκεῖ καὶ μένουσιν ἀόρατοι.

Οἱ σκίουροι εἶναι πολυπληθέστεροι εἰς τὰ βόρεια μέρη ἢ εἰς πᾶν ἄλλο κλίμα. Ἐκ τῶν τριχῶν τῆς οὐρᾶς των κατασκευάζουσι χρωστήρας.

Ὁ μέγας μῦς.

32. Τὸ ὁγλήρὸν τοῦτο ζῶον τρέφεται ἀπὸ γεννήματα, κρέατα, μαλλία καὶ ὑφάσματα· ἐν γένει ἀρέσκειται εἰς πάντα· διατρύβῃ μάλιστα τὰ ξύλα καὶ τοὺς τοίχους, ὅπως ἐμφωλεύσῃ ἐν αὐτοῖς καὶ τὰ καταστήσῃ ἀποθήκας του. Ἡ γονιμότης του εἶναι μεγίστη· διότι γεννᾷ πολλάκις τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ πάντοτε πολυάριθμα. Ἡ θήλεια ὑπερασπίζεται μετὰ γενναιότητος τὰ νεογνά της, μαχομένη κατὰ τῶν γάτων, ἐκτὸς ὅταν ᾖναι ἰσχυροὶ καὶ ἐμπειροπολεμοί.

Ἐάν δὲ πολλάκις πληθὺς μυῶν ἐξαφανίζεται αἰφνης, τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι, ἀναγκαζόμενοι ὑπὸ τῆς πείνης, συνάπτουσι πόλεμον, ἐξ οὗ ἐπὶ τέλους καταστρέφονται ὅλοι σχεδόν.

Ἐκ τῆς ἀκολούθου ἐπιστολῆς γραφείσης κατὰ τὸ 1757 ὑπὸ τινος ἀξιωματικοῦ τοῦ ναυτικοῦ, ἀκριβοῦς παρατηρητοῦ, ἀποδεικνύεται ὅτι τὰ ζῶα ταῦτα, μὲν ὅλην τὴν σκληρότητά των, ἐνίστε ἀποβαίνουσι πρότυπα υἱότης στοργῆς.

« Σήμερον τὸ πρῶτ' εὕρισκόμεν ἐπὶ τῆς κλίνης μου· ἐνῶ δὲ
» ἀνεγίνωσκον, διεκρίνῃ ὑπὸ θορύβου παρομοιάζοντος ἐκεῖνον,
» τὸν ὁποῖον κάμνουσιν εἰ ποντικοὶ ἀναβρίχῳμενοι τοῖχον. Πα-
» τήρησα προσεκτικῶς καὶ εἶδον, ὅτι ἐνεφανίσθη ἐν μιᾷ ὀπῇ

» εἰς μῦς, ὅστις, ἀροῦ περιεσκόπησε πανταχόθεν, ἀπεσύρθη,
 » καὶ μετὰ τινὰς στιγμὰς ἐνεφανίσθη πάλιν, σύρων ἀπὸ τοῦ
 » ὠτίου μὺν μεγαλειότερον ἑαυτοῦ, ὅστις ἐφαίνετο γέρον. Ἀροῦ
 » τὸν ἀφῆκεν εἰς τὰ χεῖλη τῆς ὀπῆς, ἦλθε καὶ ἠνώθη μετ'
 » αὐτοῦ ἕτερος νέος μῦς· ἀμφότεροι δὲ διέτρεξαν τὸ δωμάτιον
 » συνάγοντες τὰ ψιγία τῶν διπύρων (παξιμαδίων), τὰ ὅποια
 » εἶχον πέσει ἀπὸ τῆς τραπέζης κατὰ τὸ δεῖπνον τῆς προτε-
 » ρίας· ἔφερον δὲ αὐτὰ εἰς ἐκεῖνον, ὅστις εὗρίσκετο εἰς τὸ στό-
 » μιον τῆς ὀπῆς. Ἡ παρατήρησις αὕτη μ' ἐξέπληξε. Παρατη-
 » ρήσας ἀκόμη προσεκτικώτερον ἐσχημάτισα τὴν ἰδέαν, ὅτι ὁ
 » μῦς εἰς τὸν ὅποιον οἱ δύο ἄλλοι ἔφερον νὰ φάγη, ἦτο τυφλός,
 » ἐπειδὴ ψηλαρῶν εὗρισκε τὸ παξιμαδίον, τὸ ὅποιον τοῦ ἔφερον.
 » Δὲν ἀμφιβάλλω ποσῶς, ὅτι οὗτοι οἱ δύο νέοι μῦς ἦσαν τέκνα
 » τοῦ γέροντος μυός, πρὸς τὸν ὅποιον μετὰ τοσαύτης ἐπιμε-
 » λείας ἔφερον τροφάς. Ἐνῶ δὲ θαυμάζων τὴν φύσιν ἔκαμνα
 » διαφόρους συλλογισμοὺς, ἠγνόηθη ἡ θύρα τοῦ δωματίου. Τότε
 » οἱ δύο νέοι μῦς ἐξέβαλον κραυγὴν, διὰ νὰ εἰδοποιήσωσι τρόπον
 » τινὰ τὸν τυφλόν, καὶ μ' ὅλον τὸν τρόμον των, δὲν ἠθέλησαν
 » νὰ φύγωσιν, εἰ μὴ ἀροῦ εἶδον τὸν γέροντα ἐν ἀσφαλείᾳ. »

Τὸ γένος τῶν μαύρων ποντικῶν, τὸ μόνον ὅπερ πρὸ ἑκατὸν
 ἔτων ἐγνωρίσαμεν, σχεδὸν ὁλοτελῶς ἐξέλιπεν ἀντικατασταθὲν
 ὑπὸ τοῦ ἐξ Ἀμερικῆς ἐλθόντος μεγάλου μυός, μεγαλειότερου καὶ
 θηριωδέστερου τοῦ μαύρου ποντικοῦ. Οὗτος κατεπολέμησεν αὐ-
 τόν, κατέστρεψε τὸ γένος του καὶ τὸν ἀντικατέστησε. Τοιου-
 τοτρόπως ὁ συνήθης μῦς, ὁ φαιός, τέλος πάντων, μῦς, εἶναι ὁ
 ὑπὸ τῶν φυσιολόγων καλούμενος *μ. ἑ. γ. α. μ. ὤ. σ.* (μεγαλοπόντι-
 κος). Ὑπάρχει δὲ καὶ τι γένος μυῶν λευκῶν, οἵτινες ὁμῶς εἰσι
 λίαν σπάνιοι.

Ὁ μικρὸς μῦς (μικρὸς ποντικός).

33. Ἐὰν ὁ ποντικός δὲν ᾗτο τόπον βλαβερὸς, ὁ ζωηρὸς αὐτοῦ χαρακτήρ θὰ τὸν καθίστα εἰς ἡμᾶς λίαν εὐάρεστον. Ἐχει τὰς αὐτὰς ιδιότητες μὲ τοὺς μεγάλους ποντικούς· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι ἀνοητότερος ἐκείνων, εἰσέρχεται εἰς τὴν ὁπὴν του, ἐνῶ ὁ μέγας ποντικός ἐνίοτε ἀνθίσταται, καὶ δὲν δύνανται νὰ τὸν προσβάλλωσιν ἀτιμωρητί. Ἡ σμικρότης καὶ εὐκίνησις του εἶναι τὰ μόνα ὅπλα του κατὰ τῶν πολυαρίθμων ἐχθρῶν του, οἵτινες τὸν ἐνεδρεῖουσι καὶ τὸν καταδιώκουσιν ἀδιακόπως.

Οἱ ποντικοὶ γεννῶσι πολλάκις καθ' ὅλας τὰς ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ. Τὰ νεογνά αὐτῶν, πέντε ἢ ἕξ ἀνὰ πάντα τοκετὸν, ἡλικιούμενα ἀρκούντως ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν, διασκορπίζονται πρὸς ζήτησιν τροφῆς. Ἡ ταχεῖς αὕτη αὔξησις ἀποδεικνύει, ὅτι καὶ ἡ ζωὴ των δὲν διαρκεῖ πολὺ.

Τὸ μικρὸν τοῦτο ζῶον ζῇ συνήθως ὅπου καὶ οἱ ἄνθρωποι, ἐπειδὴ τρέφεται ἀπὸ τὰς τροφάς, τὰς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος παρασκευάζει δι' ἑαυτόν. Εἶναι δὲ αὐτόχθων εἰς τὴν Εὐρώπην, Ἀσίαν καὶ Ἀμερικὴν· ἀλλὰ διατείνονται, ὅτε δὲν εὕρισκετο ἐν Ἀμερικῇ, ὅτι ἀνεκαλύφθη.

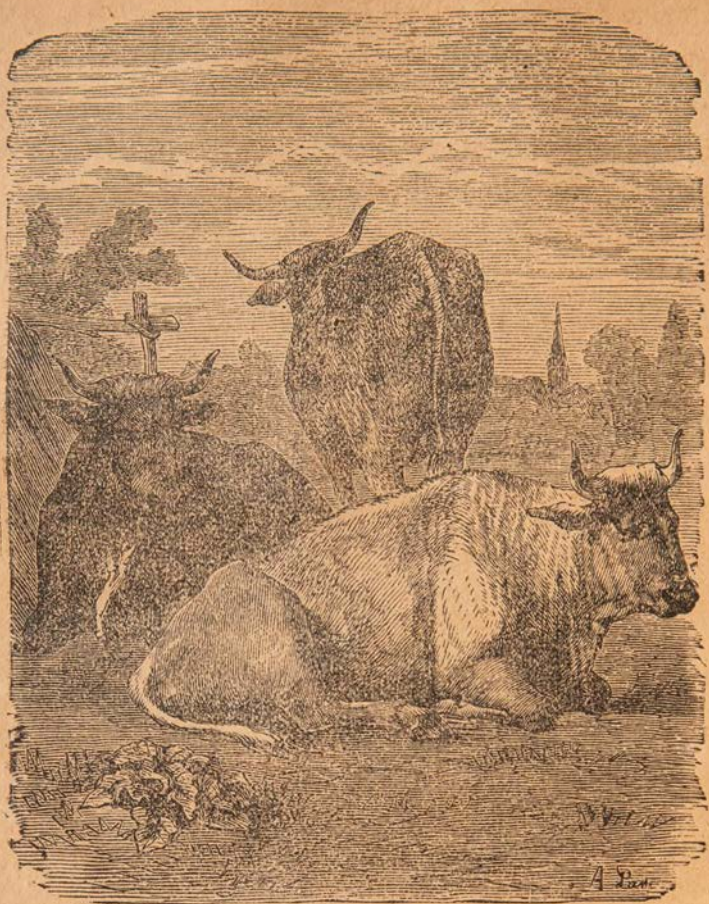
Ὁ ἀρουραῖος μῦς (ποντικὸς τῶν χωραφίων).

Τὸ μικρὸν τοῦτο ζῶον, ὀλίγον τι μεγαλείτερον τοῦ ποντικοῦ, καὶ ἔχον τὸ τρίχωμα τοῦ δέρματός του κοκκινωπὸν, κατοικεῖ τὰ περίξ τῶν δασῶν καὶ τὰ ὄρεινά μέρη, ὅθεν καταβαῖνον εἰς τοὺς ἀγροὺς κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ σπορητοῦ καὶ τοῦ θερισμοῦ, κατατρώγει τὰ γεννήματα, ἐκ τῶν ὁποίων κάμνει καὶ μεγάλας προμηθείας διὰ τὸν χειμῶνα. Κατοικεῖ εἰς τὰς ὑπὸ ἄλλων ζώων σκαφθείσας τρύπας, καὶ καθίσταται ἡ μᾶστιξ τῶν γεωργῶν ἕνεκεν τῆς εὐκολίας μεθ' ἧς πολλαπλασιάζεται.

Ζ. Τάξις. Μηρυκαστικά.

34. Μηρυκαστικά λέγονται ἐκεῖνα τὰ ζῶα, τὰ ὁποῖα δύνανται ν' ἀναμασσῶσι τὴν τροφήν των. Τὰ ζῶα ταῦτα στεροῦνται κοπτήρων, καὶ τρέφονται ὑπὸ χόρτων, εἶναι δὲ ἐν γένει ὀλίγον νοήμονα. Τινῶν τούτων θέλομεν κατωτέρω δώσει τὴν περιγραφὴν.

α. Βοῦς, β'. πρόβατον, γ'. αἶξ, δ'. ἔλαφος, ε'. κάμηλος, ς'. αἵγαγρος καὶ ζ'. Καμηλοπάρδαλις.

Ὁ βοῦς.

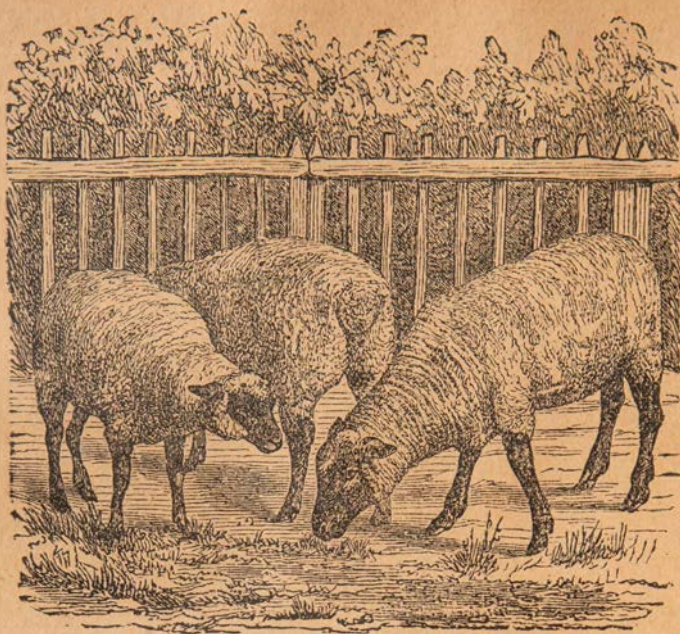
35. Καὶ τὰ ἀρχαιότερα ἱστορικὰ μνημεῖα πληροφοροῦσιν ἡμᾶς, ὅτι ὁ βοῦς μετὰ τοῦ κυνὸς καὶ τοῦ ἵππου ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι καὶ ἀχώριστοι σύντροφοι καὶ βοηθοὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ βοῦς ἀπαντᾷται εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς χώρας ὡς πρῶτιστον στοιχεῖον τῆς εὐημερίας τῶν λαῶν. Καὶ τῶνόντι τίς ἀμφιβάλλει, ὅτι ἡ γεωργία ἤθελεν ἐκμηδενισθῇ, εἰάν δὲν ὑπῆρχεν ὁ βοῦς;

Διὰ τοῦτο βλέπομεν, ὅτι πολλὰ τῶν ἀρχαίων ἔθνων, καὶ πρὸ πάντων οἱ Αἰγύπτιοι, πρὸς τὴν χρησιμότητα καὶ τὴν σπάνιν τοῦ ἀροτῆρος βοῦς ἀποβλέποντες, αὐστηρῶς ἀπηγόρευσαν τὴν χρῆσιν τοῦ βοείου κρέατος, καὶ μέχρις ἀποθεώσεως τοῦ βοῦς πρόεβησαν, διότι συνησθάνθησαν τὰς ἐκδουλεύσεις, ὅσας τὸ πολυτίμον τοῦτο ζῶον παρέχεται τοῖς ἀνθρώποις. Ἔτι δὲ καὶ νῦν ἐν Ἡπειρῷ, ὅπου πολλὰ Ἑλληνικὰ ἔθιμα ὑπὸ μορφήν δεισιδαιμονιῶν διατηροῦνται, νομίζεται κρῖμα μέγα τὸ νὰ φάγῃ τις κρέας βοείου.

Ὁ βοῦς δὲν εἶναι ζῶον μωρὸν καὶ δύσνον, ὥς ἐν γένει φρονούσῃ τὸνναντίον μάλιστα δεικνύει τοσαύτην νοημοσύνην, ὥστε ὁ ἄνθρωπος μετεχειρίσθη αὐτὸν ἐπ' ὠφελείᾳ του. Γνωρίζομεν τοῦλάχιστον, ὅτι οἱ μαῦροι τῆς νοτείου Ἀφρικῆς ἐμπιστεύονται εἰς τοὺς βοῦς αὐτῶν τὴν φυλακὴν τῶν ποιμνίων ἅτινα τοιοῦτοτρόπως ἐξασφαλίζονται ἀπὸ παντὸς κινδύνου, διότι ὁ βοῦς ὑπερασπίζεται αὐτὰ μετὰ μεγίστης νοημοσύνης, σπανίως ἀπαντωμένης καὶ μεταξὺ τῶν πιστοτέρων καὶ ὀξύδεγκεστέρων βοσκῶν.

Ἐκτὸς τῶν ὠφελημάτων τούτων ὁ ἄνθρωπος καρποῦται καὶ πλεῖστα ἄλλα· οἷον τρέφεται μὲ τὸ γάλα τῆς δαμάλεως, τυροκομεῖ καὶ ἐπωφελῶς μεταχειρίζεται τὰ διάφορα μέρη τοῦ βοῦς, τρεφόμενος μὲν ἀπὸ τοῦ κρέατος αὐτοῦ, κατασκευάζων δὲ ὑποδήματα ἀπὸ τοῦ δέρματος αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον πολυτρόπως καὶ εἰς ἀπείρους χρειᾶς ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ μεταχειρίζεται, καὶ ἐν γένει χρησιμοποιῶν πάντα τὰ μέρη τοῦ βοῦς. Ἐνεκα δὲ τούτων πάντων δικαίως κατετάχθη τὸ ζῶον τοῦτο μεταξὺ τῶν χρησιμωτέρων καὶ ἐπωφελεστέρων ζῶων, ὅσα ὁ δημιουργὸς ἐπλασε πρὸς χρῆσιν τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ πρόβατον.

36. Τὸ πρόβατον εἶναι ζῶον πασίγνωστον, καὶ ἡ ἐξημέρωσις αὐτοῦ ἀναβαίνει εἰς τοὺς παναρχαιοτάτους χρόνους, καὶ ἀποτελεῖ μίαν τῶν κυριωδεστέρων πηγῶν τοῦ ἀγροτικοῦ πλούτου, παρέχον εἰς τὴν βιομηχανίαν τοῦ ἀνθρώπου προϊόντα μεγίστης σπουδαιότητος καὶ πολυτιμότητας. Τὰ ποιμνία τῶν προβάτων βελτιοῦσιν ἐπαισθητῶς τὰς καλλιεργησίμους γαίας διὰ τῆς κόπρου αὐτῶν, παρεχούσης εἰς τὴν γῆν νέας δυνάμεις παραγωγικὰς ἐφ' ἱκανὸν χρόνον· ἕτερον δὲ προϊόν πολυτιμότατον εἶναι καὶ τὸ μαλλίον, τὸ ὁποῖον κατεργαζόμενον παντοιοτρόπως, χρησιμεύει πρὸς κατασκευὴν διαφόρων πραγμάτων παντοίας χρήσεως. Ἐκτὸς τοῦ μαλλίου τὸ πρόβατον μᾶς δίδει καὶ ἕτερον προϊόν ἐπίσης πολύτιμον· ἐννοοῦμεν δὲ τὸ γάλα αὐτοῦ,

ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξάγομεν ἄφθονον βούτυρον, καὶ κατασκευάζομεν τὸν τυρὸν, τροφὰς ἀθώας καὶ μεγίστης ἀξίας, τῶν ὁποίων τὴν σημαντικότητα δύναται πᾶς τις νὰ ἐννοήσῃ. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων ὅλων, τὸ πρόβατον μᾶς παρέχει διὰ τοῦ κρέατός του τροφήν ὑγιειντάτην, εὐάρεστον καὶ εἰς ἄκρον θρεπτικὴν. Προσέτι δὲ καὶ τὸ δέρμα αὐτοῦ ἔχει πλείστας ἔσας χρήσεις, ἐπειδὴ πάντα σχεδὸν τὰ λεπτὰ δέρματα κατασκευάζονται ἐκ τῆς δορᾶς τῶν προβάτων κτλ. Ὡστε τὸ πρόβατον εἶναι πραγματικῶς τὸ πολυτιμότερον τῶν κατοικιδίων ζώων, καὶ αὐτὸ πρῶτον ἔθρεψε τοὺς πρῶτους ἐκείνους νομαδικοὺς λαοὺς τῆς ἀρχαιότητος, καὶ ἐξακολουθεῖ διατρέφων μέχρι τοῦ νῦν ἑκατομμύρια ἀνθρώπων. Τὰ γένη τῶν προβάτων εἶνε πολυειδῆ· τὰ δὲ γνωστότερα τούτων εἶνε πρῶτον τὰ παρ' ἡμῖν συνήθη, δεύτερον δὲ τὰ Π λ α τ ῦ ο υ ρ α ἢ Κ α ρ μ ᾶ ν ι α, ἀπαντώμενα εἰς τὰς εὐκράτους χώρας τῆς Ἀσίας, τῆς Μεσημβρινῆς Ῥωσσίας καὶ τῆς ἄνω Αἰγύπτου.

Ἔτερον δὲ γένος προβάτων, λίαν ἀξιοσημείωτον, εἶναι τὸ τῶν μ α κ ρ ο κ ε φ ᾶ λ ω ν προβάτων, φερόντων μικρόν τι λωγάνιον ὑπὸ τὸν λαιμὸν, οἷόν ἐστι τὸ ὑπὸ τὸν λαιμὸν τῶν βοῶν, καὶ ἐστερημένων κεράτων.

Τὰ β λ α χ ι κ ᾶ πρόβατα διακρίνονται ἐκ τῶν κεράτων αὐτῶν, ἅτινα διευθύνονται πρὸς τὰ ἄνω καὶ εἶναι σπειροειδῆ ὡς τὰ τῆς ἀντιλόπης (εἶδος ἀγρίας αἰγῆς).

Υπάρχει δὲ καὶ ἕτερον εἶδος προβάτων, τὰ ὁποῖα ὀνομάζουσι π ρ ὅ β α τ α Ἰ σ λ α ν δ ι κ ᾶ. Ταῦτα τὰ πρόβατα ἔχουσιν ἐνίοτε καὶ τρία καὶ τέσσαρά καὶ ὀκτὼ κέρατα· ἀλλὰ τοῦτο τὸ εἶδος εἶναι ὅλως ἀγνωστον εἰς ἡμᾶς.

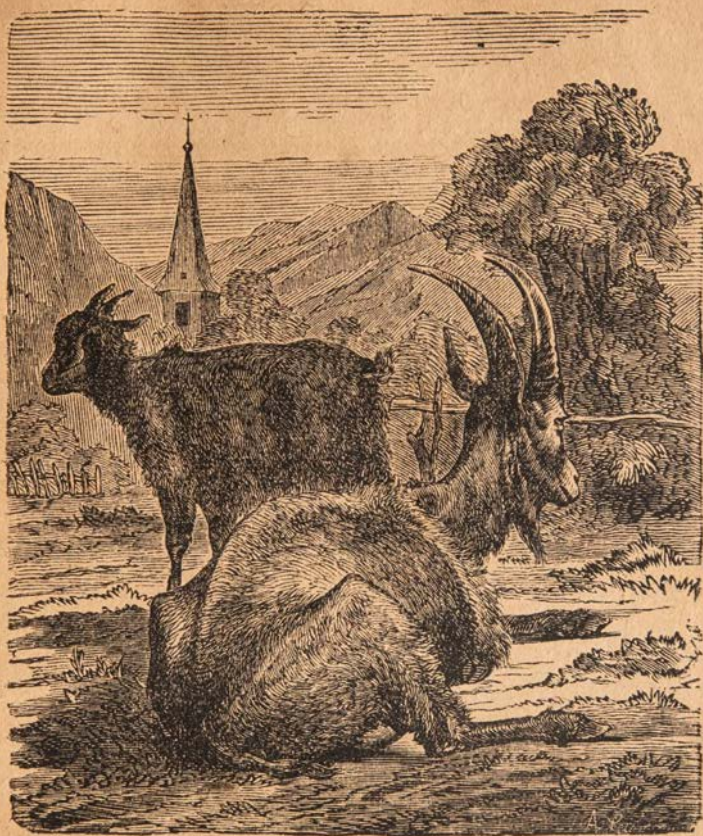
Ἔτερον εἶδος προβάτων εἶναι τὰ λεγόμενα Μ ε ρ ι ν ᾶ· τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι ἰσπανικὸν καὶ σημαίνει π λ α ν ὡ μ ε ν α, διότι τὰ πρόβατα ταῦτα κατὰ μὲν τὸν χειμῶνα διατρίβουσιν

ἐντὸς τῶν κοιλάδων καὶ εὐφόρων πεδιάδων τῆς Ἀνδαλουσίας, Ἐστραμαδούρας καὶ Νέας Καστιλίας, τὸ δὲ θέρος μεταβαίνουσιν ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ὄρεων τοῦ ἀρχαίου βασιλείου τῆς Λεόνης, τῆς Παλαιᾶς Καστιλλίας, τῆς Ναβάρρας καὶ τῆς Ἀραγωνίας. Τὸ μαλλίον τῶν μερινῶν εἶναι λεπτότατον καὶ πολυτιμότερον, διότι ἐξ αὐτοῦ κατασκευάζονται ὠραιότατα ὑφάσματα. Εἰσήχθησαν δὲ εἰς τὴν Ἰσπανίαν ὑπὸ τῶν Ἀράβων.

Ἐν γένει δὲ τὰ πρόβατα ἐγκυμονοῦσι πέντε μῆνας καὶ γεννῶσιν ἅπαξ τοῦ ἔτους ἀνὰ ἓν ἀρνίον· ἄλλ' εἰς τὰς θερμὰς χώρας γεννῶσι καὶ δις τοῦ ἔτους. Ὑπάρχουσι μάλιστα γένη τινὰ προβάτων, τὰ ὅποια γεννῶσι δύο ἀρνία ταυτοχρόνως.

Ἡ Αἶζ (κατσίκια).

37. Ἡ αἶζ εἶναι ζῶον ἄγροτικόν καὶ λιτοδίαιτον, παρέχον ἄφθονον γάλα εἰς τε τὸν πλούσιον καὶ τὸν πτωχόν. Πολλάκις δὲ τὸ ζῶον τοῦτο καθίσταται πολυτιμότερον διὰ τε ἄλλα πολλά, καὶ διότι δύναται κάλλιστα νὰ μᾶς χρησιμεύσῃ ἀντὶ τροφοῦ. Καὶ τῷ ὄντι πολλάκις πολλοὶ, ἐν περιπτώσει ἀσθενείας τῆς μητρὸς, μετεχειρίσθησαν αἶγας ὅπως θρέψωσι τὰ ἔτι ὑπομάζια βρέφη, πρὸς τὰ ὅποια ἡ αἶζ δεικνύει μεγίστην φιλοστορ-

γίαν, παρέχουσα τὸν μαστὸν αὐτῆς μετὰ μεγίστης προθυμίας, καὶ ὡς μήτηρ φιλόστοργος.

Ἀλλὰ τὰ πλεονεκτήματα ταῦτα τῆς αἰγὸς συνοδεύονται ὑπὸ μεγίστων ἐλαττωμάτων, ἐπειδὴ εἶναι εἰς ἄκρον δυστήνιος, πλανήτις καὶ ἰδιότροπος· οὐχ ἥττον ὅμως ὁ ἄνθρωπος γινώσκει νὰ ἐπωφελῇται τῶν προτερημάτων τοῦ ζώου τούτου, καὶ νὰ ἀνέχεται ἀβλαβῶς τὰς ἰδιοτροπίας του.

Ἐπειδὴ τὸ ζῶον τοῦτο εἶναι πάγκοινον, μέλλομεν νὰ πραγματευθῶμεν ἐνταῦθα μόνον περὶ τῶν κυριωτέρων γενῶν τῶν αἰγῶν.

Καὶ πρῶτον μὲν γένος εἶναι ἡ συνήθης Αἰξ, τῆς ὁποίας τὸ χρῶμα μεγάλως ποικίλλεται ἀπὸ τοῦ λευκοῦ μέχρι τοῦ μέλανος, καὶ ἀπαντᾷται εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς χώρας. Αἱ αἰγες τοῦ γένους τούτου εἶναι ἐν γένει κερασφόροι· ἀλλ' ἀπαντῶνται καὶ τινες ἄνευ κεράτων. Αἱ τοιαῦται αἰγες εἰσὶν οἰκονομικώταται, διότι μ' ἐλαχίστην καὶ ποταπὴν τροφὴν παρέχουσιν ἡμῖν ἄφθονον γάλα. Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ἀνάγονται αἱ μελιταῖαι αἰγες (μαλτέζικαι).

Ἐκτὸς τούτων τῶν γενῶν, ὑπάρχουσιν εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν λοιπὴν Ἀσίαν τρία ἄλλα γένη αἰγῶν, λίαν ἀξιοσημείωτα, ἥτοι αἱ αἰγες τῆς Θιβητίας, τῆς Κασεμιρίας καὶ αἱ τῆς Ἀγκύρας ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

Ἡ Θιβητιανὴ καὶ Κασεμιριανὴ αἰξ ἀπαντᾷται εἰς τὰς μεγαλοπρεπεῖς κοιλάδας τῆς Κασεμιρίας καὶ Θιβητίας. Τὸ γένος τοῦτο τῶν αἰγῶν εἶναι τὸ πολυτιμότερον μεταξὺ πάντων τῶν ἄλλων· διότι ἐκ τῶν τριχῶν αὐτῶν, λεπτοτάτων οὐσῶν, κατασκευάζονται τὰ λεπτότατα καὶ πολυτιμότερα ὑφάσματα, τὰ ὀνομαζόμενα ὑπὸ μὲν τῶν Εὐρωπαϊῶν Κασι-

μέρια, ὑπὸ δὲ τῶν Ἀνατολιτῶν σάλια, τῶν ὁποίων ἡ τιμὴ εἶναι ὑπέρογκος.

Ἡ δὲ αἴξ τῆς Ἀγκύρας ζῇ μόνον κατὰ τὴν περιφέρειαν τῆς ὁμωνύμου ἐπαρχίας. Μολονότι δὲ οἱ Εὐρωπαῖοι κατέβαλον ἀπείρους προσπάθειας, ὅπως εἰσάξωσι τὸ ζῶον τοῦτο ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν πατρίδι, δὲν κατώρθωσαν εἰσέτι τὴν διάδοσιν αὐτοῦ, διότι ἡ ποιότης τοῦ μαλλίου ἐπηρεάζεται μεγάλως, εἰ καὶ φαίνεται ἡ αὐτὴ, καὶ ἐπομένως δὲν παρήγαγε τὰ ποθούμενα ἀποτελέσματα.

Ἐκτὸς τῶν ἄνω μνημονευθέντων γενῶν ἀπαντᾷται καὶ ἕτερον γένος αἰγῶν, τῶν καλουμένων Ἀβυσσινιακῶν, τὰ ὅποῖον ὡς ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς, παραλείπομεν.

Ἡ ἔλαφος.

38 Ἡ ἔλαφος εἶναι ἐν τῶν ἀθώων καὶ ἡσύχων ἐκείνων ζώων, τὰ ὅποια φαίνεται ὅτι ἐδημιουργήθησαν, ὥπως κατοικήωσι τὰ ὄρη καὶ δίδωσιν εἰς αὐτὰ ζωὴν τινα. Τὸ κομψὸν αὐτῆς σχῆμα, ἡ ζωηρότης τοῦ σώματος, τὰ εὐκαμπτα καὶ νευρώδη μέλη, ἡ κεφαλὴ αὐτῆς, ἡ ὁποία εἶναι τρόπον τινὰ κεκοσμημένη μὲ κλαδιωτὰ κέρατα κατ' ἔτος ἀνανεούμενα, τὸ μέγεθος, ἡ ταχύτης καὶ ἡ ἰσχὺς

διακρίνουσιν αὐτὴν ἀπὸ τὰ λοιπὰ ζῶα τὰ κατοικοῦντα εἰς τὰ δάση. Ἐγγένει δ' αἱ ἔλαφοι, ἀγαπῶσαι τὴν συμβίωσιν, συμβαδίζουσι πάντοτε καὶ ἀποχωρίζονται μόνον ὑπὸ φόβου ἢ τῆς ἀνάγκης. Ἡ ἔλαφος ἔχει ὀξεῖαν τὴν ὄρασιν, τὴν ὁσφρησιν καὶ τὴν ἀκοήν· διὰ τῆς ἀνυψώσεως τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς ἀνορθώσεως τῶν ὠτίων ἀκούει καὶ τοὺς πολὺ μακρόθεν ἐρχομένους ἤχους. Ὅταν δ' εἰσέρχεται εἰς ἀραιὸν τι δάσος ἢ ἄλλο τι μέρος μὴ καλυπτόμενον ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ δένδρων, ἵσταται θεωροῦσα πανταχόθεν, καὶ στρεφόμενη πρὸς τὸν ἄνεμον παρατηρεῖ μήπως ὑπάρχῃ τις, ὅστις ἐνδέχεται νὰ τὴν ἐνοχλήσῃ. Μολονότι δὲ εἶναι φύσει ἀπλυστάτη ἔχει ὁμῶς καὶ τινα πανουργίαν. Ὅταν τις συρίζῃ ἢ φωνάζῃ μακρόθεν, ἵσταται βλέπουσα ἀσκαρδαμυκτεῖ καὶ μετὰ τινος θαυμασμοῦ, τὰ ὄχηματα, τὰ ζῶα καὶ τοὺς ἀνθρώπους· ἅμα δ' ἐννοήσῃ, ὅτι δὲν ἔχουσιν οὔτε ὅπλα οὔτε κύνας, ἐξακολουθεῖ βαδίζουσα μὲ τακτικὸν καὶ ἥσυχον βῆμα, καὶ διέρχεται ὑπερηφάνως χωρὶς νὰ τραπῇ εἰς φυγὴν· ἐπειδὴ δὲ φαίνεται ὅτι μετὰ μεγίστης ἡδονῆς ἀκούει τὸν αὐλὸν τῶν ποιμένων, οἱ κυνηγοὶ, ὅταν ἴδωσιν αὐτὰς ὅτι φεύγουσιν, διὰ νὰ τὰς σταματήσωσιν, ἀρχίζουσι νὰ παίζωσι τὸν αὐλόν. Ἐν γένει δὲ φοβεῖται πολὺ ὀλιγώτερον τὸν ἀνθρώπον ἀπὸ τοὺς κύνας, καὶ τότε μόνον δυσπιστεῖ καὶ καταφεύγει εἰς στρατηγήματά, ὅταν ἐνοχληθῇ. Ἡ ἔλαφος τρώγει βραδέως ἐκλέγουσα μετὰ προσοχῆς τὴν τροφήν αὐτῆς, καὶ κολυμβᾷ κάλλιστα.

Ἡ κάμηλος.

39 Τό ζῶον τοῦτο, τοῦ ὁποίου τὸ μῆκος κατὰ μέσον ὅρον εἶναι μέχρι τριῶν μέτρων καὶ ἡμίτεος, τὸ δὲ ὕψος δύο καὶ ἡμίτεος, ἔχει τοὺς τε μηρούς καὶ τὴν οὐρὰν βραχείαν, τὰς κνήμας μακράς, τὴν ὀπλὴν δισχιδῆ, τὴν κεφαλὴν μακράν καὶ προμήκη, τοὺς ὀφθαλμοὺς μεγάλους καὶ ἐξέχοντας, τὰ ὠτα βραχέα, τὸ μέτωπον κεκαλυμμένον ἀπὸ χνοῦν ὁμοιάζοντα μὲ μαλλίον, καὶ τὸν λαιμὸν εἰς ἄκρον μακρόν· ὅλον δὲ τὸ σῶμα αὐτῆς καλύπτεται ἀπὸ τρίχας μακράς, ὑποπύρρους.

Τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ αὐτῆς εἶναι τὰ ἐξῆς· πρῶτον, δύο σαρκώδεις καὶ λίαν παχεῖς ὕβοι (χαμποῦραι), κατὰ τὸ μέσον τῆς ῥάχews, καὶ δεύτερον πέντε σῶμαχοι, ἐνῶ τὰ λοιπὰ μηρυκαστικά ἔχουσι μόνον τέσσαρας. Τὸν πέμπτον τοῦτον στόμαχον, εἰς

ὃν οὐδεμία στερεὰ τροφή εἰτέρχεται, πληροῖ ὕδατος, τὸ ὅποιον μεταφέρει, ὅταν θέλῃ εἰς τοὺς λοιποὺς στομάχους. Τὸ ὕδωρ τοῦτο διατηρεῖται ἐν τῷ στομάχῳ τῆς καμήλου ἀδιάφθορον ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας. Τὰ τυλώματα, τὰ φαινόμενα ὑπὸ τὸ στήθος αὐτῆς, προέρχονται ἐκ τοῦ ὅτι κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεως, ἀντὶ νὰ πλαγιάζῃ ἐνοκλάζει.

Ἡ κάμηλος καταγομένη ἐκ τῆς Ἀραβίας ἀπαντᾷται πάντοτε ἐν ἡμέρῳ καταστάσει· ἀπόδειξις τούτου, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἱστορικῶν ἀναφέρει καμήλους ἀγρίας· ἀνευ δὲ τοῦ ζώου τούτου, τὸ ὅποιον εἶναι ἐγκρατὲς ἅμα καὶ ἰσχυρὸν, θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ διέρχωνται οἱ ἄνθρωποι τὰς ἀπεράντους καὶ κεκαλυμμένας ἀπὸ καυστικῆν ἄμμον ἐρήμους· τὸ φορτίον δὲ, τὸ ὅποιον μία μόνη κάμηλος δύναται νὰ φέρῃ, δὲν δύναται ἴσως νὰ τὸ σηκώσωσιν ὁ ἵππος, ὁ ὄνος καὶ ὁ βοῦς ὁμοῦ. Εἶναι δ' ὥς ὁ ὄνος προσεκτικὴ εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς τροφῆς τῆς· τὸ κρέας τῆς εἶναι καλὸν καὶ ὑγιεινόν, ὥς τὸ τοῦ μοσχαρίου, καὶ τὰ μαλλία τῆς εἶναι λίαν περιζήτητα· ἡ θήλεια κάμηλος κάμνει γάλα περισσότερον καιρὸν ἀπὸ τὴν βοῦν (ἀγελάδα)· καὶ τὰ περιττώματα δ' αὐτῆς, ξηρανθέντα καὶ κοπανισθέντα εἰς λεπτὴν κόνιν, χρησιμεύουσιν οὐ μόνον εἰς τὸ νὰ στρωννύεται δι' αὐτῆς τὸ μέρος εἰς τὸ ὅπῃον κοιμῶνται τὰ ζῶα, ἀλλὰ καὶ εἰς κατασκευὴν πλίνθων καυσίμων, οἷτινες εἶναι πολυτιμώτατοι ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅπου οὐδὲν δένδρον ὑπάρχει.

Αἱ μέγιστα κάμηλοι σηκόνουσι βάρους τριακοσίων πεντήκοντα μέχρι τετρακοσίων ὀκτάδων, καὶ αἱ μικρόταται διακοσίας ἐβδομήκοντα πέντε μέχρι τριακοσίων. Ἐν καιρῷ δὲ τῶν μακρῶν ὁδοποριῶν, διανύουσι συνήθως 10 μέχρι 12 λευγῶν ἑκτασιν καθ' ἑκάστην φορτῶνονται δὲ γονατίζουσαι, ἅμα ἀκούτῳ τὴν φωνὴν τοῦ ὁδηγοῦ αὐτῶν, καὶ ἀκουμβῶσαι τὴν κοιλίαν των κατὰ γῆς· σηκώνονται δὲ εὐθὺς ἅμα τὰς διατάξῃ ὁ ὁδηγός των.

Ὅταν φορτωθῶσι βαρέως, δὲν σηκώνονται πρὶν ἢ ἐλαττώσῃσι τὸ φορτίον των· ἢ πρὸς τὸν κύριόν των εὐπείθεια εἶναι θαυμασία, διότι ἀπαλλάττουσιν αὐτὸν καὶ τοῦ κόπου νὰ σηκώσῃ τὸ φορτίον, ὅπως τὸ θέσῃ ἐπ' αὐτῶν, κατακλινόμεναι μεταξύ τούτου καὶ περιμένουσai μεθ' ὑπομονῆς ἕως τοῦ δέσῃσι.

Ὁ ὁδηγὼν πολλὰς καμήλους προηγεῖται πασῶν, αἵτινες ἀκολουθοῦσι τὸ βῆμα τῆς καμήλου, ἐπὶ τῆς ὁποίας οὕτως κάθεται· μετριάζει δὲ τὸ ἄχαρι καὶ ἀηδὲς τούτων, ἄδων ἢ παίζων μουσικόν τι ὄργανον.

Ἡ κάμηλος δύναται νὰ ᾔναι φορτωμένη τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ νὰ ζήσῃ ὀκτὼ μέχρι δέκα ἡμερῶν ἄνευ τροφῆς καὶ ὕδατος· ἡ συνήθης αὐτῆς τροφή εἶναι ὁ ἀραβόσιτος καὶ ἡ βρώμη. Ἐν ἐλλείψει δὲ τούτων τρώγει κλάδους δένδρων, βάρους καὶ βύρλα (βοῦρλα). Ἐπειδὴ δὲ τὸ διαυγὲς ὕδωρ δὲν τὴν εὐχαριστεῖ τὸ ταραττεῖ διὰ τοῦ ποδός της, ὅπως τὸ καταστήσῃ βορβορῶδες.

Ἡ κάμηλος γεννᾷ ἓν, τὸ ὅποιον φέρει ἐν τῇ κοιλίᾳ της ἐπὶ ἓν σχεδὸν ἔτος.

Ἡ ὁρομὰς ἢ γοργοκάμηλος, ἀντὶ δύο ἔχει ἓνα μόνον ὕβον· οὗσα δὲ ταχυτέρα τῆς καμήλου κατοικεῖ εἰς ἅς καὶ αὕτη χώρας.

Ὁ αἶγαγρος.

40. Ὁ αἶγαγρος, τὸν ὁποῖον οἱ Γάλλοι ὀνομάζουσι καὶ ἔλαφον τῶν Πυρηναίων, εἶναι μεγαλείτερος ἀπὸ τὴν αἶγα, καὶ ὁμοιάζει πολὺ τὴν ἔλαφον κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ σώματος. Ἐκατέρωθεν τοῦ προσώπου του εὐρίσκονται δύο σειραὶ μαύρων τριχῶν, διακλαδιζόμεναι ἐπὶ λευκογρόου ὑποξάνθου τριχώματος. Τό ζῶον τοῦτο ἐν καιρῷ χειμῶνος ἔχει διπλοῦν τὸ τρίχωμα, ὅπως ἐλα σχεδὸν τὰ ζῶα τῶν βορείων κλιμάτων, καὶ τὸ χρῶμά του ποικίλλεται ἀναλόγως τῆς ὥρας τοῦ ἔτους, ἀπὸ τοῦ ψαροῦ στακτογρόου μέχρι τοῦ μελαγχροῦ φαιοῦ. Ὅ,τε

ἄρρην καὶ ἡ θήλεια ἔχουσι κέρατα ἕξ μέχρις ἐννέα δακτύλων τὸ μῆκος, πολὺ ἐμπρὸς τεθειμένα, ὀρθὰ μὲν μέχρι τινός, κεκυρτωμένα δὲ πρὸς τὰ ὀπίτωι κατὰ τὴν ἄκραν. Τὰ κέρατα ταῦτα οὐδέποτε πίπτουσιν· αὐξάνουσι δὲ μόνον καθ' ἕκαστον ἔτος κατὰ ἓνα δακτύλιον, ὥς τοῦτο συμβαίνει εἰς ὅλα τὰ ζῶα τοῦ εἶδους τῶν αἰγῶν.

Ὁ αἰγάγρος κατοικεῖ τὰ ὄρη τὰ μᾶλλον ἀπόκρημνα· οἱ μακροὶ καὶ νευρώδεις πόδες τὸν εὐκολύνουσι μεγάλως εἰς τὸ νὰ διέρχεται τοὺς κρημνοὺς, καὶ νὰ περᾷ μετὰ μερίστης εὐκινησίας ἀπὸ βράχου εἰς βράχον, ὑπεράνω βαράθρων βαθέων. Ἡ φωνὴ αὐτοῦ εἶναι βελασμός ἐμοιάζων τὸν τῆς βραγχιώτης αἰγός· ἀλλ' ὅταν αἰφνης συλληθῇ ἢ τρομάξῃ, ἐξάγει συριγμὸν ὀξύτατον. Τρέφεται δὲ ἀπὸ ἄνθη, ἀπὸ τρυφεροῦς βλαστῶν θάμνων, καὶ πρὸ πάντων ἀπὸ τὰ ἀρωματικώτατα φυτά.

Ὁ αἰγάγρος εὐχαριστεῖται εἰς τὰ ὑψηλότεα ὄρη. Ἐν Γαλιλίας δ' εὐρίσκεται μόνον ἐπὶ τῶν Ἀλπεων καὶ τῶν Πυρηναίων. Ἡ θήρα τοῦ ζώου τούτου εἶναι πολὺ κινδυνώδης, καὶ πολλοὶ κυνηγοὶ αἰγάγρων ἐγάρθησαν πεσόντες εἰς τὰ βάραθρα.

Τὸ κατειργασμένον δέρμα τοῦ αἰγάγρου χρησιμεύει πρὸς κατασκευὴν χειρίδων στερεῶν καὶ περιζιτήτων.

Ἡ Καμηλοπάρδαλις.

41. Ἡ καμηλοπάρδαλις εἶναι ἐν τῶν μεγαλειτέρων καὶ περιεργότερων ζώων τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς· καὶ τρέφεται ἐκ φύλ-

λων. Ὀνομάσθη δὲ καμηλοπάρδαλις, διότι ἔχει ἀνάστημα μέγα καὶ λαιμὸν πολὺ μακρὸν, ὡς ἡ κάμηλος, τὸ δὲ δέρμα αὐτοῦ ἔχει κηλίδας μελανὰς, ὡς τὸ τῆς παρδάλειος.

Τὸ ἀνάστημα τοῦ ζώου τούτου εἶναι καταπληκτικόν, διότι τὸ ὕψος αὐτοῦ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι τοῦ ἐδάφους φθάνει τὰ ἑξ ἢ ἐπτὰ μέτρα· οἱ ἐμπρόσθιοι δὲ πόδες αὐτοῦ εἶναι ἀσυμμέτρως ὑψηλότεροι τῶν ὀπισθίων, διὸ καὶ ἰστάμενον ἔχει τὴν ῥαχιν πολὺ κατωφερῇ. Εἶναι δὲ τὸ ζῶον ἀβλαβέστατον, ἀλλ' ἐπίτης καὶ ἀνωφελές· φέρει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ δύο μικρά κωνικά κέρατα, καλυπτόμενα ὑπὸ δέρματος, καὶ ὡς μόνον ὄπλον αὐτοῦ κατὰ τῶν ἐχθρῶν του μεταχειρίζεται τὰ λακτίσματά του, τὰ ὅποια πολλάκις εἶναι τόσο ταχέα καὶ τόσο ἰσχυρά, ὥστε καὶ ὁ τολμηρὸς λέων δὲν τολμᾷ νὰ πλησιάσῃ· τρέχει δὲ μετὰ μεγάλης ταχύτητος.

Ἄλλοτε ὑπελάμβανον οἱ ζωολόγοι, ὅτι τὸ βάδισμα τοῦ ζώου τούτου εἶναι πολὺ βραδύ, καὶ ὅτι γίνεται κατὰ τρόπον διάφορον τῶν ἄλλων τετραπόδων· δηλ. ἐν ᾧ ἐκεῖνα βαδίζοντα, κινοῦσι τοὺς διαγωνίους πόδας, ἡ καμηλοπάρδαλις ἀποτελεῖ ἐξαίρεσιν, κινοῦσα τὸν δεξιὸν ὀπίσθιον πόδα, μετὰ τὸν δεξιὸν πρόσθιον καὶ καθεξῆς· αἱ νεώτεραι ὁμῶς παρατηρήσεις ἀπέδειξαν, ὅτι τοῦναντίον τὸ ζῶον βαδίζει μετὰ ταχύτητος μεγάλης, καὶ τὰ λεγόμενα ἦσαν μῦθος.

Περίεργος ἐπίσης εἶναι ἡ στάσις, τὴν ὁποίαν λαμβάνει ἡ καμηλοπάρδαλις βόσκουσα, διότι μὴ δυναμένη νὰ φθάσῃ ἕνεκα τοῦ μεγάλου αὐτῆς ἀναστήματος, τὰ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους χόρτα, ἀναγκάζεται ν' ἀνοίγῃ ὑπερβολικὰ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ καταβιάζῃ, ὅσον εἶναι δυνατόν τὴν κεφαλὴν αὐτῆς πρὸς τὴν γῆν.

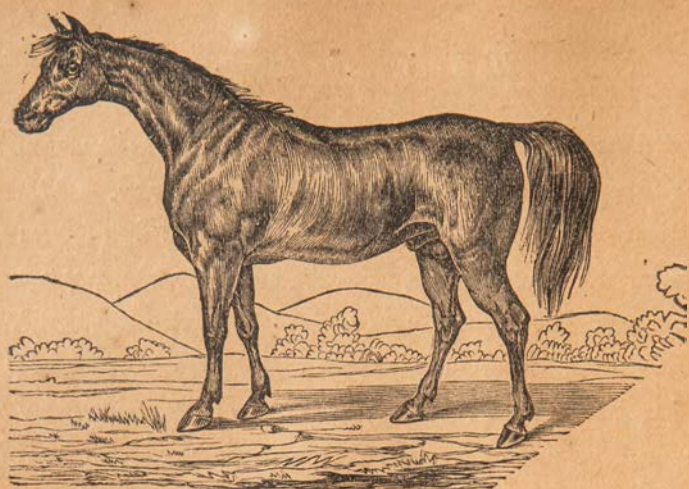

Η'. Τάξις. Παχύδερμα.

42. Τὰ παχύδερμα εἶναι θηλαστικά, τῶν ὑποίων τὸ δέρμα εἶναι παχύτατον. Τρέφονται καὶ ταῦτα ἐκ φυτῶν, ἀλλὰ δὲν ἀναμασσωσι τὴν τροφήν των, καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρουσι τῶν μηρυκάστικων. Εἶναι δὲ τὰ ζῷα ταῦτα σχεδὸν ὅλα γιγαντιαίου μεγέθους καὶ κατὰ γενικὸν κανόνα ἐξημεροῦνται· τινὰ μάλιστα τούτων εἶναι οἱ κάλλιστοι ὑπηρέται τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ δὲ μᾶλλον χρήσιμα εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀνήκουσιν ἢ εἰς τὴν τάξιν τῶν μηρυκάστικων, καθὼς ὁ βοῦς, τὸ πρόβατον, ἡ αἶξ, ἡ κάμηλος, ἢ εἰς τὴν τάξιν τῶν παχυδέρμων, καθὼς ὁ ἵππος, ὁ ὄνος, ὁ χοῖρος, ὁ ἐλέφας.

Κατωτέρω θέλομεν περιγράψει τινὰ ἐξ αὐτῶν.

α. Ἴππος, β'. ὄνος, γ'. χοῖρος, δ'. ἐλέφας, ε. ρινόκερος καὶ ζ'. ἵπποπόταμος.

Ὁ ἵππος.

43. Ἡ ἐξημέρωσις τοῦ ἵππου εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα καὶ ὠφελιμωτέρα κατάκτησις τοῦ ἀνθρώπου, ἐπειδὴ τὸ ὑπερήφανον καὶ γενναῖον τοῦτο ζῶον συµμερίζεται μετὰ τοῦ ἀνθρώπου τοὺς κινδύνους τοῦ πολέμου καὶ τὴν δόξαν τῶν μαχῶν. Ὡν δέ, ὅπως καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ, ἀτρόμητος, βλέπει τὸν κίνδυνον καὶ ἐν τούτοις τὸν καταφρονεῖ· ἐξοικειοῦται δὲ τοσοῦτον μὲ τὸν κρότον τῶν ὅπλων, ὥστε οὐ μόνον ἀρέσκεται εἰς αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπιζητεῖ, καὶ φαίνεται ἐμπνεόµενος ὑπὸ τῆς αὐτῆς πρὸς τὰς μάχας ζέσεως.

Ὡσαύτως δὲ συµμερίζεται καὶ τὰς ἡδονὰς τοῦ κυρίου αὐτοῦ εἰς τε τὰ κυνηγέσια, τὰ ἵπποδρόµια καὶ τὰς ἐκδροµάς. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι φύσει πειθήνιος καὶ θαρράλεος, ποτὲ δὲν παραφέρεται ὑπὸ τῆς ὀρμῆς αὐτοῦ, ἀλλὰ γινώσκει νὰ κανονίζῃ τὰς κινήσεις του μὲ τὴν θέλησιν τοῦ ἀναβάτου. Ἐν ἐνὶ λόγῳ εἶναι ὅν, τὸ ὁποῖον ἀπαρνεῖται ἑαυτὸ, ὅπως ζῇ ὑπεῖκον εἰς τὴν θέ-

λησιν ἄλλου, καὶ τὸ ὁποῖον παραδιδόμενον ἄνευ ἐπιφυλάξεως, εἰς οὐδὲν ἀνθίσταται, ἀλλ' ὑπηρετεῖ μετ' αὐταπαρνήσεως, καὶ προτιμᾷ μᾶλλον ν' ἀποθάνῃ ἢ νὰ φανῇ ἀπειθές.

Ὁ ἄγριος ἵππος δὲν εἶναι φύσεως θηριώδους, ὥς τινες ὑπέλαβον· τὸυναντίον μάλιστα εἶναι λίαν ὑπερήφανος, καὶ οὐδέποτε προσβάλλει τὸν ἐχθρόν του, ἂν προηγουμένως δὲν προσβληθῇ ὑπ' αὐτοῦ. Ἀγριοὶ ἵπποι ὑπάρχουσιν ἀκόμη καὶ σήμερον εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Ἀσίας καὶ τὰς ἀπεράντους πεδιάδας τῆς Ἀμερικῆς· ἀλλ' οἱ ζωολόγοι φρονοῦσιν, ὅτι κατὰγονται ἐκ φυλῆς ἡμέρων ἵππων μεταβάσης εἰς ἀγρίαν κατάστασιν· ἐπειδὴ ὑπάρχει ὁμολογούμενον, ὅτι ἐν Ἀμερικῇ τοῦλάχιστον, οἱ ἄγριοι ἵπποι ἀνεφάνησαν μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν κατὰκτησιν αὐτῆς.

Οἱ ἄγριοι ἵπποι ἀγαπῶσι πολὺ τὸν κοινωνικὸν βίον, καὶ ἀποφεύγουσι τὸν μονήρη· διὸ πολλάκις ἀπαντῶνται ἀγέλαι πολυπληθέσταται, αἵτινες ζῶσιν ἐν μεγίστῃ ἁρμονίᾳ, διότι οἱ ἄγριοι ἵπποι εἶναι καὶ αὐτάρκεις καὶ ὀλιγαρχεῖς. Τὰς αὐτὰς δὲ ιδιότητας ἔχουσι καὶ οἱ πῶλοι τῶν ἀγρίων ἵππων, τῶν ὁποίων ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ ζωηρότης γίνεται καταφανεστάτη, ὥσάκις ἀναπτύσσεται ἄμιλλα πρὸς ἀλλήλους. Καὶ ὄντως ἡ ἄμιλλα νεαρῶν ἀγρίων ἵππων εἶναι θέαμα θελκτικώτατον. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οὐδὲ ὁ κίνδυνος δύναται νὰ κατὰσχη τὴν ζέσιν αὐτῶν, ἀλλὰ τὸυναντίον φαίνεται, ὅτι ἔτι μᾶλλον τοὺς παροτρύνει. Καὶ νῦν μὲν ἀμιλλῶνται τίς νὰ ὑπερβῇ τὸν ἄλλον κατὰ τὴν ταχύτητα, ἄλλοτε δὲ φαίνονται προκαλοῦντες ἀλλήλους ὥπως πηδήσωσι χάνδακα ἢ τι τοιοῦτον. Παρατηρήθη δὲ ὅτι οἱ προέχοντες εἰς τὰ φυσικὰ ταῦτα γυμνάσια συνήθως εἶναι οἱ γενναιότεροι καὶ καλλίτεροι, καὶ ὅταν δαμασθῶσι,

καθίστανται εὐπειθέστατοι καὶ εὐαγωγότατοι. Καὶ ἂν κατὰ τύχην ἀναλάβῃ ὁ τοιοῦτος ἵππος τὴν ἐντὸς τῶν δατῶν προτέραν αὐτοῦ ἐλευθερίαν, πάλιν ἀναγνωρίζει τὸν κύριον αὐτοῦ, καὶ εὐκόλως δύναταί τις νὰ τὸν συλλάβῃ, διότι εἶναι εὐπρόσιτος. Δυσκόλως δὲ ὁ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐξοικειωθείς ἵππος ἀπομακρύνεται ἀπὸ αὐτὸν, ὅπως μεταβῇ εἰς τὰ δάση ἀπ' ἐναντίας μάλιστα παρατηρῶμεν, ὅτι μεγίστην προθυμίαν δεικνύει, ἵνα ἐπανεῖλθῃ εἰς τὸν σταυλὸν του.

Τοιοῦτος λοιπὸν καθίσταται ὁ ἵππος, τοῦ ὁποῖου ἡ τύχη ἐτελειοποίησε τὰς φυσικὰς ιδιότητας, καὶ τὸν ὁποῖον ἐκ νεότητος ἐπεμελήθησαν, ἐξήσκησαν καὶ ἐγύμνασαν πρεπόντως πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀνθρώπου. Τοῦ ἵππου ἡ ἀνατροφή ἀρχεται ἀπὸ τῆς στερήσεως τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ, καὶ συμπληροῦται διὰ τῆς βίας. Ὡστε αἱ ιδιότητες τοῦ ἵππου προέρχονται ἐξ ὁλοκλήρου σχεδὸν ἐκ τῆς ἀνατροφῆς αὐτοῦ. Αὕτη δὲ ἡ ἀνατροφή ἀπαιτεῖ τοσαύτας μερίμνας καὶ τοσούτους κόπους, ὅσους δι' οὐδὲν ἄλλο ζῶον ὁ ἄνθρωπος καταβάλλει. Ἀντὶ τούτων ὅμως ὁ ἄνθρωπος ἀποζημιοῦται παρ' αὐτοῦ πλουσιοπαρόχως διὰ τῶν μεγάλων καὶ σπουδαίων ὑπηρεσιῶν τοῦ ἐπωφελεστάτου τούτου τετραπόδου.

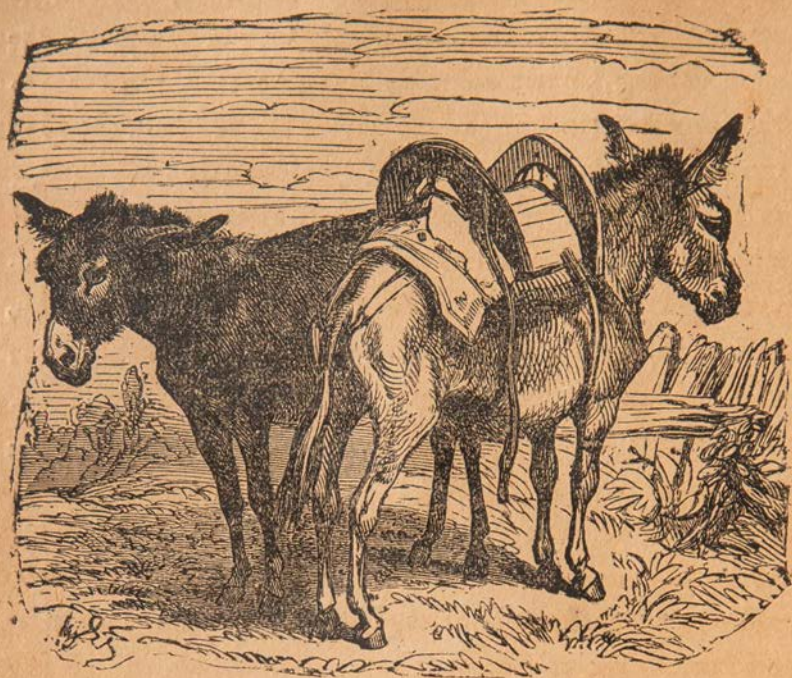
Μεταξὺ τῶν πολυαρίθμων γενῶν τῶν ἵππων προέχει τὸ Ἀραβικὸν γένος. Ἐν Εὐρώπῃ δὲ φημίζονται ὡς ἐξάιρετοι ἵπποι τῆς ἵππασίας καὶ τοῦ κυνηγεσίου οἱ ἐκ Βαρβαρίας, Ἀγγλίας καὶ Λεμοβικινσίας τῆς Γαλλίας καταγόμενοι. Καὶ ἐν Ἑλλάδι δὲ προέχουσι μεταξὺ τῶν ἄλλων οἱ ἐκ τοῦ κατὰ τὴν Ἀργολίδα ἵπποφορβείου προερχόμενοι. Ὡς στρατιωτικοὶ δὲ ἵπποι προτιμῶνται οἱ προερχόμενοι ἐξ Ἰσπανίας, Οὐγγαρίας, Δανίας καὶ τῆς ἐν Γαλλίᾳ Νορμανδίας.

Ἡ διάρκεια τῆς ζωῆς τοῦ ἵππου, ὡς καὶ πάντων τῶν λοιπῶν γενῶν τῶν ζώων, εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸν χρόνον τῆς ἀναπτύξεώς του, ἥτις συμπληροῦται ἐντὸς τεσσάρων περίπου ἐτῶν. Ἐπομένως ὁ ἵππος δύναται νὰ ζήσῃ τὸ ἑξαπλάσιον ἢ ἑπταπλάσιον, τουτέστιν εἴκοσι καὶ πέντε ἄχρι τριάκοντα ἐτῶν.

Ἡ χρησιμότης τοῦ ἵππου ἐξακολουθεῖ καὶ μετὰ θάνατον· διότι καὶ τὰ ψιλὰ κόσκινα (κρησάροι) καὶ τὰ τόξα τῶν ἐγγύρδων ὀργάνων καὶ τὰ ἀνάκλιντρα καὶ προσκεφάλαια κατασκευάζονται καὶ γεμίζονται μὲ τὰς τρίχας τοῦ ζώου τούτου. Οἱ δὲ σκυτοβόρφοι καὶ ὑποδηματοποιοὶ μεγίστην ποιοῦσι χρῆσιν τοῦ δέρματος αὐτοῦ κατεργασμένου.

Ὁ ὄνος.

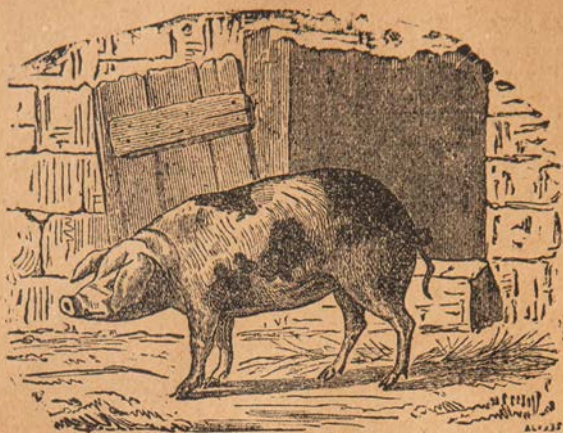
44. Ὁ ὄνος εἶνε φύσει τόσον ταπεινός, ὑπομονητικὸς καὶ ἥπιος, ὥσον ὁ ἵππος εἶναι ὑπερήφανος, ζωηρὸς καὶ ὀρμητικός. Ὑποφέρει μετὰ μεγίστης καρτερίας καὶ γενναιότητος τὰ βάσανα καὶ τὰ ξυλοκοπήματα· εἶναι λιτὸς ὡς πρὸς τὴν ποιότητα καὶ ποσότητα τῆς τροφῆς του, εὐχαριστοῦμενος καὶ εἰς τὰ σκληρότατα καὶ ἀηδέστατα χόρτα, τὰ ὅποια τοῦ ἀφίνουσι τὰ λοιπὰ ζῶα· ἀλλ' εἶναι πολὺ εὐαίσθητος ὡς πρὸς τὸ ὕδωρ, διότι πάντοτε ἐπιθυμεῖ νὰ πίνη διαυγέστατον ὕδωρ, καὶ ἀπὸ τὰ γνωστὰ αὐτῷ βυάκια.

Ἐπειδὴ δὲ παραμελοῦσι νὰ τὸν ζυστρίζωσι, κυλιέται ἐπὶ

τῆς χλόης, ἐπὶ τῶν σκολύμων (γαῖδουράγκαθον) καὶ ἐπὶ τῶν πετρίδων, καὶ μὴ φροντίζων παντάπασι διὰ τὸ φορτίον του, πίπτει κατὰ γῆς, ὅπως κυλισθῇ, ὁσάκις τῷ εἶναι δυνατόν, καὶ φαίνεται οἷονεὶ ἐπιπλήττων τὸν κύριόν του διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ὀλιγωρίαν. Πάντοτε δὲ προσπαθεῖ ν' ἀποφεύγῃ τὸν βόρβορον καὶ τὸ ὕδωρ· διὸ οἱ πόδες αὐτοῦ εἶναι καθαρώτεροι τῶν τοῦ ἵππου. Ἔτι δὲ εἶνε ἐπιδεκτικὸς καὶ ἀγωγῆς, καὶ πλεῖστοι ὄνοι καλῶς καὶ ἐπιμελῶς γυμνασθέντες ἐφείλκυσαν τὴν κοινὴν περιέργειαν. Ὁ ὄνος ἐξ ὅλων ἴσως τῶν ζώων βαστάζει φορτία, ἀναλόγως τοῦ μικροῦ σώματός του, βαρύτερα. Καὶ ἐπειδὴ ἡ δαπάνη τῆς διατηρήσεως αὐτοῦ εἶναι σχεδὸν μηδαμινή, καὶ δὲν ἀπαιτεῖ οὐδεμίαν σχεδὸν ἐπιμέλειαν, καθίσταται χρησιμότατος εἰς τε τοὺς ἀγρούς, τοὺς μύλους κτλ. Ὡσαύτως ὁ ὄνος χρησιμεύει καὶ εἰς τὸ νὰ καθίξῃ ὁ ἄνθρωπος ἐπ' αὐτοῦ, ἐπειδὴ τὸ βάδισμά του εἶναι εὐχάριστον καὶ δὲν προσκόπτει, ὡς ὁ ἵππος. Εἰς πολλὰς δὲ χώρας, τῶν ὁρίων ἡ γῆ εἶναι λεπτή, ζευγνύουσι τὸν ὄνον καὶ εἰς τὸ ἄροτρον.

Ἀλλὰ πρὸς τὰ προτερήματα τεχῆα ἔχει καὶ ἐλαττώματα. Τὸ ὀγκάνισμα αὐτοῦ ἡχηρὸν λίαν καὶ ἀηδές, καθίσταται ἀνυπόφορον· ἡ δὲ ἰδιοτροπία καὶ ἡ ἐπιμονή του εἶναι τοιαῦται, ὥστε προτιμᾷ ν' ἀποθάνῃ μᾶλλον ἢ νὰ μὴ ἐκτελέσῃ τὴν θέλησίν του. Μολονότι πολλοὶ νομίζουσιν, ὅτι ὁ ὄνος εἶναι βλάξ, οὐχ ἥττον παρετηρήθη, ὅτι ἡ νοημοσύνη αὐτοῦ ὑπερβαίνει καὶ τὴν τοῦ ἵππου· ἔτι δὲ εἶναι γενναιοῦτατος, καὶ μετὰ μεγίστης δεξιότητος καὶ τόλμης ὑπερασπίζει ἑαυτὸν κατὰ τῶν λοιπῶν ζώων. Ἄν δὲ εἰς μόνος λύκος τὸν προσβάλῃ, οὐ μόνον εὐκόλως τρέπει αὐτὸν εἰς φυγὴν, ἀλλὰ καὶ πολλακίς τὸν φονεύει.

Ὁ χοῖρος.

45. Μεταξὺ τῶν χρησιμωτάτων κατοικιδίων ζῶων καταλέγεται καὶ ὁ χοῖρος, ὅστις παρέχεται εἰς τὸν ἄνθρωπον πλεῖστα ὅσα ὠφελήματα. Ὁ χοῖρος ἔχει τὴν κεφαλὴν πυραμοειδῆ, παχεῖαν, τετραγωνικὴν, καὶ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐπιμήκη, καὶ ἐγκαρσίως τετμημένην κατὰ τὸ ἄκρον. Οἱ μὲν ὀφθαλμοὶ τοῦ χοίρου εἰσὶ μικρότατοι, τὰ δὲ ὦτα ὑπέρκεινται, καὶ, κατὰ τὰ διάφορα γένη τῶν χοίρων, παραλλάσσει τότε σχῆμα καὶ ἡ διεύθυνσις αὐτῶν. Τὸ στόμα τῶν χοίρων εἶναι πολὺ σχιστὸν, καὶ οἱ κυνόδοντες τῶν ἀρρένων κεκυρτωμένοι καὶ ἐξέχοντες. Τὸ δὲ σῶμα αὐτῶν εἶναι μᾶλλον ἢ ἥττον μακρὸν, στρογγύλον καὶ κεκαλυμμένον ὑπὸ τριχῶν, τῶν ὁπίων τὸ μῆκος καὶ ἡ πυκνότης παραλλάσσει. Καί τοι δὲ εἰς πάντα τὰ λοιπὰ ζῶα τὸ πάχος παρεντίθεται μεταξὺ τῶν μυῶν, εἰς τὸν χοῖρον ὅμως κεῖται μεταξὺ τῶν ὑποδερμίων μυῶν καὶ τῆς σαρκὸς, καὶ ἀποτελεῖται τὸ λεγόμενον λαρινὸν (λαρδίον).

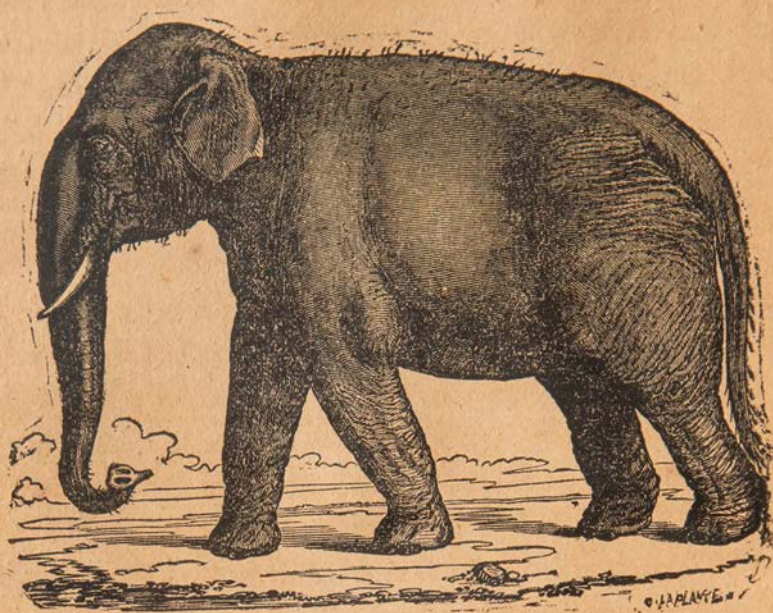
Αἱ κνήμαι τοῦ χοίρου εἰσὶ βραχεῖαι καὶ λεπταί· οἱ δὲ δάκτυλοι αὐτοῦ εἰσὶ τέσσαρες ἐν συνόλῳ, ὧν δύο μόνον χρησιμεύουσιν ὅπως βαδίῃ, οἱ δὲ ἕτεροι δύο ὑπέρκεινται αὐτῶν, καὶ οὐδὲως ἐγγίζουσι τὸ ἔδαφος· ἐκάστου δὲ δακτύλου ἡ τελευταία φάλαγξ περιβάλλεται ὑπὸ τριγωνικοῦ κέρατος ἐξασφαλίζοντος τὸν πόδα αὐτοῦ. Ἡ δὲ οὐρά τοῦ χοίρου εἶναι λεπτή, βραχεῖα καὶ συνεστραμμένη.

Τὸ ζῶον τοῦτο εἶναι εἰς ἄκρον ιδιότροπον καὶ ἐπίμονον, καὶ πάντοτε ἐπιθυμεῖ νὰ πράττῃ τὰ ἀντίθετα τῶν ἐπιβαλλομένων αὐτῷ. Ὁ ἄνθρωπος ὅμως ἐπωφελεῖται τῆς ιδιοτροπίας ταύτης ὅπως ἄγῃ καὶ διευθύνῃ αὐτόν· οὕτω λόγου χάριν, ὅσάκις ὁ χοιροβοσκὸς ἐπιθυμεῖ νὰ διευθύνῃ τὸν χοῖρον πρὸς τι μέρος οἰονδήποτε, ἔλκει αὐτόν ἀπὸ τῆς οὐρᾶς πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος· οὗτος δὲ ἐκ τῆς ιδιοτροπίας του κινούμενος, ἀκολουθεῖ τὴν ἐναντίαν διεύθυνσιν, καὶ διευκολύνει οὕτω, χωρὶς νὰ τὸ συναισθάνηται, τὸν βοσκὸν αὐτοῦ.

Ὁ χοῖρος εἶναι εἰς ἄκρον πολύγονος καὶ πολύτοκος, ἐπειδὴ δύναται νὰ γεννήσῃ δις τοῦ ἔτους καὶ νὰ παραγάγῃ εἰς ἑκαστον τοκετὸν δώδεκα ἢ δεκαπέντε χοιρίδια. Γάλλος δὲ τις σοφὸς, ὁ Βωθάν, ἐπιμόνως συνεβούλευε τὴν διατροφήν τῶν χοίρων, ἐπειδὴ ὑπελόγισεν, ὅτι ἐν μόνον ζεῦγος τούτων ἡδύνατο νὰ παραγάγῃ μετὰ δέκα γενεάς ὑπὲρ τὰ ἑξ ἑκατομμύρια χοίρων.

Περὶ τὸν νομίζομεν ἐνταῦθα νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τῆς χρησιμότητος τοῦ χοίρου, διότι εἶναι πασίγνωστος.

Ὁ ἐλέφας.

46 Ὁ ἐλέφας ὑπερτερεῖ ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ σώματος ὅλα τὰ γνωστὰ τετράποδα· ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ εἶναι τερατώδης καὶ τὰ ὦτα μακρὰ καὶ παχέα· οἱ ὀφθαλμοὶ του καίτοι μεγάλοι, φαίνονται ὅμως μικροὶ παραβαλλόμενοι πρὸς τὸ λοιπὸν σῶμα, καὶ εἶναι ζωηροὶ καὶ πνευματώδεις· ἡ ῥίς αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν ὀνομάζουσι προσοσχίδα, εἶναι εἰδὸς τι σωλῆνος εὐχερῶς στρεφομένη καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, καὶ τοσοῦτον μακροῦ ὥστε φθάνει μέχρι τοῦ ἐδάφους· διὰ τοῦ ἄκρου τῆς προσοσχίδος, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζεται ὡς χεῖρα, πιάνει καὶ τὰ μικρότατα πράγματα, λύει σχοινία ἐκποματίζει φιάλας κτλ. ἐν ἐνὶ λόγῳ κάμνει ὅ, τι ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς χειρὸς· διὰ τῆς αὐτῆς προ-

βοσκήδους λαμβάνων πολλά χόρτα ὁμοῦ τὸ φέρει εἰς τὸ στόμα του· ὅταν δὲ θέλῃ νὰ πῖνῃ, μεταχειρίζεται ταύτην ὡς σίφωνα. Εἰς ἐκάστην τῶν σιαγόνων ἔχει μόνον τέσσαρας ὀδόντας, διὰ τῶν ὁποίων μασσᾷ τὴν τροφήν του· ἡ φύσις δ' ἔδωκεν εἰς αὐτὸν πρὸς ὑπεράσπισίν του δύο ἄλλους ὀδόντας ἐν εἶδει ἀρπάγης, οἵτινες ἐξερχόμενοι ἐκ τῆς ἄνω σιαγόνος, ὅπως οἱ χαυλιόδοντες τοῦ χοίρου, ἔχουσι πολλῶν πυδῶν μῆκος· τοὺς ὀδόντας τούτους οἱ τεχνῖται μεταχειρίζονται εἰς κατασκευὴν διαφόρων πραγμάτων καλοῦντες αὐτοὺς ἐλεφαντόστεον (φίλιτι). Εἰς μόνος ὁδοὺς ἐνίοτε ζυγίζει πλέον τῶν 100 λίτρων (α). αὐξάνουσι δὲ οἱ ὀδόντες τοῦ ἐλέφαντος προϊούσης τῆς ἡλικίας. Εἰς μέγας ἐλέφας ἔχει κρέας τετραπλάσιον καὶ πενταπλάσιον ἀπὸ ἑνα βοῦν· τὸ μῆκος αὐτῶν εἶναι τριῶν μέτρων καὶ τὸ ὕψος τεσσάρων. Ὁ ἐλέφας ὁ ἀποθανὼν κατὰ τὸ 1861 ἐν τῷ θηριοτροφείῳ τῶν Βερσαλλιῶν, πόλεως τῆς Γαλλίας, ἦτο ἐκ τῶν μικροσώμων· ἐν τούτοις ὁ ἀνατόμος, ὅστις τὸν ἀνέτεμεν, ἔχῳρει ὁλόκληρος ἐντὸς τοῦ σώματός του ἐργαζόμενος ὡς ἐντὸς ὀωματίου· ὅπως δὲ σχηματίσῃ τις μικρὰν ιδέαν τῆς ἰσχύος τοῦ ζώου τούτου, ἅς φαντασθῇ ὅτι ταράσσει τὴν γῆν, ὅταν τρέχῃ, ἐκρίζωνει δένδρα διὰ τῆς προβοσκήδους του, κάμνει ῥήγμα εἰς τεῖχος, καὶ δύναται νὰ φέρῃ ἐπὶ τῆς ῥάχεώς του πύργον πολεμικὸν πλήρη πολεμιστῶν· μόνος του κινεῖ μηχανὰς καὶ μεταφέρει βάρη, τὰ ὅποια ἐξ ἵπποι δὲν ἤθελον δυνηθῇ νὰ κινήτωσι. Μολονότι ἔχει κνήμης πχυτάτας καὶ πόδας τερατώδεις, τὸ σύνηθες βάδισμά του ἐξισοῦται πρὸς βάδισμα ἀνθρώπου ὠκύποδος. Ὅθεν δύναται νὰ διανύσῃ δέκα

(α) Ἡ λίτρα ἰσοδυναμεῖ πρὸς 312 δράμματα· ἄρα 100 λίτραι ἰσοῦνται πρὸς 78 ὀκιάδας.

πέντε μέχρις εἰκοσι λευγῶν καθ' ἐκάστην, καὶ ὑπὲρ τὰς τριάκοντα, ὅταν τὸν βιάσωσιν. Ὁ ὀδηγὸς αὐτοῦ ὀδηγεῖ αὐτὸν πλήττων ἐπισθεν τῆς κεφαλῆς κατὰ τὸ μᾶλλον ὀλιγόσαρκον μέρος.

Τὸ σύνηθες χρῶμα τῶν ἐλεφάντων εἶναι φαιὸν κλῖνον πρὸς τὸ μέλαν· ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ λευκοί. Τὸ τραχὺ καὶ ἐρρύτιδωμένον δέρμα του ἔχει ὀλίγας σκληρὰς τρίχας σποραδικῶς ἀπαντωμένας τῇδε κακεῖσε· διὰ δὲ τοῦ θυσάνου τῶν στερεῶν καὶ στιλπνῶν νευριδίων, εἰς ἃ περατοῦται ἡ οὐρά του, διώκει τὰς μυίας.

Ἐπειδὴ οἱ ἐξημερωμένοι ἐλέφαντες δὲν γεννῶσιν, εἶναι ἄγνωστος ἡ διάρκεια τῆς ζωῆς αὐτῶν· ὑποθέτουσιν ὅμως, ὅτι αὕτη παρατείνεται μέχρις ἑκατὸν πεντήκοντα ἐτῶν. Ὁ θῆλυς γεννᾷ ἐν μόνον, τὸ ὁποῖον θηλάζει οὐχὶ διὰ τῆς προβοσκίδος, ὥς τινες ἐνόμισαν, ἀλλὰ διὰ τοῦ στόματος, ὡς πάντα τὰ λοιπὰ ζῶα.

Τὸ γένος τοῦ ἐλέφαντος εἶναι γενικῶς διεσπαρμένον εἰς ὅλας τὰς μεσημβρινὰς χώρας τῆς Ἀφρικῆς καὶ Ἀσίας· ὁ ἄγριος ἐλέφας τρέφεται μὲ χόρτα, φύλλα, καρποὺς, γεννήματα καὶ βλαστοὺς δένδρων. Μολονότι δὲ δύναται νὰ διέλθῃ πολλὰς ἡμέρας ἄνευ τροφῆς, οὐχ ἥττον, ὅταν ἔχῃ τροφὰς ἀφθόνους, τρώγει κατὰ κόρον. Ἡ τροφή τῶν ἐλεφάντων τοῦ Θηριοτροφείου τοῦ Βοτανικοῦ κήπου τῶν Παρισίων συνίσταται ἐκ 14 βυτίων δαυκίων, τεσσάρων ὀκάδων καὶ ἡμισείας ἄρτου, καὶ ὀκτὼ βυτίων ὀνοβρυχίδος καὶ ἀχύρου, ἐκτὸς ἐκείνων τὰ ὁποῖα τοῖς ρίπτουσιν οἱ ἐπισκεπτόμενοι αὐτοὺς. Τὰ ζῶα ταῦτα ἔχουσι πολλοὺς ἐχθροὺς, οἷον τὸν λέοντα, τὴν τίγριν καὶ τὸν ῥινόκερων. Ἐὰν τυχόν τοὺς ἐρεθίσῃ τις εἰς μέρος ἔνθα δύνανται ἐλευθέρως νὰ περιστρέφωνται, ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἤθελον συλλάβει διὰ τῆς προβοσκίδος των, ἀφεύκτως θανατώνεται κατακερματιζόμενος.

Ὅπως πληρωθῇ θανασίμως ὁ ἐλέφας, πρέπει νὰ κτυπηθῇ μεταξὺ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῶν ὠτων· διότι, εἰς οἰονδήποτε ἄλλο μέρος τοῦ σώματος καὶ ἂν κτυπηθῇ, τὸ δέριμα του ἀντέχει εἰς τὰς σφαίρας τοῦ πυροβόλου. Ἀξιοσημείωτος δὲ εἶναι ὁ τρόπος, δι' οὗ τοὺς συλλαμβάνουσιν. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁδῶν καὶ εἰς μέρος κείμενον πλησίον εἰς τὰ ὑπ' αὐτῶν συγχυζόμενα μέρη, ἐκλέγουσιν ἑκπασίν τινα, τὴν ὁποίαν περιβάλλουσι με στερεὸν φραγμὸν ἐκ πασσάλων· ἐντὸς τοῦ φραγμοῦ τούτου τοὺς ἀναγκάζουσι νὰ εἰσέλθωσι διὰ κραυγῶν, πυροκροτάλων, τυμπάνων καὶ ὀργάνων ἀνημμένων. Ἀλλοτε πάλιν ῥίπτουσιν εἰς τοὺς πόδας αὐτῶν βρόχους ἐκ σχοινίων στερεωτάτων, καὶ ἀφοῦ τοὺς δέσωσιν ἀσφαλῶς εἰς δένδρον χονδρὸν, φέρουσιν ἐξημερωμένους ἐλέφαντας, οἵτινες ἐναγλοῦσιν αὐτοὺς μὲ τὰς προβοσχίδας των, μέχρις οὗ ἐνδῶσωσι νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὸν δι' αὐτοὺς ὠρισμένον τόπον.

Οἱ μαῦροι τῆς Ἀφρικῆς, οἵτινες θηρεύουσιν αὐτοὺς διὰ τὸ κρέας των, τοὺς συλλαμβάνουσιν ἐντὸς βαθέων χανδάκων κεκαλυμμένων μὲ κλάδους δένδρων καὶ ὀλίγον χῶμα.

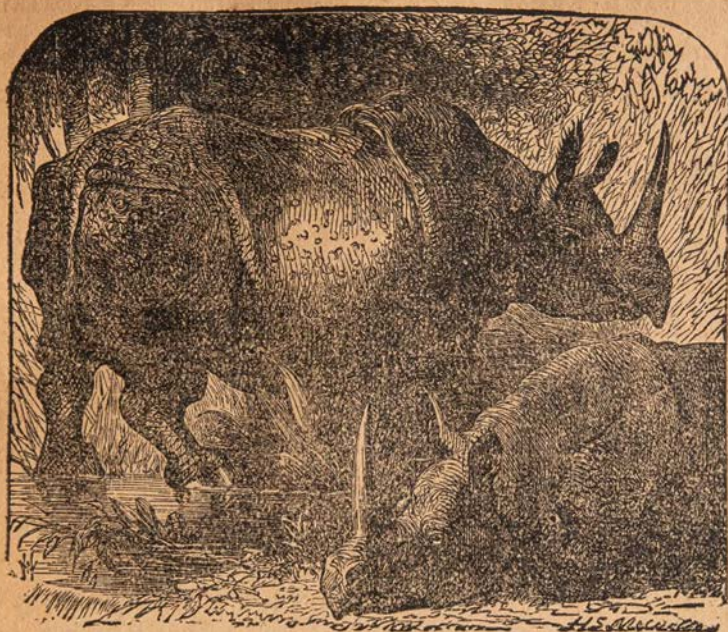
Ὁ ἐλέφας ἐξημεροῦται σχεδὸν ἅμα νικηθῇ. Ἐντὸς δὲ δεκαπέντε ἡμερῶν μανθάνει πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖται νὰ μάθῃ· ὧν δὲ νοήμων καὶ εὐάγωγος δὲν ἀνέχεται νὰ τὸν κακομεταχειρίζονται.

Λέγουσιν ὅτι ὁ ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΔ'. ἀποθανὼν ἐλέφας ἐν τῷ θηριοτροφείῳ τῶν Βερσαλλιῶν εἶχε τοσαύτην νοημοσύνην, ὥστε ἐγνώριζε πότε τὸν περιέπαιζον. Διηγοῦνται δὲ, ὅτι ζωγράφος τις θελήσας νὰ τὸν ζωγραφήσῃ ἔχοντα ἀνυψωμένην τὴν προβοσχίδα καὶ τὸ στόμα ἀνοικτὸν, ὥπως τὸν ἀναγκάσῃ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν ταύτην καὶ νὰ τὴν τηρήσῃ μέχρις οὗ τὸν ζωγράφον ἐντελῶς, διέταξε τὸν ὑπηρέτην του νὰ τοῦ ῥίπτῃ καρπούς.

εἰς τὸ στόμα. Ἐπειδὴ δὲ ἐνίστη ὁ ὑπηρέτης, προσποιούμενος ὅτι ἐμελλε νὰ τοῦ ρίψῃ καρπούς, δὲν τοῦ ἔρριπτεν, ὁ ἐλέφας ὠργίσθη· καὶ ὡς ἐὰν εἶχεν ἐννοήσῃ, ὅτι ἡ ἐνόχλησις αὐτῇ προήρχετο ἐκ τῆς ἐπιθυμίας ἣν εἶχεν ὁ ζωγράφος νὰ τὸν ζωγραφίσῃ ἀντὶ νὰ πειράξῃ τὸν ὑπηρέτην, ἔρριψε κατὰ τοῦ κυρίου διὰ τῆς προσδοκίᾳς του ἀφθονον ὕδιον, τὸ ὁποῖον κατηφάνισε τὸν χάρτην, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἰργάζετο.

Ὁ ἐλέφας, εἰ καὶ ὀξύθυμος, καταπραύνεται ταχέως· ἔχει δὲ καὶ τινα γενναιοφροσύνην· ἀπειδείξας τούτου τὸ ἐξῆς. ἀνθρωπὸς τις ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου ὠδήγει ἐλέφαντα, ὁ ὁποῖος ὑπήκουε πάντοτε εἰς αὐτὸν, ἐνόσω αἱ ἀπαιτήσεις του δὲν ἦσαν παράλογoi. Ἐπειδὴ δὲ ἡμέραν τινα τὸν ἐτιμώρησεν ἀδίκως, ὁ ἐλέφας παροργισθεὶς ἐκ τῆς ἀδίκου ταύτης τιμωρίας ἐφόνευσε τὸν κύριόν του, ὅστις εἶχε σύζυγον καὶ δύο τέκνα· ἡ σύζυγος τοῦ φονευθέντος ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ αὐτῆς ἐπαρουσίασεν εἰς τὸν ἐλέφαντα τὰ τέκνα της, ὡς ἐὰν ἔλεγε πρὸς αὐτὸν νὰ θυσιάσῃ καὶ ταῦτα ὑπὸ τῆς πράξεως ταύτης συνεκινήθη τοσοῦτον ὁ παρωργισμένος ἐλέφας, ὥστε, ὅπως ἐπανορθώσῃ κατὰ τὸ δυνατόν τὸν φόνον, τὸν ὁποῖον ἔπραξεν, ἔλαβεν ἡρέμα διὰ τῆς προσδοκίᾳς του τὸ πρεσβύτερον τῶν δύο τέκνων, ἔθηκεν αὐτὸ ἐπὶ τῆς βράχειός του, καὶ ἔκτοτε ἐθεώρησεν αὐτὸ ὡς κύριόν του, πειθόμενος εἰς τὰ κελεύσματα αὐτοῦ ἄνευ τῆς παραμικρᾶς ἀντιστάσεως.

‘Ο ρινόκερος.

47. ‘Ο ρινόκερος ἔχει μῆκος τοῦλάχιστον τεσσάρων μέτρων καὶ ὕψος δύο. Τὸ ἐπὶ τῆς ρινὸς αὐτοῦ ἀμυντικὸν ὄπλον εἶναι σκληρότατον κέρασ, τὸ ὁποῖον ἔχει μῆκος τριῶν μέχρι τεσσάρων ποδῶν. Τὸ σῶμα αὐτοῦ καὶ ὅλα τὰ μέλη εἶναι κεκαλυμμένα ὑπὸ θώρακος, τὸν ὁποῖον οὔτε οἱ ὄνυχες τῶν θηρίων δύνανται νὰ σπαράξωσιν, οὔτε τὰ ὄπλα τῶν κυνηγῶν νὰ διαπεράσωσι· τὸ χροῖμά του κλίνει εἰς τὸ μέλαν· οἱ ὀφθαλμοί του εἶναι μικρότατοι· τὸ ἄνω αὐτοῦ χεῖλος, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἐκτείνῃ μέχρις ἑξ ἢ ἑπτὰ δακτύλων, περατοῦται εἰς ἀπόφυσιν τινα ὀξεῖαν καὶ εὐκαμπτον, ἣτις τῷ χρησιμεύει ὡς χεῖρ· τὰ πάντοτε ὀρθὰ αὐτοῦ ὦτα εἶναι βραχέα, ἡ δὲ ἄκρα τῆς οὐρᾶς

αὐτοῦ κοσμεῖται ἐκ θυσάνου τριγῶν στερεωτάτων καὶ σκληροτάτων· αἱ κνήμαί του εἶναι βραχεῖαι, στρογγύλαι καὶ παχεῖαι, καὶ οἱ πόδες του ἔχουσι τρεῖς μεγάλους ὀνυχας. Μολονότι ὁ ῥινόκερως δὲν εἶναι θηριώδης καὶ σαρκοφάγος, εἶναι ὅμως δυσάγωγος· ἔχων δὲ μεγάλην ὁμοιότητα μὲ τὸν ἀγριόχοιρον, εἶναι ὀρμητικὸς, στερεῖται νοημοσύνης καὶ ὑπακοῆς, καὶ εὐχαριστεῖται εἰς τοὺς ὑγροὺς καὶ ἐλώδεις τόπους· τὸ δέρμα αὐτοῦ εἶναι κάλλιστον καὶ στερεότατον. Τὸ ζῶον τοῦτο τρέφεται μὲ χόρτα καὶ γεννήματα· ὀρμᾷ κατὰ τῶν ἀνθρώπων μόνον ὅταν ἐνοχληθῇ ὑπ' αὐτῶν· ἐπειδὴ δὲ αἱ σφαῖραι πλατύνονται ἐπὶ τοῦ δέρματος αὐτοῦ καὶ αἱ λόγλαι δὲν δύνανται νὰ τὸν διατρυπήσωσιν, οἱ κυνηγοὶ καταλαμβάνοντες αὐτὸν κριμώμενον τὸν προσβάλλουσιν ὑπὸ τὴν κυλίαν, εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἢ τὰ ὦτα, ἅτινα εἰσὶ τὰ μόνα τρωτὰ αὐτοῦ μέρη.

Ὁ ῥινόκερως εὐρίσκεται μόνον εἰς τὰς θερμοτάτας χώρας τῆς Ἀσίας· ἐν γένει δὲ εἶναι πολὺ σπανιώτερος τοῦ ἐλέφαντος· ἐπειδὴ δ' ἐξακολουθεῖ νὰ μεγαλώνῃ μέχρι τοῦ δεκάτου πέμπτου ἔτους τῆς ἡλικίας του, συμπεραίνουσιν ὅτι δύναται νὰ ζήσῃ ἑκατὸν ἔτη. Ὁ θῆλυς ἐγκυμονεῖ δεκατέσσαρας ἢ δεκαπέντε μῆνας καὶ γεννᾷ ἐν καὶ μόνον· καταδιωκόμενός τις ὑπὸ τοῦ ζώου τούτου δύναται νὰ σωθῇ μόνον διὰ τῶν πολλῶν λοξοδρομιῶν· ἡ θέσις τῶν ὀφθαλμῶν του εἶναι τοιαύτη, ὥστε δὲν δύναται νὰ βλέπῃ εἰμὴ μόνον τὰ πρὸ αὐτοῦ εὐρισκόμενα· μολονότι δὲ εἶναι ὠκύπους, ὁ καταδιωκόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἀποφεύγει εὐκόλως τὸν κίνδυνον, ἐπειδὴ εἶναι λίχν βραδυκίνητος εἰς τὰς στροφάς του.

Ὁ ῥινόκερως τῆς Ἀφρικῆς ἔχει ἐπὶ τῆς ῥινὸς δύο κέρατα.

Ὁ Ἰνδοὶ τρώγουσι τὸ κρέας τῶν μικρῶν ῥινοκέρων· τὸ τῶν γηραιῶν, ἐπειδὴ εἶναι τραχύτατον, τὸ ἀποστρέφονται.

‘Ο ἵπποπόταμος.

48. Ὁ ἵπποπόταμος, ἔχων μέγεθος τεράστιον, εἶναι μετὰ τὸν ἐλέφαντα καὶ τὸν ρινόκερων τὸ μεγαλειότερον τῶν ἐπὶ γῆς μα-
στοφόρων ζῶων· ἡ κεφαλὴ τοῦ ζῴου τούτου εἶναι ὀγκωδεστάτη
ἀπολήγουσα εἰς εὐρύτατον ῥύγχος· ἔχει παμμέγεθες στόμα, τὸ
ὅποσον ἐκτείνεται πέραν τῶν ὀφθαλμῶν, χαυλιδόντας μεγί-
στους καὶ τομεῖς παχεῖς καὶ ὀξεῖς· οἱ εἰς τὸ ἐμπρόσθιον τοῦ ῥύγ-
χους αὐτοῦ ῥώθωνες περιβάλλονται ὑπὸ μυῶνων, οἵτινες φράτ-
τουσιν αὐτοὺς ἐντελῶς, ὅταν τὸ ζῶον εὕρεται ὑπὸ τὸ ὕδωρ.

οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ εἶναι μικροὶ καὶ ἐξέχοντες· τὸ σῶμά του εἶναι σχεδὸν στογγύλον καλυπτόμενον ὑπὸ δέρματος μελαγχροίνου· οἱ πόδες του εἶναι τόσον παχεῖς καὶ βραχεῖς, ὥστε ἡ κοιλία του σχεδὸν ἐγγίζει τὸ ἔδαφος· ἕκαστος δὲ τούτων ἔχει ἀνὰ τέσσαρας δακτύλους φέροντας μικρὰν ὀπλὴν (νύχι).

Οἱ ἵπποπόταμοι εὐρίσκονται ἐν τῇ μεσημβρινῇ καὶ ἀνατολικῇ Ἀφρικῇ παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν, ἐνθα ζῶσιν ἀγέληδὸν τρεφόμενοι ἐκ χόρτων, φυτῶν ὑδροβίων, καλαμῶν θάμνων, ῥιζῶν καὶ βολβίων.

Ὁ ἵπποπόταμος εἶναι ζῶον ἀβλαβὲς καὶ οὐδέποτε ὀρμαῖ κατὰ τοῦ ἀνθρώπου· μόνον δὲ, ὅταν τὸν προσβάλωσιν, ὑπερασπίζεται ἑαυτὸν χωρὶς νὰ κατορθώνη τίποτε, ἐπειδὴ ὡς σωματώδης εἶναι λίαν δυσκίνητος· ἂν ὅμως προσβληθῇ, ἐνῶ εὐρίσκεται ἐντὸς τοῦ ὕδατος, ἐπειδὴ τότε δύναται νὰ πλέῃ εὐκόλως, ἀμύνεται γενναίως, καὶ πολλάκις ἐγείρει τοσοῦτον σάλον ἐν τῷ ὕδατι, ὥστε ἀνατρέπει τὴν λέμβον τὴν φέρουσαν τοὺς προσβάλλοντας αὐτὸν, καὶ ἂν μάλιστα δυνηθῇ νὰ τὴν προφθάσῃ, τὴν κατασυντρίβει μετὰ μεγίστης εὐκολίας.

Τὸ σπάνιον τοῦτο καὶ περίεργον ζῶον, ἄλλοτε πολυάριθμον ὄν, σήμερον κατέστη ὀλιγαριθμότατον, ἐνεκα τῆς τῶν ὅπλων τελειοποιήσεως, ἥτις κατέστησε τὴν θήραν αὐτοῦ ἐπιτυχέστεραν. Ἐνεκα τούτου νομίζουσι πολλοί, ὅτι ἐντὸς ὀλίγων αἰώνων θέλει ἐκλείψει ἐντελῶς τὸ ζῶον τοῦτο.

Θ'. Τάξις. Μαρτυποφόρα.

49. Μαρτυποφόρα λέγονται ἐκεῖνα τὰ ζῶα, τῶν ὁποίων τὸ δέρμα πρὸς τὴν κοιλίαν σχηματίζει σάκκον (μάρτυπον) ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐρίσκονται οἱ μαστοὶ αὐτῶν· τὰ ζῶα ταῦτα γεννῶσι τὰ μικρὰ αὐτῶν ἀτελέστατα, παραλαμβάνει δὲ ταῦτα ἡ μήτηρ καὶ τὰ θέτει ἐντὸς τοῦ σάκκου, ὡς ἐξ ἐμφύτου δ' ἐκεῖνα λαμβάνουσι τὸν μαστὸν, καὶ δευτέραν φορὰν τρέπον τινὰ κυοφοροῦνται. Εἶναι δὲ κάτοικα τὰ περίεργα ταῦτα ζῶα τῆς Νέας Ὀλλανδίας καὶ τῆς Μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς.

Ἐνταῦθα μόνον θὰ περιγράψωμεν τὸ Καγγουρόν.

Τὸ καγγουρόν.

50. Τὸ καγγουρόν εἶνε ἀλλόκοτόν τι ζῷον, τὸ ὁποῖον κατοικεῖ εἰς τὴν ἐκτεταμένην χώραν τῆς Νέας Ὀλλανδίας· ὑπάρχουσι πολλὰ εἶδη αὐτοῦ. Τὸ γιγαντικώδες καγγουρόν ἔχει σῶμα ἰσομέγεθες μὲ τὸ τοῦ προβάτου. Τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος αὐτοῦ εἶναι ψαρόν ὑπόξανθον· οἱ ὀπίσθιοι αὐτοῦ πόδες εἶναι πεντάκις ἢ ἐξάκις μακρότεροι τῶν ἐμπροσθίων· ὅταν ἀνορθωθῇ ἐπὶ τούτων, ἔχει ὕψος δύο περίπου μέτρων· τότε δὲ τινάσσεται καὶ ὑπερπηδᾷ βάραιρον καὶ βράχους κάμνον ἄλματα ἐξ

μέτρων μήκους. Τὸ καγγουρόν γεννᾷ πάντοτε ἓν μόνον, τὸ ὁποῖον μετὰ τὴν γέννησιν προφυλάττει ἐπὶ τινὰ χρόνον, ἓν τινι ὑπὸ τὴν κοιλίαν του θυλακίῳ εἰς τὸ ὁποῖον τὸ μικρὸν καγγουρόν καταφεύγει, ὡσάκις ἐπικεῖται κίνδυνός τις. Τὸ καγγουρόν τρέφεται ὑπὸ φυτῶν· τὸ κρέας του εἶναι ἡδύτατον.

Τὸ καγγουρόν

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΠΕΡΙ ΠΤΗΝΩΝ.

---

51. Ὁ ὀργανισμὸς τῶν πτηνῶν πλησιάζει πολὺ πρὸς τὸν ὀργανισμὸν τῶν θηλαστικῶν· διότι τὸ αἷμα αὐτῶν εἶναι ὡς τῶν θηλαστικῶν θερμὸν καὶ ἀναπνέουσιν, ὡς ἐκεῖνα ἀέρα, ἀλλ' εἶναι ὡστόκα, δηλ. δὲν γεννῶσι μικρὰ, ἀλλ' ὡς ὅλα τὰ πτηνὰ ἔχουσι δύο πόδας, ἐν ῥάμφος ἐξ ὕλης κερατώδους καὶ τὸ σῶμα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον κεκαλυμμένον ὑπὸ πτερῶν. Τὸ πτέρωμα αὐτῶν πολλάκις ὑπερβαίνει τὴν λάμψιν τῶν λαμπροτέρων λίθων καὶ τὴν ὡραιότητα τῶν ὡραιότερων ἀνθῶν. Ἐν γένει δὲ τὸ ἄρρεν εἶναι ὡραιότερον τοῦ θήλειος· τὸ αὐτὸ ὅμως πτηνὸν μεταβάλλει πολλάκις πτέρωμα κατὰ τὰς διαφόρους ὥρας τοῦ ἔτους ἢ καὶ ὅσον παρέρχεται ἡ ἡλικία.

52. Ὅλα τὰ πτηνὰ δὲν πετῶσι μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας· ἡ δὲ διαφορὰ αὕτη προέρχεται πρὸ πάντων ἐκ τοῦ μικροῦ ἢ μεγάλου μεγέθους τῶν πτερυγίων συγκριτικῶς πρὸς τὸ ὅλον σῶμα· ἐκεῖνα τῶν ὁποίων αἱ πτέρυγες εἶναι πολὺ μικραὶ πετῶσι μετὰ δυσκολίας, ὑπάρχουτιν ὅμως ἄλλα, τὰ ὅποια ἀπομακρύνονται τῆς ξηρᾶς περισσότερον τῶν 400 λευγῶν (1600000 μέτρων).

Τὰ πτηνὰ ἔχουσι τὴν μὲν ἀκοὴν καὶ τὴν ὄρασιν τελειοτάτας, τὴν δὲ ἀρὴν ἀτελεῖ, ἕνεκα τῶν πτερῶν ὑπὸ τῶν ὁποίων

τὸ σῶμά των καλύπτεται. Ἡ γεῦσις αὐτῶν εἶναι ἐπίσης πολὺ ἀτελής, ἡ δὲ γλῶσσά των σχεδὸν πάντοτε σκληρὰ καὶ κερατώδης· ἡ ὁσφρησίς των εἶναι ἐπίσης ἀσθενεστάτη ἐκτὸς μερικῶν ἀρπακτικῶν, τὰ ὅποια μακρόθεν αἰσθάνονται τὴν κακὴν ὁσμὴν (βρώμαν) τοῦ σηπομένου κρέατος, ὑπὸ τοῦ ὁποίου τρέφονται. Τὰ μετὰ μεγάλης ταχύτητος βαδιῶντα πτηνὰ ἔχουσι τὰ πέλματα (πατούνας) πολὺ μακρὰ καὶ ἰσχυρὰ, τὸν δὲ πόδα συγκριτικῶς μικρόν, καθὼς ἡ στρουθοκάμηλος· τὰ δὲ τρεφόμενα ἐκ ζῶων ἔχουσι τοὺς ὀνυχας γαμψοὺς, διὰ τὴν συλλαμβάνωσι καὶ ξεσχιζῶσι τὸ θῦμα των, καθὼς ὁ γύψ· ἐκεῖνα δὲ τὰ ὅποια ζῶσιν ἐπὶ τοῦ ὕδατος, ἔχουσι τοὺς δακτύλους ἠνωμένους διὰ μεμβράνης, καθὼς ἡ νήσσα· τέλος ἐκεῖνα τὰ ὅποια ζῶσι πλησίον τῆς ἀκτῆς τῶν θαλασσῶν ἔχουσι τοὺς πόδας πολὺ μακροὺς, ὡς ὁ Φοινικόπτερος. Τὸ ῥάμφος τῶν πτηνῶν εἶναι σύμφωνον πρὸς τὰς τροφὰς ὑπὸ τῶν ὁποίων τρέφονται· οὕτω τὰ ἀρπακτικά, καθὼς ὁ ἰέραξ καὶ αἰετὸς ἔχουσι τὸ ἀνώτερον μέρος βραχὺ καὶ γαμψόν, τὰ δὲ ζῶντα ἐξ ἐντόμων, ἔχουσι τὸ ῥάμφος πεπλατυσμένον, καὶ βαθέως ἐσχισμένον, ὡς αἱ χελιδόνες.

53. Ἡ στοργὴ τῶν πτηνῶν διὰ τὰ μικρὰ αὐτῶν εἶναι μεγίστη· ὅλα σχεδὸν κατασκευάζουσι φωλεάν, ἡ ὅποια χρησιμεύει ὡς κατοικία· μετὰ μεγίστης φροντίδος ἐπιβάλλουσι (κλίσσουσιν) τὰ ὠὰ αὐτῶν, ὅταν δὲ ἐξέλθωσι τὰ μικρὰ, ἡ μήτηρ τὰ καλύπτει διὰ τῶν πτερυγῶν, προστατεύουσα αὐτὰ ἐκ τοῦ ψύχους, τὰ διδάσκει νὰ τρώγῃσι καὶ νὰ πετῶσι, καὶ τὰ ἀφίνει τότε μόνον, ὅταν ᾔνοι βεβαία, ὅτι δὲν ἔχουσι τὴν ἀνάγκην αὐτῆς.

54. Μερικὰ πτηνὰ ἀλλάσσουσι κατοικίαν κατὰ τὸν χειμῶνα, καθὼς αἱ χελιδόνες, κάμνοντα ταξείδια πολὺ μεγάλα·

διὰ τὴν διασχίζωσι δὲ εὐκολώτερον τὸν αέρα οἱ χῆνες σχηματίζουσι γωνίαν, τῆς ὁποίας τὴν κορυφὴν κατέχει ὁ δυνατώτερος δηλ. προηγείται εἰς, κατόπιν τούτου ἀκολουθοῦσι δύο, κατόπιν ἐκείνων τέσσαρες καὶ καθεξῆς.

55. Διαιροῦνται δὲ τὰ πτηνὰ εἰς ἀρπακτικὰ, εἰς ξηροβατικὰ, εἰς ἀλεκτοροειδῆ, εἰς ξυλοκόπα, εἰς πάρυδρα σχιζόποδα καὶ εἰς τὰ στεγανόποδα.

α. Ἀρπακτικὰ.

56. Ἀρπακτικὰ λέγονται ἐκεῖνα τῶν πτηνῶν, τὰ ὅποια ἔχουσι ῥάμφος γαμψὸν καὶ τρέφονται ἀπὸ σάρκας· εἶναι δὲ τὰ ἰσχυρότατα τῶν πτηνῶν· ἐξ αὐτῶν ἐνταῦθα θέλομεν περιγράψει α. τὸν αἰτῶνα, β. τὸν γύπα, γ. τὸν ὦτον, δ. τὴν γλαῦκα.

Ὁ μέλας αἰτός.

57. Ὁ συνήθης μέλας αἰτός, ὦν πολὺ μικρότερος τοῦ χρυσαίτου (χρυσαιέτου), εὐρίσκεται εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς τὴν βόρειον Ἀμερικὴν, καὶ τρέφεται μὲ λαγωούς, πτηνὰ, ἰχθῦς καὶ ὄφεις· ἀναπαύεται δὲ ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν παρὰ τὰς ὄχθας

τῶν ποταμῶν μεγάλων δένδρων, ἔνθα γεννᾷ κατ' ἔτος δύο ἢ
τρεῖς ἀετιδοεῖς, τοὺς ὑποίους ἔχει πάντοτε πλησίον του, μέχρις
οὗ γίνωσιν ἱκανοὶ νὰ προμηθεύωνται ἀφ' ἑαυτῶν τὴν τροφήν
των. Ὅθεν καὶ ἑκάστην ἐξέρχεται μετ' αὐτῶν εἰς τὸ κυνήγιον,
διὰ νὰ τοὺς διδάξῃ τὸν τρόπον τοῦ συλλαμβάνειν τὴν λείαν των.

Ὁ γύψ.

58. Ὑπάρχουσιν ἕως ἑνδεκα περίπου εἶδη τῶν ἄρπακτικῶν
τούτων ὀρνέων· εὐρίσκονται εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ μέρη τῆς γῆς,
διατρίβοντες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ ὄρη· τὸ ἀγριὸν καὶ σαρ-
καβόρον αὐτῶν γνωρίζεται ἐκ τῶν ὀξέων αὐτῶν ὀνύχων· κα-
τασκευάζουσι τὰς φωλεάς των εἰς μέρη μεμονωμένα ἐπὶ τῶν
ὑψηλοτάτων δένδρων τῶν δασῶν, συλλαμβάνουσι τὸ θήραμα

αὐτῶν ἱπτάμενοι ἢ τρέγοντες, καὶ τρέπονται μετ' αἵμα καὶ σάρκα.

Ὁ βασιλεὺς τῶν γυπῶν, ὅστις εὐρίσκεται μόνον εἰς τὴν μεσημβρινὴν Ἀμερικὴν, εἶναι ὁ ὠραιότερος πάντων· ἔχει μέγεθος ἀετοῦ, κεφαλὴν φαλακρὰν καὶ λαιμὸν γυμνόν, ἔχοντα πρὸς τὰ κάτω περιδέραιον ἐκ πτερῶν φαιῶν καὶ μακρῶν· ἔχει τὸ στῆθος φαιόν, τὴν δὲ ῥάχιν καὶ τὰς πτέρυγας ἐρυθρολεύκους· τὸ ῥάμφος, ὁ λαιμὸς, οἱ πόδες καὶ οἱ δάκτυλοι αὐτοῦ εἶναι ἐρυθροί.

Ὁ ὦτος (μποῦφος.)

59. Ὁ ὦτος εἶναι ὄρνεον θηρευτικόν καὶ νυκτινόμον. Ὑπάρ-

χουσι τρία εἶδη τούτου· ὁ μέγας, ὁ μεσαῖος καὶ ὁ μικρὸς ὦτος· ὁ πρῶτος, καλούμενος καὶ αἰγωλιός, ἔνεκα τῆς κλαυθμηρᾶς αὐτοῦ φωνῆς, εἶναι ὁ ἄσπονδος ἐχθρὸς τῶν κορωνῶν· κυνηγεῖ δὲ ταύτας καὶ πάντα τὰ λοιπὰ τετράποδα καὶ πτηνὰ τὴν νύκτα ἐπιδεξίως καὶ ἄνευ θορύβου· διατρίβει συνήθως ἐπὶ τῶν βράχων, τῶν ζοφερῶν σπηλαίων, τῶν ὀρέων, τῶν ἐρειπίων, τῶν στεγῶν τῶν σιτοβολώνων, καὶ τῶν κοίλωμάτων τῶν δένδρων. Ἐντὸς αὐτῶν γεννᾷ καὶ ἐπωάζει τὰ ὠὰ αὐτοῦ καὶ ἀνατρέφει τοὺς νεοσσούς του· ὁ μεσαῖος ὦτος ἢ κερασφόρος αἰγωλιός (γλαυξ), ὀνομασθεὶς οὕτως ἐκ τῶν ὠτων του, εἶναι ἐπίσης κυνηγετικώτατος. Ὁ μικρὸς ὦτος ὁμοιάζει μὲ τὸν μεγάλον καθ' ὅλα, διαφέρων τούτου μόνον κατὰ τὴν σμικρότητα· ἐπειδὴ δὲ τὰ πτηνὰ συνερχόμενα ἐπιπίπτουσιν ἀγεληδὸν κατὰ τοῦ ὦτος, διὰ τοῦτο εἰς τὴν Ἰταλίαν μεταχειρίζονται τὸν ὦτον, ὅπως ἐλκύωσι δι' αὐτοῦ τὰ πτηνὰ ταῦτα, ἅτινα συλλαμβάνουσι διὰ δικτύων ἢ δι' ἰξῶν.

Ἡ γλαῦξ (κουκουβάγια).

60. Ἡ γλαῦξ ἔχει τὴν κεφαλὴν μεγάλην, ῥάμφος καμπύλον καθ' ἑλὸν τὸ μῆκος αὐτοῦ, καὶ ὀφθαλμοὺς μεγάλους καὶ στρογγύλους, βλέποντας πάντοτε πρὸς τὰ ἔμπρός. Θηρεύει τὴν νύκτα, ἐπειδὴ τὴν ἡμέραν δὲν βλέπει, θαμβωνομένης τῆς ὁράσεως αὐτῆς ὑπὸ τῆς λάμπειας τοῦ φωτός. Οἱ πόδες της, μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν δακτύλων, καλύπτονται ἀπὸ μικρὰ πτερὰ· αἱ πτέρυγές της εἶναι βραχεῖαι καὶ τὰ πτερὰ της τόσο μαλακά, ὥστε δὲν προξενοῦσι κανένα ἤχον, ὅτε ἵπταται.

6'. Ξηροβατικά.

61. Ξηροβατικά λέγονται πτηνά μικροῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεγέθους, τῶν ὁποίων τρεῖς μὲν δάκτυλοι διευθύνονται πρὸς τὰ ἔμπρὸς καὶ εἰς πρὸς τὰ ὀπίσω· ζῶσι δι' ἐντόμων ἢ κόκκων ἢ καρπῶν, καὶ εἶναι τὰ ὠραιότερα καὶ τὰ περισσότερον κελαδοῦντα πτηνά· ἐκ τούτων θὰ περιγράψωμεν α'. τὸ παραδείσιον πτηνόν, β'. τὴν ποικιλίδα ἢ καρδερίναν, γ'. τὸ στρουθίον ἢ σπουργίτην, δ'. τὴν χελιδόνα, ε'. τὴν ἀηδόνα, ς'. τὴν ὑποκαΐδα, ζ'. τὸν κορυδαλόν, ἥ. τὸν κόρακα.

Τὸ παραδείσιον πτηνόν.

62. Τὸ πτηνόν τοῦτο εἶναι ἀξιολύμαστον διὰ τε τὸ σχῆμα

αὐτοῦ καὶ τὴν ὠραιότητα τοῦ πτερώματός του. Εὐρίσκεται εἰς τὰς Μολούκας ἢ κιναμωμοφόρους νήσους, εἰς τὴν νέαν Γουϊνέαν καὶ εἰς τὰς νήσους τῆς Σόνδας. Τὰ πτηνὰ ταῦτα ἱπτάμενα ἀγελῶδόν, παρακολουθοῦσι πιστῶς ἐν τῇ πτήσει τῶν τὸν βασιλέα αὐτῶν. Ἐὰν δὲ κυνηγὸς τις κατορθώσῃ νὰ φονεύσῃ τοῦτον, φονεύει εὐκόλως καὶ τὴν ἀγέλην ἐλόκληρον, ἥ ὅποια μετὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως τῆς μένει ἀκίνητος.

Ἐπειδὴ οἱ Ἰνδοὶ ἐκ τῶν πτηνῶν τούτων ξηρανθέντων, ἀφοῦ κόψωσι τοὺς πόδας αὐτῶν, κατασκευάζουσι ῥιπίδας καὶ λόφους, δι' ὧν κοσμοῦσι τὰς περικεφαλαίας τῶν, ἐντὸς τῶν Ζωολογικῶν Μουσείων εὐρίσκονται. πολλὰ τοιαῦτα πτηνὰ ἄνευ ποδῶν.

Ἡ ποικιλίς (καρδερίνα).

63. Τὸ μικρὸν τοῦτο πτηνὸν εἶναι ἀνήσυχον, ζωηρὸν καὶ

ιδιότροπον. Τὸ ποικίλον αὐτοῦ πτέρωμα εἶναι ωραιότατον καὶ ἡ φωνή του τόσο γλυκεῖα, ὥστε δικαίως κατατάσσεται μετὰ τῶν μᾶλλον ὠδικῶν πτηνῶν. Συχνότατα τρέφουσιν αὐτὴν ἐντὸς ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κλωβίου μετὰ τῶν ἀκανθίδων (καναρίων), τὰ ὅποια ἔχει τὴν κακεντρέχειαν νὰ πειράζη. Τρέφεται μὲ κανναβίδα (κανναβόσπρον) καὶ χόρτα χνοώδη· πρὸ πάντων δ' εὐχαριστεῖται νὰ ξεφλουδίζη τοὺς κόκκους τῶν σκολύμων· κατασκευάζει τὴν φωλεάν του ἐντὸς τῶν φυτειῶν, ἐκ βρύων, λειχήνων καὶ ξηρῶν χόρτων· ἡ θήλεια τίκτει δις τοῦ ἔτους· μολονότι δὲ ἡ ποικιλὶς εἶναι κούφη καὶ μικρόνους, μολοντοῦτο τιθασσευομένη μανθάνει νὰ ᾄδῃ, πολλάκις δὲ καὶ νὰ ὁμιλῇ· ἡ κεφαλὴ αὐτῆς εἶναι ωραίου ἐρυθροῦ χρώματος, καὶ ἐπὶ τῶν πτερύγων της ὑπάρχει πλάξ τις κιτρινή.

Τὸ στρουθίον (σπουργίτης).

64. Τὸ στρουθίον ἔχει πτερὰ μελανόφαια καὶ ἐπὶ τῆς ἄκρας τῶν πτερύγων σειρὰν λευκὴν. Εἶναι πηράσιτον, ἀδηφάγον καὶ

ὀχληρὸν, οὐδέποτε ἐγκαταλείπον τὰς κατοικίας τῶν ἀνθρώπων καὶ προτιμῶν μάλιστα τὰς πόλεις ἀπὸ τὰ χωρία. Τρώγει τοὺς κόκκους, τὰ ψιχία καὶ ἐν γένει τὰ πάντα· μάτην οἱ ἄνθρωποι προσπαθοῦσι ν' ἀπαλλαγῶσιν αὐτοῦ, διότι ἂν καταστρέψωσι τὴν φωλεάν του, πάραυτα κατασκευάζει ἑτέραν· ἐὰν δὲ συν-
τρίψωσι καὶ τὰ ὠὰ αὐτοῦ, ἀμέσως γεννᾷ ἄλλα. Ἐπειδὴ δὲ τὸ στρουθίον διωκόμενον, δὲν ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸ μέρος εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται, καὶ πονηρότατον ὄν δὲν συλλαμβάνεται εἰς τὰς κατ' αὐτοῦ στηνομένας παγίδας, οἱ ἄνθρωποι δυσκόλως ἀ-
παλλάσσονται ἀπὸ τὰς ἐνοχλήσεις αὐτοῦ. Πολλάκις κατα-
σκευάζει τὴν φωλεάν του ἐντὸς τῶν ὁπῶν τῶν παλαιῶν τοίχων, τοὺς ὁποῖους ἀφίνει ὅλως ἀφράκτους. Ὅταν ὅμως κατασκευάσῃ αὐτὴν ἐπὶ δένδρου, τὴν καλύπτει ἄνωθεν, διὰ νὰ μὴ βρέχεται ἐν καιρῷ βροχῆς. Τὰ στρουθία ζῶσιν ἀγέληδόν. Εἰς τινος δὲ χώρας προξενοῦσι τῷσαύτην φθοράν εἰς τοὺς ἀγρούς, ὥστε οἱ φονεύοντες αὐτὰ ἀνταμεΐβονται.

Ἡ χελιδών.

65. Τὸ πτηνὸν τοῦτο εἶναι μέλαν, ἔχει ἐν μόνον λευκὸν

στίγμα ἐπὶ τῶν περὺγων, καὶ εἶναι κοινότατον· κατασκευάζει ἐπὶ τῶν στεγῶν, καὶ ἐντὸς μάλιστα τῶν οἰκιῶν, φωλεάν στερεωτάτην, ἣν οἰκοδομεῖ διὰ γώματος μεμιγμένου με χόρτα, τρίχας ζῶων, καὶ κλωστὰς διαφόρους. Κατὰ τὸ φθινόπωρον αἱ χελιδόνες μεταβαίνουσιν ἀγέληδόν εἰς τὰ θερμὰ κλίματα. Ὅταν ὁ καιρὸς κλίνη εἰς τὴν βροχήν, ἱπτάμεναι ψαύουσι τῆς γῆς πρὸς σύλληψιν τῶν φθοροποιῶν σκωλήκων, τοὺς ὁποίους τρώγουσιν· ὥστε οἱ φονεύοντες τὰς χελιδόνας εἶναι οὐ μόνον σκληροὶ, ἀλλὰ καὶ ἀδικοί.

Ἡ ἀιδών.

66. Τὸ ξανθοκόκκινον τοῦτο πτηνόν, οὗτινος τὸ μὲν σῶμα εἶναι μικρόν, τὸ δὲ ῥάμφος μακρόν, ἔχει τὸ ὑπὸ τὸν λαιμὸν πτέ-

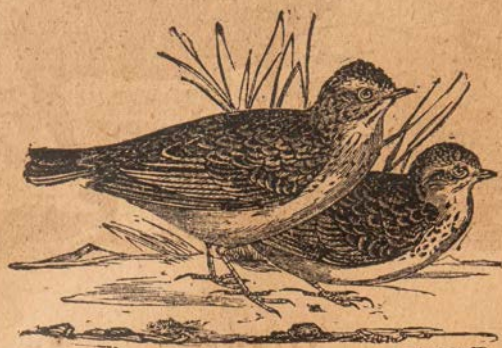
ριωμα χρυσοειδές· ἔνεκα δὲ τῆς διαρκείας, τῆς ποικιλίας καὶ τῆς γλυκύτητος τοῦ τερετίσματός της, ἡ ἀηδὼν κατέστη περιώνυμος· ἡ ὡδὴ αὐτῆς εἶναι γλυκυτάτη, πρὸ πάντων τὴν ἀνοιξιν· ἡ θήλεια κατασκευάζει τὴν φωλεάν της ἐντὸς τῶν θάμνων· ὁ δὲ ἄρρην, ἀφοῦ ἐκκολαφθῶσιν οἱ νεοσσοί, παύει τοῦ νὰ κελαδῇ ἐνασχολούμενος μετὰ τῆς θηλείας εἰς τὴν τροφήν καὶ περίθαλψιν αὐτῶν· ἀφοῦ δὲ μεγαλώσωσιν ὀλίγον, τοὺς διδάσκει τὴν τέχνην τοῦ ᾄδειν, τὴν ἑποῖαν μαθαίνουνσι πολὺ ἐγγλίσῳρα. Ἡ ἀηδὼν ᾄδουσα τὴν νύκτα ἐντὸς τῶν δασῶν, θελγει τὰς εὐαισθήτους καὶ μελαγχολικὰς καρδίας. Τρίφεται δὲ μὲ ἔντομα καὶ πρὸ πάντων μὲ ὡὰ τῶν μυρμήκων.

Ἡ ὑπολαῖς (ποταμίδα).

67. Τὸ ξανθοκόκκινον καὶ φαιὸν αὐτῆς πτέρωμα δὲν ἔχει τι

ἀξιοσημείωτον· ἡ ρωνή της ἔχει τὴν αὐτὴν σχεδὸν μὲ τὴν τῆς ἀηδόνας, γλυκύτατα, καὶ τὸ ζωηρὸν καὶ εὐττροφον αὐτῆς εἶναι λίαν εὐχάριστα· συνήθως φωλεῖ ἐντὸς τῶν λαχανικῶν, καὶ μεγίστην λαμβάνει πρόνοιαν περὶ τῶν νεοσσῶν αὐτῆς.

‘Ο κορυδαλός.

68. Τὸ στρουθίον τοῦτο ἔχει τὸ σῶμα ξανθοκόκκινόν, τοὺς πόδας καὶ τὸ ράμφος μελανὰ, καὶ τὴν γλῶσσαν δισχιδῆ. Ἐπειδὴ δὲ εὐκόλως μιμεῖται τὸ ᾄσμα διαφόρων πτηνῶν, διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι συλλαμβάνοντες τὸν κορυδαλόν, τρέφουσιν αὐτὸν χάριν περιεργείας ἐντὸς κλωβίων.

Τὸ πτηνὸν τοῦτο ἐξημεροῦται εὐκόλως. Ὁ θῆλυς κορυδαλός σκάπτων λάκκον ἐντὸς τῆς γῆς, κατασκευάζει τὴν φωλεάν του ἐντὸς αὐτοῦ οὕτως, ὥστε δὲν φαίνεται, καὶ φροντίζει πολὺ περὶ τῆς διατηρήσεως τῶν νεοσσῶν αὐτοῦ· ἱπτάμενος ἵπταται πάντοτε διακεκομμένως πρὸς τὰ ἄνω, προχωρῶν πολὺ ὑψηλὰ καὶ ἄδων ἀκαταπαύστως.

‘Ο κόραξ.

69. Τὸ ὀλόμαυρον τοῦτο πτηνόν, ἔχον μέγεθος μικρᾶς ὀρνιθος, τρέφεται μὲ πτώματα ζώων, σκώληκας καὶ ἔντομα, τὸ ῥάμρος αὐτοῦ εἶναι ἰσχυρότατον καὶ ὁ χρωγμός του ἀηδής. Ὁ κόραξ εἶναι ζῶον ὑποπτον, πονηρὸν καὶ δυσκολοκυνήγητον· τὸ τραχὺ καὶ μέλαν αὐτοῦ χρέας κάμνει καλὸν ζωμὸν, ὡς λέγουσιν οἱ Εὐρωπαῖοι· τὰ μεγάλα πτερὰ τῶν πτερύγων αὐτοῦ χρησιμεύουσιν εἰς τοὺς ἰχθυογράφους. Οἱ κόρακες καταβαίνουσι κατὰ μεγάλας ἀγέλας εἰς τοὺς νεωστὶ καλλιεργηθέντας ἀγροὺς πρὸς ζήτησιν τροφῆς· τιθασσεύονται εὐκόλως καὶ ζῶσι πολλὰ ἔτη.

γ'. Τὰ ἀλεκτοροειδῆ.

70. Ὀνομάζονται ἀλεκτοροειδῆ τὰ πτηνὰ, τῶν ἐπιών, αἱ πτέρυγες συνήθως εἶναι μικραὶ, οἱ δὲ δάκτυλοι συνέχονται κατὰ τὴν βάσιν διὰ μικροῦ δέρματος. Εἶναι δὲ ἐν γένει βαρέα ὀλίγον πετώντα. Τούτων θὰ περιγράψωμεν,

α'. Τὸν ταῶν, β'. τὸν ἀλέκτορα, γ'. τὸν στρουθοκάμηλον, δ'. τὸ Καζοάριον ἢ τὸν μακροσκελῆ στρουθόν, ε'. τὴν περυστέραν.

Ὁ ταῶς.

71. Τὸ ὡραῖον τοῦτο πτηνὸν ἔχει σῶμα κομψόν, πτερὰ λαμπρά, καὶ βάδισμα σοδάρν καὶ μεγαλοπρεπές· ὣν δ' ἀγέ-
ρωχος διὰ τὸν λαμπρὸν αὐτοῦ στολισμὸν, ἀνυψοῖ τὴν κεφαλὴν

του ὑπερρφάνως, καὶ ἔταν βλέπει, ὅτι ἔχουσι τὰ βλέμματά των πρὸς αὐτὸν ἐστραμμένα οἱ ἄνθρωποι, ἐπαιρόμενος διὰ τοῦτο, ἀνοίγει πεμπωδῶς ἐν εἶδει ριπίδος τὰ πτερὰ τῆς οὐράς αὐτοῦ, τῆς ὁποίας τὰ χρυσᾶ καὶ κυανᾶ χρώματα καὶ οἱ ὀφθαλμοί, οὓς ἕκαστον πτερόν αὐτῆς φέρει, προσβαλλόμενοι ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, θαμβοῦσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκείνων, οἵτινες βλέπουσιν αὐτόν ὑπὸ τοιαύτην λαμπρὰν μορφήν παρουσιάζεται ὁ ταῶς εἰς τὸν θῆλυν αὐτοῦ, ὅπως ἐλκύσῃ αὐτόν.

Ὁ θῆλυς ταῶς δὲν ἔχει τὰ πτερὰ τόσον λαμπρά, ὅσον ὁ ἄρρεν. Λέγουσιν ὅτι τὰ πτερὰ ταῦτα κατάγονται ἐκ τῶν Ἰνδοῶν, καὶ ὅτι ἄλλοτε ἦσαν τόσον σπάνια, ὥστε μόνον εἰς τὰς αὐλὰς τῶν Πριγκήπων ἐβλεπέ τις αὐτά· ἀλλ' ἤδη, ἐξοικειωθέντα πρὸς τὰ ἡμέτερα κλίματα καὶ γινόμενα κατοικίδια ζῶα, χρησιμεύουσι καθὼς οἱ χῆνες, ὡς φύλακες ἀγρυπνοὶ τῶν οἰκιῶν· ἡ ἀηδὴς καὶ μελαγχολικὴ αὐτῶν φωνὴ ἐλαττίνει πολὺ τὴν ὠραιότητα τοῦ πτερώματος αὐτῶν.

Ὁ ταῶς τρώγει κριθὴν καὶ ἄλλα γεννήματα. Ὑπόρχουσι καὶ λευκοὶ ταῶ, οἵτινες εἶναι κοινότατοι εἰς τὰ βόρεια μέρη. Ὁ Ἰαπωνικὸς ταῶς ἔχει καλλονὴν σπάνιαν.

Ὁ ἀλέκτωρ.

72. Τὸ ὕψος τοῦ ἀλέκτορος εἶναι ὑπερήφανον, τὸ βάδισμα σοβαρὸν, καὶ ἡ φύσις ὀρμητικὴ καὶ γενναία· ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἐξερχόμενη ἀπὸ τὰ κάτω τῆς τραχείας ἀρτηρίας, χρησιμεύει ὡς ὠρολόγιον εἰς τοὺς χωρικοὺς τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν. Ἡ ὄρνις (ὄρνιθα) εἶναι ἡ θήλεια αὐτοῦ· ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὀρνίθων εὐρισκόμενος, ὅτε μὲν ὡς ἐραστῆς περιποιητικὸς καὶ προσεκτικὸς, εἰδοποιεῖ τὰς ὄρνιθας ἐν καιρῷ κινδύνου, προσκαλεῖ αὐτάς, ὅπως συμφάγωσι τὴν τροφήν, τὴν ὁποίαν ἤθελεν εὑρεῖ, καὶ πολλάκις μάλιστα τὴν παραχωρεῖ ὁλόκληρον εἰς αὐτάς· ὅτε δὲ ὡς ἡγεμὼν ζηλότυπος δὲν ἀνέχεται τὴν παρουσίαν ἄλλου

ἀλέκτορος. Ἐάν τις μιμηθῇ τὴν φωνὴν αὐτοῦ, πάραυτα ἀνησυχεῖ, ταρασσεται, συνάγει τὰς ὄρνιθας, καὶ φυλάττει αὐτὰς μετ' ἐκείνην προτοχὴν.

Εἰς τὴν Κίνα καὶ τὰς Ἰνδίας ἡ ὠραιοτέρα διασκέδασις τῶν κατοίκων εἶναι ἡ ἀλεκτρυονομαχία. Εἰς δὲ τὴν Ἀγγλίαν τόσον πολὺ εὐχαριστοῦνται οἱ Ἀγγλοὶ ἐκ τῶν ἀλεκτρυονομαχιῶν, ὥστε καὶ πλῆθος πολὺ συρρέει εἰς αὐτάς, καὶ μεγάλα στοιχήματα καταβάλλονται· ἐν ταῖς ἀλεκτρυονομαχίαις δὲ ταύταις παρατηρεῖ τις, ὅτι οἱ ἀλεκτρυόνες οὐδέποτε ὑποχωροῦσιν, ἀλλὰ μάχονται μέχρι θανάτου, τὸν ὁποῖον προτιμῶσι τῆς αἰσχρᾶς ἥττης καὶ ὑποχωρήσεως.

Ὁ Στρουθοκάμηλος.

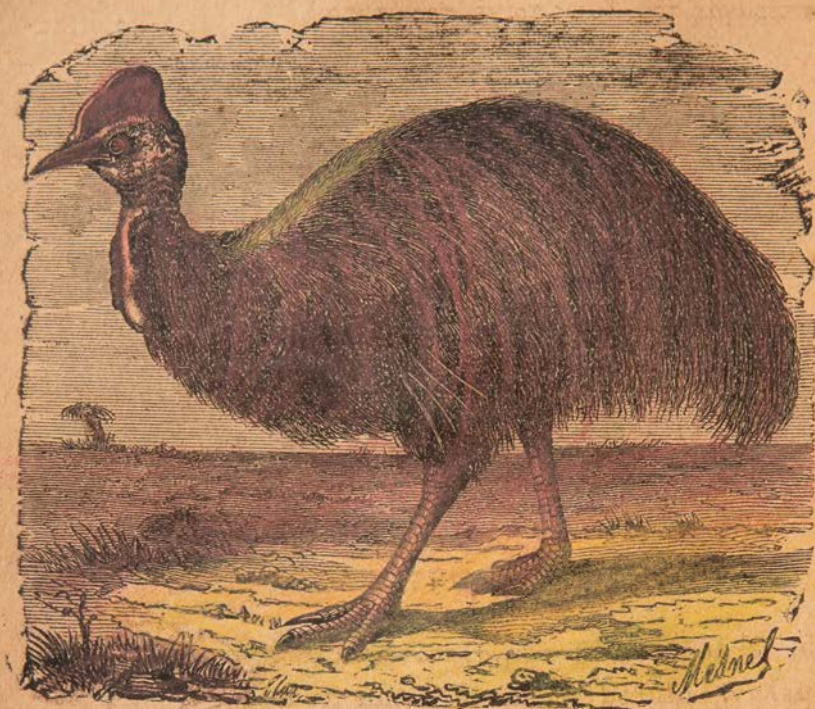
73. Ὁ στρουθοκάμηλος εἶναι τὸ μέγιστον τῶν πτηνῶν· ἔχει

δύο περίπου μέτρων ὕψος, λαιμὸν καὶ πόδας μακροὺς, καὶ πτερὰ βραχύτατα. Ἐπειδὴ αἱ πτέρυγές του εἶναι μικραὶ ἀναλόγως τοῦ σώματός του, δὲν δύναται νὰ πετᾷ, μεταχειρίζεται δὲ αὐτὰς ὅταν τρέγῃ, διὰ νὰ κινῆται ταχύτερα. Ὅθεν οἱ κυνηγοὶ συλλαμβάνουσιν αὐτοὺς ἱππεύοντες ταχυτάτους ἵππους. Ἀπὸ τὰ πτερὰ τῆς οὐρᾶς τοῦ στρουθοκαμήλου κατασκευάζονται οἱ περίφημοι λόφοι τῶν περικεφαλαίων· τὰ ὡὰ αὐτοῦ, ἔχοντα μῆκος μέχρι 13 ἑκατοστομέτρων καὶ διάμετρον 9, εἶναι φαγώσιμα· φαγώσιμον εἶναι καὶ τὸ κρέας του.

Ὁ στρουθοκάμηλος εἶναι ζῶον ἡμερώτατον καὶ ἀνοητότατον· ὅθεν, ὅταν καταδιώκεται ὑπὸ κυνηγῶν, κρύπτει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπισθεν δένδρου τινός, καὶ ἐπειδὴ δὲν βλέπει τοὺς διώκοντας αὐτὸν κυνηγούς, νομίζει ὅτι καὶ οὗτοι δὲν τὸν βλέπουσι. Ὁ στρουθοκάμηλος κατοικεῖ εἰς τὰς θερμώτερας χώρας τῆς Ἀφρικῆς.

Τὸ καζοάριον ἢ ὁ μακροσκελὴς στρουθός.

74. Τὸ πτηνὸν τοῦτο, ὀλίγον τι μικρότερον ὢν τοῦ στρουθοκαμήλου ἔχει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ εἶδος τι καλύμματος ἢ κρίνας ὁσέωδους, καλυπτομένου ὑπὸ δέρματος μελαγχροίνου, περιδέραιον χρώματος ἐρυθροῦ καὶ κυανοῦ ἀναμιξ, καὶ τρεῖς δακτύλους εἰς τοὺς πόδας. Εὐρίσκεται δὲ εἰς τὰς νήτους Βάνδαν, Ίάβαν καὶ Σουμάτραν, καὶ εἰς τὴν Νέαν Ὀλλανδίαν, τῆς ὁποίας τὸ καζοάριον στερεῖται κρίνας. Τὸ πτηνὸν τοῦτο, τρώγον ὅτι καὶ ὁ στρουθοκάμηλος, γεννᾷ πρασινόφαια ὠαῖα οὐρὰν δὲν ἔχει, καὶ τὸ πτέρωμα αὐτοῦ ὁμοιάζει μᾶλλον με

τρίχας ἢ μὲ πτερὰ· μολονότι δὲ δὲν μεταχειρίζεται παντάπασι τὰς πτέρυγας του, ὅμως τρέχει ταχύτατα.

Ἡ περιστέρα.

75. Οἱ ῥώθιονες τοῦ πτηνοῦ τούτου εἶναι ἡμιεκαλυμμένοι ὑπὸ μελανῆς μεμβράνης, καὶ τὸ χρῶμά του ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι στακτόχρουν. Ἡ λευκὴ αὐτοῦ οὐρὰ ἔχει σειρὰς μελανὰς κατὰ τὸ ἄκρον. Ὑπάρχουσι πολλὰ εἶδη περιστερῶν διαφέροντα τὰ μὲν τῶν δέ. Ἐπειδὴ δὲ αἱ περιστεραι ζῶσι πάντοτε ὁμοῦ, καὶ οὐδόλως ἀποχωρίζεται ὁ θῆλυς ἀπὸ τὸν ἄρρενα, διὰ τοῦτο θεωροῦνται τὸ σύμβολον τῆς σταθερᾶς φιλίας καὶ τοῦ πιστοῦ ἔρωτος. Ἡ θήλεια γεννᾷ δύο ὠὰ, τὰ ὅποια τὴν μὲν ἡμέραν ἐπωάζονται ὑπὸ αὐτῆς, τὴν δὲ νύκτα ὑπὸ τοῦ ἄρρενος, ὅστις κάμνει τοῦτο πρὸς ἀνάπαυσιν τῆς θηλείας· ἐὰν ἡ μία τῶν δύο βραδύνη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν φωλεάν, ἡ ἑτέρα ἀνησυχοῦσα ὑπὸ τῆς ὑπερβολικῆς πρὸς αὐτὴν ἀγάπης, ἐξέρχεται πρὸς ζήτησιν αὐτῆς. Ἀφοῦ οἱ νεοσσοὶ τῆς περιστερᾶς ἐκκολαφθῶσιν, ὁ ἄρρην ἐμβάλλει τὴν τροφήν, τὴν ὁποίαν φέρει, εἰς τὸ ῥάμφος τῆς

μητρὸς αὐτῶν ἢ ὁποῖα τὴν μεταβιβάζει ἀμέσως εἰς τὸ τῶν νεοσσῶν. Τὸ μέρος, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου τρέφονται καὶ διατηροῦνται αἱ περιστεραί, ὀνομάζεται *περιστερεῶν*. Τὸ κρέας αὐτῶν εἶναι ἐξαίρετον, καὶ ἡ κόπρος τῶν γονιμοποιεῖ πολὺ τὴν γῆν.

δ'. *Ξυλοκόπα.*

76. Ξυλοκόπα ὀνομάζονται τὰ πτηνὰ, τὰ ὅποια διατρύπτει διὰ τοῦ ράμφους τῶν τὰ δένδρα, ἵνα εὕρωσι σκώληκας· ἔχουσι δὲ τοὺς μὲν δύο δακτύλους διευθυνομένους πρὸς τὰ ἔμπροσ, τοὺς δὲ δύο ἄλλους διευθυνομένους πρὸς τὰ ὀπίσω, ἵνα εὐκολύνωνται νὰ βαδίζωσιν ἐπὶ τῶν κλάδων· π. γ. ὁ ἔποψ, ὁ ψιττακός, τὸ κοινόρραχμον στρουθίον, ὁ τροχίλος.

Ὁ ἔποψ (τσαλαπετεινός).

77. Τὸ πτηνὸν τοῦτο εὐρισκόμενον εἰς τινὰς χώρας τῆς Εὐρώπης φέρει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ λόφον, τὸν ὁποῖον ἀνυψώνει καὶ καταβιβάζει κατὰ βούλησιν· κατοικεῖ ἐντὸς τῶν δασῶν, τρέφεται ἀπὸ κάμψας, σκώληκας καὶ κανθάρους, καὶ κατασκευάζει τὴν φωλεάν του ἐντὸς τῶν κοιλωμάτων τῶν δένδρων· γεννᾷ τέσσαρα ὠὰ, καὶ προσεγγίζοντος τοῦ χειμῶνος μεταβαίνει εἰς θερμότερα κλίματα. Ὁ ἔποψ καθίζει συχνὰ κατὰ γῆς καὶ ἔχει τὸ βάδισμα ἄχαρι· ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἀκούεται μακρόθεν. Ἐπειδὴ δὲ δένειναι πολὺ ἄγριος, τιθασσεύεται εὐκόλως. Ἀφοῦ συνειθίσῃ

νά μένη ἐντὸς τῶν οἰκιῶν, κυνηγεῖ τὰς μυίας καὶ τοὺς ποντικούς· ἀγαπῶν τὸ πῦρ καθίζει κατὰ γῆς πλησίον τῆς ἐστίας, ἐκτείνει τὰς πτέρυγας του καὶ κινεῖ τὸν λόφον του. Ὁ ὀρεινὸς ἔποψ ἀγαπᾷ τὴν μοναξίαν καὶ τρέφεται μὲ τέττιγας, ῥατράχους καὶ ἔντομα.

Ὁ ψιττακὸς (παπαγάλλος).

78. Εἰς τὸ πολυάριθμον γένος τῶν ψιττακῶν ὑπάγονται διάφορα εἶδη πτηνῶν μὴ ὑπαρχόντων εἰς τὴν Εὐρώπην· τὰ

κυριώτερα εἶδη τῶν ψιττακῶν εἶναι τὰ ἐξῆς· ὁ φαιὸς ψιττακὸς, ὁ πράσινος, ἡ ψιττάκη, ὁ δολιχόουρος ψιττακὸς, καὶ ὁ κακατόης. Τὰ δύο τελευταῖα εἶδη εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἀμερικὴν· ὁ δολιχόουρος εἶναι ἀξιοσημείωτος διὰ τὴν λαμπρότητα τῶν πτερῶν του· ὡς δὲ ὁ κακατόης, οὕτω καὶ ὁ δολιχόουρος στερεῖται φωνῆς γλυκείας καὶ δὲν ὁμιλεῖ. Ὁ φαιὸς ψιττακὸς καὶ ὁ πράσινος ὄντες νοσημονέστατοι πάντων, ὁμιλοῦσι κάλλιστα. Ἡ ψιττάκη μικροτέρα οὖσα, ἔχει ὠραῖα πτερὰ πράσινα· ἡ φωνὴ αὐτῆς εἶναι διαπεραστικὴ καὶ ἀηδής· λέγουσιν, ὅτι ὁ ψιττακὸς ζῇ σχεδὸν ἓνα αἰῶνα, τρεφόμενος μὲ κόκκους καὶ ὀπωρικά.

Τὸ κωνόρραμφον στρουθίον.

79. Τὸ ἀλλόκοτον τοῦτο πτηνὸν δὲν εἶναι μεγαλείτερον τοῦ κορυδαλοῦ. Τὸ πτέρωμα δὲ τοῦ μὲν ἄρρενος εἶναι ἐρυθρόφαιον, τοῦ δὲ θήλεος κιτρινόφαιον· τὸ στρουθίον τοῦτο διακρίνεται τῶν λοιπῶν πτηνῶν ἐκ τοῦ σχήματος τοῦ ῥάμφους αὐτοῦ, οὕτινας τὰ ἄκρα διασπυρούμενα, ἐξάγουσιν ἐν μεγίστῃ εὐκολίᾳ τοὺς πυρῆνας τῶν κώνων τῆς πίτυος (κουκουναργιάς) καὶ τὰς βάλανους τῶν ὀρυῶν, τὰς ὁποίας μετὰ λαίμαργίας τρώγει. Κατοικεῖ εἰς τὰ δάση τῶν πιτύων, ἐνθα κατασκευάζει τὴν φωλεάν του ἐπὶ τῶν πυκνοτέρων δένδρων μὲ ξηρὰ γόρτα καὶ μικροὺς κλάδους, τοὺς ὁποίους συγκολλᾷ διὰ τῆς ῥητίνης τῶν δένδρων τούτων τόσον στερεῶς, ὥστε καὶ οἱ σφοδρότεροι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ τὴν βλάψωσι.

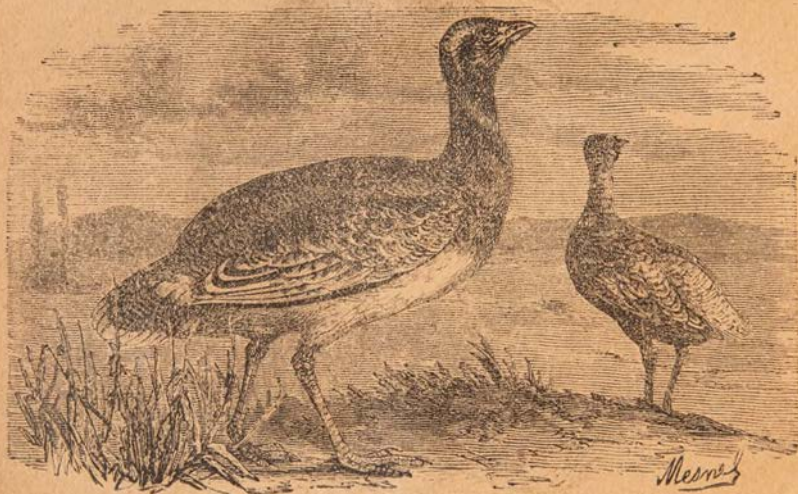

Ὁ τρυγίλος (τρυποκάρυδον).

80. Ὁ τρυγίλος εἶναι μικρότατον καὶ κομψότατον πτηνόν, καὶ ἔχει χρῶμα ὑπομελάγχρουν· ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο, διότι φέρει ἐνίοτε ἐπὶ τοῦ μετώπου μικρόν τι κυκλικὸν στίγμα· τρέφεται μὲ μικρότατα ἔντομα καὶ κόκκους. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι ζωηρότατος, εὐρίσκεται εἰς ἀένναον κίνησιν.

4. Σχιζόπιδα πάρυδρα.

81. Τὰ πτηνὰ ταῦτα ὀνομάζονται πάρυδρα, διότι ζῶσι συνήθως πλησίον τῶν ὑδάτων· ἔχουσι δὲ λαμὲν καὶ πόδας μακρά, τοὺς δὲ δακτύλους ἐνίοτε συνδεδεμένους διὰ μεμβράνης. Τούτων θὰ περιγράψωμεν α. τὴν ὠτίδα, β'. τὸν πελαργόν, γ'. τὸν φοινικόπτερον.

Ἡ ὠτίς (τόϊ).

82. Ἡ ὠτίς εἶναι ἰσομεγέθης μὲ τὸν χήνα· τὰ πτηνὰ ταῦτα ζῶσιν ἀγεληδὸν ἐν καιρῷ χειμῶνος τρεφόμενα μὲ κόκκους, βρωρικὰ καὶ ἔντομα. Αἱ ὠτίδες, ὅταν κάθονται κατὰ γῆς ἀγεληδὸν, καθιστῶσι φύλακα μίαν ἐξ αὐτῶν, ἥτις ἄμα ἰδὼν τινα μακρόθεν, τὸ γνωστοποιεῖ εἰς τὰς λοιπὰς διὰ κρωγμοῦ. Ἐπειδὴ δὲ αἱ ὠτίδες δυσκόλως ἀνίστανται ἀπὸ τῆς γῆς, οἱ θηρευτικοὶ

κύνες συλλαμβάνουσιν αὐτάς καθ' ἣν στιγμήν ζητοῦσι νὰ πε-
τάσωσιν. Ἡ θήλεια τίκτει κατὰ γῆς δύο ὠά λευκά, τὰ ὅποια
ἔχουσι δύο στίγματα ἐρυθρά εἰς τὰ ἄκρῃ. Πολλοὶ ἐξημεροῦσι
καὶ τρέφουσιν αὐτάς ἐντὸς τῶν ὀρνιθῶνων. Τὸ κρέας αὐτῶν
εἶναι κάλλιστον.

Ὁ πελαργὸς (λελέκι).

83. Ὁ πελαργὸς κατασκευάζει τὴν φωλεάν αὐτοῦ εἰς τὸ
ὑπαίθριον ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν πύργων, τῶν μεγάλων δένδρων,
τῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλων ὑψηλῶν οἰκοδομῶν. ὧν δὲ ἰσομε-
γέθους περίπου μὲ τὸν χῆνα, ἔχει τὸ πτέρωμα λευκόν, ἐκτὸς
ὀλίγων μελανῶν πτερῶν κατὰ τὴν οὐράν καὶ τὰς πτέρυγας· οἱ

πόδες καὶ τὸ ῥάμφος του εἶναι μακρότατα· περιφερόμενος δὲ ἀδιακόπως ἐντὸς τῶν ἐλῶν, συλλαμβάνει ὄφεις, ἰχθῦς, βατράχους καὶ παντοειδῆ μικρὰ ζῶα, διὰ τῶν ὁποίων τρέφεται· εἶναι πτηνὸν μεταβατικόν, καὶ ἔχον πατρίδα τὰ θερμὰ κλίματα ἔρχεται τὴν ἀνοιξιν εἰς τὰ μέρη μας, ἐνθα γεννᾷ τὰ ὠά του, καὶ ἐπιστρέφει πάλιν κατὰ Σεπτέμβριον, ὅθεν ἦλθε, μετὰ τῶν νεοσσῶν αὐτοῦ, οἵτινες εἶναι πλέον ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένοι.

Ἐπειδὴ οἱ πελαργοὶ ὄχι μόνον δὲν προξενοῦσι καμμίαν βλάβην, ἀλλ' ἐξολοθρεύουσι καὶ τὰ βλαβερά ζῶα, οἷον τοὺς ὄφεις καὶ τοὺς σκορπίους, οἱ ἄνθρωποι τοὺς ὑπεραγαπῶσιν· οἱ χωρικοὶ δὲ τῆς Εὐρώπης, νομίζοντες ὅτι οἱ πελαργοὶ γίνονται πρόξενοι εὐτυχίας εἰς τὴν οἰκίαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἤθελον καθήσει, θεωροῦσιν ἀμάρτημα τὸ νὰ τοὺς κακοποιήσωσι· τοὺς ἀγαπῶσι δὲ τόσον πολὺ, ὥστε τοῖς προπαρασκευάζουσι καὶ φωλεάς ἐπὶ τῆς στέγης τῶν οἰκιῶν των, φροντίζοντες μετὰ τὴν ἀναχώρησίν των νὰ διατηρῶσιν αὐτάς ἐν καλῇ καταστάσει, ὅπως ἐλκύνωσιν αὐτοὺς ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τὴν πατρίδα των· καὶ τῷ ὄντι, ὅταν οἱ πελαργοὶ ἐπανέλθωσι κατὰ τὴν ἀνοιξιν, ζητοῦσι τὴν παλαιὰν φωλεάν των· καὶ ἂν μὲν εὕρωσιν αὐτὴν ἐν καλῇ καταστάσει, τὴν καθαρίζουσι καὶ γεννῶσιν ἐντὸς αὐτῆς τὰ ὠά των· ἂν δὲ ἡ φωλεὰ δὲν ὑπάρχῃ πλέον ἢ κατέστη ἄγρηστος, κατασκευάζουσιν ἄλλην διὰ μικρῶν κλάδων, τοὺς ὁποίους συνάζουσιν ἀπὸ τὰ παρακείμενα δάση.

Ὁ φοινικόπτερος.

84. Τὸ πτηνὸν τοῦτο ἔχον πόδας μακροτάτους καὶ ἰσομήκη με τοὺς πόδας λαιμὸν, ὁμοιάζει κατὰ τι μὲ τὸν πελαργόν, τὸ πτέρωμά του εἶναι κόκκινον καὶ οἱ πόδες του παλαμειδεῖς, ὡς οἱ τοῦ χηνός. Ὁν δὲ πτηνὸν τῆς Ἀφρικῆς, ἐργεταὶ κατ' ἔτος κατὰ πολυαρίθμους ἀγέλας εἰς τὴν Εὐρώπην. Οἱ φοινικόπτεροι τρέφονται μὲ κογχύλια, ὡὰ ἰχθύων καὶ ἔντομα· ὅταν μέλλωσι ν' ἀλιεύσωσι, παρατάσσονται στοιχηδόν· ἔχουσι δὲ τὴν συνήθειαν νὰ θέτωσι φύλοκας πρὸς ἀσφάλειάν των, εἴτε ἀναπαυόμενοι ἐπὶ τῆς παραλίας, εἴτε ἀλιεύοντες.

ζ'. Στεγανόποδα.

85. Οὕτως ὀνομάζονται πτηνὰ προωρισμένα νὰ πλέωσιν, ἔχοντα τοὺς δακτύλους ἡνωμένους διὰ μικρὰς μεμβράνης, μεταχειριζόμενα δὲ τοὺς πόδας ὡς κώπας· μερικὰ αὐτῶν ἔχουσι τὰς πτέρυγας πολὺ μικρὰς, ὥστε δὲν δύνανται νὰ πετώσιν· ἄλλα δὲ πάλιν πολὺ μακρὰς, ὥστε ἔχουσι τὴν πτῆσιν πολὺ ἰσχυράν. Τούτων θὰ περιγράψωμεν α'. τὸν πελεκάν, β'. τὸν κύκνον, γ'. τὴν νήσσαν, δ'. τὸν χῆνα.

‘Ο πελεκάν.

86. Τὸ πτηνὸν τοῦτο ὀνομαζόμενον καὶ ὀ ν ο κ ρ ό τ α λ ό ς, εὐρίσκεται εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ Ἀμερικὴν· ὄν δὲ σκυθρωπὸν, μελαγχολικόν, καὶ βραδέως κινούμενον, διὰ τῶν μεγάλων

αὐτοῦ πτερύγων ἀνυψοῦται εἰς τὸν ἀέρα τοσοῦτον, ὥστε κα-
ταντᾶ νὰ φαίνεται μικρότερον καὶ τῆς χελιδόνος· ἡ φωνὴ
αὐτοῦ ὁμοιάζει μὲ τὴν τοῦ ὄνου· τὸ πτηνὸν τοῦτο τιθασιεύ-
εται εὐκόλως. Λέγεται, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Μαξιμιλιανὸς εἶχεν
ἓνα πελεκάνα, ὅστις καὶ ἐν καιρῷ ἐκστρατείας τὸν παρηκο-
λοῦθει· ὁ πελεκάν οὗτος ἔζησεν 80 ἔτη. Ὁ βίος τοῦ ὀκνηροῦ
τούτου ζῶου διαιρεῖται εἰς ὕπνον καὶ ἀλυσίαν. Ὁλην σχεδὸν
τὴν ἡμέραν κοιμᾶται ἐπὶ τινος κλάδου δένδρου ἐπακουμβῶν
τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐπὶ τοῦ μακροῦ καὶ πλατέως ῥάμφους του·
τὸ ὅποιον ἐρείδεται ἐπ' ἄλλων κλάδων. Ὅταν τὸν ἀναγκάσωσι
νὰ ἐξυπνήσῃ, ἵπταται ἀνερχόμενος πολὺ ὑψηλὰ. Ἐὰν παρα-
τηρήσῃ ἰχθύν τινα παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν καὶ τὰς
ἀκτὰς τῆς θαλάσσης, ἐπιπίπτει ἐπ' αὐτοῦ λίαν ὀρμητικῶς·
ὕπὸ τῆς ὀρμῆς δὲ ταύτης καὶ τῆς κινήσεως τῶν πτερύγων
ἐκπλήττεται τοσοῦτον ὁ ἰχθύς, ὥστε ὑπὸ φόβου μένων ἀκίνη-
τος συλλαμβάνεται· πλατυνομένου τότε τοῦ ῥάμφους τοῦ πε-
λεκάνος διὰ τῆς πίεσεως τοῦ κάτω μέρους αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἄνω,
εἰσέρχεται ὁ συλληφθεὶς ἰχθύς εἰς τὸν ὑπὸ τὸν λαιμὸν αὐτοῦ
εὐρισκόμενον θύλακα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὁ πελεκάν ἐναποτίθῃσι
πᾶς δι' ἑαυτὸν καὶ τοὺς νεοστούς αὐτοῦ τροφάς.

Ὁ βῆλος γεννᾷ τέσσαρα ἢ πέντε ὥα· τὸ κρέας τοῦ πελε-
κάνος εἶναι τραχὺ καὶ ἀγρὲς. Ἀπὸ ὅλα δὲ τοῦ ζώου τούτου τὰ
χαρακτηριστικὰ, τὸ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον εἶναι τὸ σχῆμα
τοῦ ῥάμφους του. Λέγεται ὅτι ὁ ἐν Παρισίαις κατὰ τὸ 1750
φανείς πελεκάν εἶχε τὸ ῥάμφος τόσον πλατὺ, ὥστε ἠδύνατο νὰ
εἰσέλθῃ εἰς αὐτὸ εὐκόλως κεφαλὴ ἀνθρώπου.

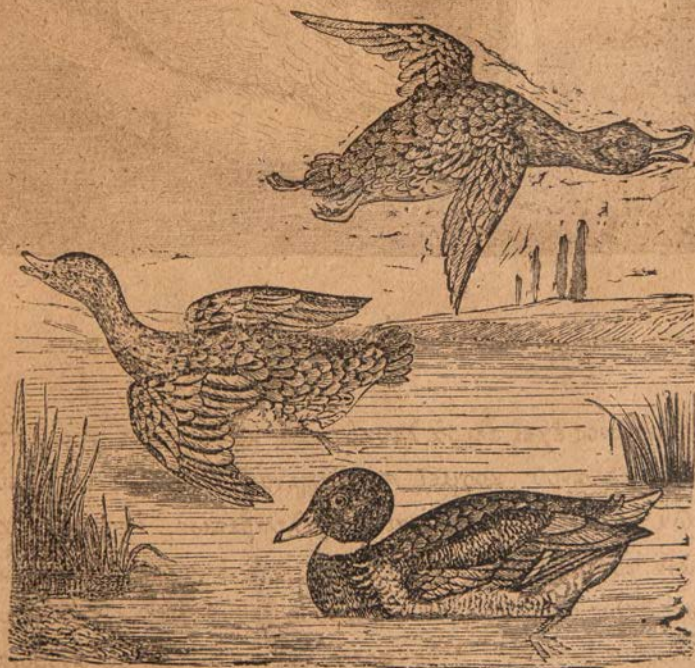

Ὁ κύκνος.

87. Ὁ κύκνος ἔχει πτερὰ λευκότατα καὶ ῥάμφος χρώματος ζωηροτάτου μελανοῦ· κοσμεῖ τὰς λίμνας καὶ τοὺς ποταμοὺς, ἐντὸς τῶν ὁποίων περιφέρεται μεγαλοπρεπῶς, ἐκτείνων καὶ συστέλλων τὸν μακρὸν αὐτοῦ λαιμὸν, τὸν ὁποῖον εὐρέφει ποικιλοτρόπως, ὅπως συλλάβῃ τοὺς μικροὺς ἰχθύας, τοὺς σκόληκας καὶ τὰ ὑδρόβια ἔντομα· πρὸς προφύλαξιν αὐτοῦ οἱ ἄνθρωποι κατασκευάζουσι μικρὰς καλύβας πλησίον τῶν ὑδάτων. Ὁ θῆλυς τίκτει καὶ ἐπωάζει τὰ ὠὰ αὐτοῦ ἐπὶ ἑξ ἑβδομάδας ἐντὸς φωλεᾶς, τὴν ὁποίαν κατασκευάζει μὲ χέρτα. Ὁ κύκνος εἶναι μακρόβιος.

Οἱ ἀρχαῖοι ἐξύμνησαν πολὺ τὸ ἄσμα, τὸ ὁποῖον κατ' αὐτοὺς ἦδεν ὁ κύκνος, καθ' ἣν στιγμὴν ἐμελλε ν' ἀποθάνῃ· τοῦτο ὁμῶς εἶναι ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς. Ὁ κατοικίδιος κύκνος εἶναι ἄφρωνος, ἡ δὲ φωνὴ τοῦ ἀγρίου δὲν ἔχει τι εὐάριστον. Τὸ κρέας τῶν μικρῶν κύκνων, τὸ ὁποῖον ἐτιμᾶτο ἄλλοτε πολὺ, σήμερον δὲν τὸ τρώγουσι παντάπασι. Τὰ πτερὰ αὐτοῦ τὰ μεταχειρίζονται, ὅπως καὶ τὰ τῶν λοιπῶν παλαμπούδων πτηνῶν. Τὸ δέρμα τῆς κοιλίας αὐτοῦ χρησιμεύει πρὸς κατασκευὴν γουναρικῶν καὶ θυτάνων.

Ἡ νῆσσα (πάπια).

88. Ὅλα τὰ εἶδη τῶν κατοικιδίων νηστῶν κατάγονται ἀπὸ

τὰς ἀγρίας νήσους, τῶν ὁπίων ἡ ἀληθὴς πατρὶς εἶναι αἱ ὑπερ-
 βόρειοι χῶραι, τὰς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ κατοι-
 κήσῃ ἐνεκα τοῦ ὑπερβολικοῦ ψύχους. Οἱ ποταμοὶ τῆς Λαπω-
 νίας, τῆς Γροιλλανδίας καὶ Σιβηρίας, εἶναι κεκαλυμμένοι καθ'
 ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως ὑπὸ νησῶν, τῶν ὁπίων αἱ
 φιολεῖα κατὰ μῆνα Μάιον εἶναι λίαν πολυάριθμοι. Τὰ πτηνὰ
 ταῦτα εἶναι μεταβατικά, καὶ ἔρχονται εἰς τὰ μέρη μας ἀγελη-
 δὸν κατὰ τὸ πρῶτον δεκαπενθήμερον τοῦ ὁκτωβρίου.

Ἡ κατοικίδιος νήσσα εἶναι πτηνὸν ὠφελιμώτατον καὶ οἰκο-
 νομικώτατον· δὲν θέλει τροφὴν ἐκλεκτήν, ἀλλ' ἀρεσκομένη εἰς
 πᾶν τὸ προστυχόν, τρώγει καὶ αὐτὰ τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων πτηνῶν
 καταφρονούμενα· ἔχει ὅμως ἀνάγκην ἀφθονοῦ ὕδατος, διὰ νὰ
 χολυμῇ καὶ λούηται ἐν αὐτῷ. Τὸ κρέας τῆς νήσσης εἶναι
 παχὺ καὶ θρεπτικόν· ἀπὸ δὲ τὰ πτίλα (πούπουλα) αὐτῆς γίνε-
 ται σημαντικὸν ἐμπόριον, ὥπως καὶ ἀπὸ τὰ τοῦ χηνός καὶ τῶν
 λοιπῶν ὁμογενῶν πτηνῶν.

(ἔπχ) κτχ 0

ὁκτώβριον καὶ τὰς ἀγρίας νήσους εἰς ὅλην τὴν ἀρχὴν τοῦ ὁκτωβρίου. Ὁ
 ἀνθρώπος δὲν δύναται νὰ κατοικήσῃ ἐνεκα τοῦ ὑπερβολικοῦ ψύχους.
 Οἱ ποταμοὶ τῆς Λαπωνίας, τῆς Γροιλλανδίας καὶ Σιβηρίας, εἶναι κεκαλυμμένοι
 καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως ὑπὸ νησῶν, τῶν ὁπίων αἱ φιολεῖα
 κατὰ μῆνα Μάιον εἶναι λίαν πολυάριθμοι. Τὰ πτηνὰ ταῦτα εἶναι
 μεταβατικά, καὶ ἔρχονται εἰς τὰ μέρη μας ἀγεληδὸν κατὰ τὸ πρῶτον
 δεκαπενθήμερον τοῦ ὁκτωβρίου. Ἡ κατοικίδιος νήσσα εἶναι πτηνὸν
 ὠφελιμώτατον καὶ οἰκονομικώτατον· δὲν θέλει τροφὴν ἐκλεκτήν, ἀλλ'
 ἀρεσκομένη εἰς πᾶν τὸ προστυχόν, τρώγει καὶ αὐτὰ τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων
 πτηνῶν καταφρονούμενα· ἔχει ὅμως ἀνάγκην ἀφθονοῦ ὕδατος, διὰ νὰ
 χολυμῇ καὶ λούηται ἐν αὐτῷ. Τὸ κρέας τῆς νήσσης εἶναι παχὺ καὶ
 θρεπτικόν· ἀπὸ δὲ τὰ πτίλα (πούπουλα) αὐτῆς γίνεται σημαντικὸν
 ἐμπόριον, ὥπως καὶ ἀπὸ τὰ τοῦ χηνός καὶ τῶν λοιπῶν ὁμογενῶν πτηνῶν.

Ὁ χῆν (χῆνα).

89. Ὁ χῆν ὁμοιάζων πολὺ μὲ τοὺς κύκνους καὶ τὰς νήσσας, δὲν εἶναι ὡς ταῦτα τόσον ὑδροβίος. Ὅθεν ἀπομακρυνόμενος ἐνίοτε τῶν ποταμῶν καὶ λιμνῶν ἔρχεται εἰς τὰς ὑγρὰς κοιλάδας καὶ τὰ ἔλη, ἐνθα εὐρίσκει τὰ ἀρέσκοντα εἰς αὐτὸν φυτὰ καὶ διαφόρους κόκκους. Ὁ κατοικίδιος χῆν σιτευόμενος καθίσταται τόσον παχὺς, ὥστε ἐξάγει ὑπὲρ τὴν μίαν ὀκτὸν λίπος· ἡ σίτευσις του δὲ γίνεται διὰ τοῦ ἐξῆς σκληροῦ τρόπου· σπεροῦσι τὸ δυστυχεὲς ζῶον τοῦ φωτός, φράττοντες αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς· ἀναγκάζουσιν αὐτὸ νὰ μένῃ ἀκίνητον καρπόνοντες τοὺς πόδας του ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, καὶ στεροῦσιν αὐτὸ τοῦ ὕδατος, τὸ ὑποῖον ἢ φύσις τόσον ἀφρόνως διέχυσεν ἐπὶ τῆς γῆς.

Ὁ χῆν εἶναι εἰς ἄκρον ἐγρήγορον πτηνόν, διότι καὶ ὁ ἐλά-
χιστος θόρυβος δύναται νὰ τὸν ἐξυπνήσῃ. Ἄμα δ' ἐξυπνήσῃ
ὑπὸ τούτου, εἰδοποιεῖ διὰ συριγμῶν τοὺς λοιποὺς χῆνας περὶ
τοῦ ἐπαπειλουμένου κινδύνου. Ἀπὸ τὰ πτῖλα τῶν χῆνων, ὡς
καὶ ἀπὸ τὰ τῶν νησσῶν, γίνεται μέγα καὶ ἐπικερδὲς ἐμπόριον.

ΤΡΙΤΗ ΚΛΑΣΙΣ.

ΙΧΘΥΣ.

90. Ἡ τάξις τῶν ἰχθύων περιλαμβάνει ἐκεῖνα τὰ σπονδυλωτὰ ζῶα, τὰ ὅποια ζῶσιν εἰς τὸ ὕδωρ, δὲν ἔχουσι μαστοὺς, γεννώσιν ὠὰ, καὶ ἀναπνέουσι διὰ τῶν βραγχίων· οἱ ἰχθύς ἔχουσι τὸ δέρμα γυμνὸν ἢ καὶ κεκαλυμμένον ὑπὸ λεπίδων, τὰ δὲ κινητικὰ αὐτῶν ἄκρα μεταβεβλημένα εἰς πτερύγια, διὰ τὰ βοηθῶνται εἰς τὴν πλεῦσιν. Ἡ κεφαλὴ αὐτῶν εἶναι ἐγκωδυστάτη, ἄνευ λαιμοῦ, ἡ δὲ σὺρά των πλατεῖα μετὰ πτερυγίου, διὰ τὰ χρησιμεύει εἰς αὐτοὺς ὡς κώπη. Ἡ κατασκευὴ τῆς κεφαλῆς τῶν ἰχθύων εἶναι πολὺ σύνθετος, ὁ δὲ ἐγκέφαλος ἐλάχιστα ἀνεπτυγμένος· ἐνστικτον εἰς αὐτοὺς σχεδὸν δὲν ὑπάρχει, αἱ δὲ αἰσθήσεις αὐτῶν εἶναι ἀτελέσταται.

91. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἰχθύων εἶναι μεγάλοι μὲν ἀλλ' ἀκίνητοι, διὸ καὶ ἡ ὄρασις πολὺ ἀτελής· τὰ ὄψα αὐτῶν ἐπίσης ἀτελέστατα, ἡ δὲ γλῶσσά των εἶναι τοιοῦτοτρόπως κατασκευασμένη, ὥστε ὑποβρογχίζοντες τὴν τροφήν των, δὲν αἰσθάνονται γεῦσιν ἢ ἀφή αὐτῶν εἶναι ὅλως ἀτελής, ἐνεκα τῶν λεπίδων, αἱ ὅποια καλύπτουσι τὸ σῶμά των. Εἶναι δὲ οἱ ἰχθύς ζῶα σαρκοφάγα, τρώγοντα τὰ μικρότερα τῶν ὁμοίων των· γεννῶσι δὲ ὠὰ, καὶ πολλαπλασιάζονται θαυμασιώτατα· περισσότερα τῶν ἐξήκοντα χιλιάδων ὠὰ εὐρίσκονται εἰς τὴν κοιλίαν μιᾶς ἀρίγγας (βέγγα), καὶ ἀρκεῖ εἰς μένος ἰχθύς ῥι-

πτόμενος ἐντὸς ποταμοῦ νὰ πολλαπλασιάσῃ ἐντὸς αὐτοῦ τὸ γένος του. Οἱ ἰχθύς ἀποθέτουσι τὰ ὠὰ των εἰς μέρος τῆς λίμνης ἢ τῆς θαλάσσης ἢ τοῦ ποταμοῦ κατάλληλον, ὥστε νὰ δύνανται νὰ ἐπωασθῶσι, καὶ τὰ ἀφίνουσιν· ἡ τοιαύτη δὲ περὶ τὰ τέχνα αὐτῶν ἀμέλεια γίνεται αἰτία τῆς καταστροφῆς πολλῶν ἰχθύων, κατὰ τὰς πρώτας τῆς γεννήσεώς των ἡμέρας.

92. Ἐλάχιστα γνωρίζουσι τὰ ἥθη τῶν ἰχθύων, ἐν τούτοις ἀνεγνωρίσθη, ὅτι μερικοὶ ἐξ αὐτῶν ζῶσιν εἰς κατὰ μόνας, ἄλλοι δὲ πάλιν ταξειδεύουσι πολυάριθμοι ὁμοῦ· φαίνεται δὲ ὅτι ἀλλάσσουσι τόπους, κατὰ τὰς διαφόρους ὥρας τοῦ ἔτους, ὡς τὰ πτηνά· διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἀλιεῖς εἰς ἕκαστον τόπον γνωρίζουσι πότε ἐκ τῆς ἀλιείας των θὰ πορισθῶσι τούτους καὶ πότε ἄλλους ἰχθύς.

93. Ἡ κλάσις τῶν ἰχθύων εἶναι πολυαριθμοστάτη, ἡμεῖς δὲ ἐνταῦθα, χωρὶς νὰ προβῶμεν εἰς τὴν διαίρεσιν αὐτῆς θὰ περιγράψωμεν

α'. Τὸν ἔγγελυν, β'. τὸν Καρχαρίαν, γ'. τὴν νάρχην, δ'. τὸν ξιφίαν.

Ὁ ἔγγελυς.

94. Ὁ ἰχθύς οὗτος, μολόνότι κατοικεῖ ἐντὸς τῶν ὑδάτων,

δύναται νὰ ζήσῃ ἐπὶ τινα χρόνον καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. Λέγουσι μάλιστα, ὅτι πολλάκις ἐξερχόμενοι ἀπὸ λίμνης τινὸς μεταβαίνουν εἰς ἄλλα ὕδατα· οἱ ἄλιεῖς νομίζουν, ὅτι γεννῶνται ἀπὸ πέρκας, λευκίσκους (ἀσπρόψαρα) καὶ ψάρους, ἐπειδὴ ἐξέλαβον ὡς ἐγγέλεις τοὺς μικροὺς σκώληκας, οἵτινες εὐρίσκονται εἰς τὰ βράγχια (σπάραχνα) τῶν ἰχθύων τούτων.

Ὁ ἐγγέλυσ εἶναι ζωοτόκος, δηλ. τὰ ὡς αὐτοῦ ἐκκολάπτονται ἐν τῇ κοιλίᾳ του. Οἱ περισσότεροι δὲ τῶν Ζωολόγων νομίζουν, ὅτι οἱ ἐγγέλεις τίχτουν τὰ νεογνά των ἐν τῇ θαλάσῃ, ὅθεν ταῦτα ἀναβαίνουν εἰς τὰ γλυκέα ὕδατα. Ὑπάρχουσι ποταμοὶ, ἀπὸ τοὺς ὑποίους οἱ ἐγγέλεις καταβαίνουν περὶ τὰ τέλη τοῦ θέρους εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐκεῖθεν περὶ τὰ τέλη τοῦ χειμῶνος ἐπανέρχονται πάλιν εἰς τοὺς ποταμούς. Ὁ ἐγγέλυσ κάτοικεῖ εἰς τὸν πυθμένα τῶν ὑδάτων, ἐντὸς τῆς ἰλύος, καὶ μόνον κατὰ τὴν προσέγγισιν καταιγίδος ἀνέρχεται μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος, ὅπως ἀναπνεύσῃ.

Ὁ καρχαρίας.

95. Ὁ καρχαρίας εἶναι ἀδελφάγον ζῶον, κατοικοῦν τὰς θαλάσσας τῶν θερμῶν κλιμάτων· ἔχει μῆκος ἕξ μέτρων περίπου, καὶ περίμετρον τεσσάρων μέχρι πέντε· τὸ στόμα του, τὸ ὁποῖον ἔχει πολλὰς σειρὰς ὀδόντων ὀξύτατων, εἶναι τόσον μέγα, ὥστε δύναται νὰ καταπίῃ ὀλόκληρον ἄνθρωπον· τὸ δέρμα αὐτοῦ, ἂν καὶ δὲν ἔχῃ φολίδας, εἶναι τραχὺ καὶ πλήρες κόκκων· ὁ καρχαρίας παρακολουθεῖ τὰ πλοῖα, ὅπως τρώγῃ τὰς ἀκαθαρσίας καὶ τὰ πτώματα, τὰ ὅποια ῥίπτουσιν ἐνίοτε εἰς τὴν θαλάσσαν. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἀποστρέφεται τίποτε, οὐ μόνον τρώγει τὸ ἀλατισμένον κρέας, τὸ ὁποῖον κρεμῶτιν οἱ μάγειροι τῶν πλοίων ἐντὸς τῆς θαλάσσης, διὰ νὰ ἐξηλμυρισθῇ, ἀλλὰ καταβρογχίζει καὶ τὰ φορέματα, τὰ ὅποια οἱ ναῦται, ἀφοῦ πλύνωσιν, ἔχρουσι τὴν συνήθειαν, δένοντες αὐτὰ διὰ σχοινίου, νὰ βυθίζωσιν εἰς τὴν θαλάσσαν, ὅπως καθαρισθῶσιν ἐντελῶς. Εἶναι λίαν ἐπικίνδυνον νὰ κολυμβᾷ τις εἰς παράλια, εἰς τὰ ὅποια ὑπάρχουν

καρχαρίαι. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ καρχαρίας, ὡς ἐκ τῆς θέσεώς τοῦ στόματός του, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται πρὸς τὰ κάτω, ἀναγκάζεται νὰ ὑπτιάζῃ, ὅταν θέλῃ νὰ καταπίῃ τι, ὁ κολυμητήης λαμβάνει καιρὸν νὰ σωθῇ.

Τὸν Καρχαρίαν συλλαμβάνουσιν οἱ ναῦται δι' ἀρπάγης ἀγκιστροειδοῦς, δεδεμένης εἰς σιδηρὰν ἄλυσον, καὶ ἐχούσης δέλεαρ τεμάχιον βοείου κρέατος· ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν οἱ ναῦται ἤθελον συλλάβει καρχαρίαν, θεωρεῖται ἡμέρα εορτάσιμος. Σύρουσιν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, κόπτουσι τὴν οὐρὰν αὐτοῦ καὶ ἐξεντερίζουσιν· ἀροῦ δὲ κρατήσωσι τὸ ἥπαρ του, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαγρυσιν ἔλαιον, ρίπτουσιν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ ὑπόλοιπον τοῦ σώματός του· τὸ δέρμα αὐτοῦ, τὸ ὅπῳ εἶναι σκληρὸν ὡς ῥίνη, χρησιμεύει πρὸς στίλβωσιν τῶν ξύλων καὶ διαφόρων ἄλλων πραγμάτων· δι' αὐτοῦ περικαλύπτουσι προσέτι τὰς θήκας τῶν ὀμματωαλίων καὶ ἄλλων τεχνουργημάτων· τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ περικλείουσιν ἐντὸς ἀργύρου, ὅπως χρησιμεύωσιν ὡς ἄθυρμα εἰς τὰ παιδία ἐν καιρῷ τῆς ὀδοντοφυΐας· οἱ δεισιδαίμονες τοὺς κρεμῶσιν ὡς περιάπτα (φυλακτὰ) εἰς τὸν λαιμὸν τῶν παιδίων, διὰ νὰ τὰ προφυλάττωσιν ἀπὸ τοὺς πόνους τῶν ὀδόντων καὶ τὸν φόβον. Ἐκ τούτων κατασκευάζουσιν προσέτι καὶ διαφόρους κόνεις, διὰ τῶν ὁποίων τρίβοντες τοὺς ὀδόντας καθαρίζουσιν αὐτούς.

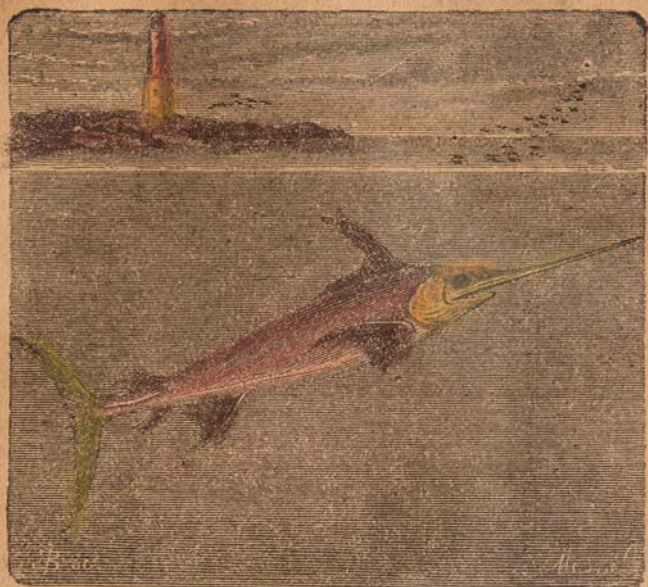
ΣΗΜ. Ὁ Λεσσέψ ἐκονοποίησεν ἐσχάτως εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἑπιστημῶν, ὅτι συνέλαβεν ἐντὸς τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ Καρχαρίαν θῆλυν, ἐντὸς τῆς κοιλίας τοῦ ὁποίου εὔρε 10—12 μικρά· ἐὰν ἦναι ἀληθές ὁ Καρχαρίος τότε πρέπει νὰ καταταχθῇ εἰς τὰ θηλαστικὰ, ὡς ἡ Φάλαινα καὶ ἄλλα.

Ἡ νάρκη (μουδιάστρα).

96. Ὁ ἰχθύς οὗτος ἀνήκων εἰς τὴν αὐτὴν μὲ τὸν Βάτον (εἶδος ἰχθύος), μὲ τὸν ὁποῖον ὁμοιάζει, οἰκογένειαν, εἶναι μικρότερος τοῦτου καὶ εὐρίσκεται εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς θαλάσσας. Ὁ ζητιῶν νὰ φρονέσῃ τὸν ἰχθύν τοῦτον, εὐθὺς ἅμα τὸν ἐγγίσει, αἰσθάνεται εἰς τὴν χεῖρα καὶ εἰς τὸν ὦμον ἰσχυρὸν κλονισμόν, ὅστις ἐλαττοῦται βαθμηδὸν ἐφ' ὅσον τὸ ζῶον ἐξασθενεῖ, καὶ παύει ἐντελῶς, ἅμα ἀποθάνη.

Ὁ ξιφίας.

97. Ὁ ξιφίας εἶναι μέγιστος ἰχθύς ἔχων εἰς τὴν κεφαλὴν κέρας εὐθύ, ὀξύ καὶ μακρόν· διὰ τοῦ κέρατος τούτου, τὸ ὅποιον ἔχει μῆκος δύο ἢ τριῶν μέτρων, ὁ ξιφίας προσβάλλων τὴν φάλαιναν διατρυπᾷ αὐτήν· ἂν δὲ καὶ ἡ φάλαινα μὲ ἐν μόνον κίνημα τῆς οὐρᾶς τῆς ἠδύνατο νὰ φονεύσῃ τὸν ξιφίαν, ἐπειδὴ ὅμως οὗτος εἶναι ταχύτατος, προσβάλλει τὴν φάλαιναν καὶ ἀπέρχεται, χωρὶς αὕτη νὰ λάβῃ καιρὸν νὰ τῷ προξενήσῃ τὴν παραμικρὰν βλάβην· ἡ συμπλοκὴ δὲ αὕτη τῆς φαλαίνης μετὰ τοῦ ξιφίου γίνεται γνωστὴ εἰς τοὺς πλέοντας ἐκ τοῦ τρομεροῦ πατάγου τῆς οὐρᾶς τῆς φαλαίνης, καὶ ἐκ τοῦ αἵματος, ὅπερ κοχλάζον ἀνέρχεται ἐπὶ τῆς ἐπιφνείας τῶν κυμάτων. Ἡ ταχύτης τοῦ ἰχθύος τούτου εἶναι μεγίστη καὶ τὸ κρέας αὐτοῦ εἶναι ἐξάριτον.

Τὸ μῆκος τοῦ ξιφίου φθάνει μέχρι πέντε μέτρων· μικρόν τι παράσιτον μαλακόστρακον, εἰσδύον εἰς τὰς σάρκας αὐτοῦ τῶν καθιστᾶ ἐνίοτε τόσον μανιώδη, ὥστε ἐξοκέλλων ἐπὶ τῶν ἀκτῶν συλλαμβάνεται ὑπὸ τῶν ἀλιέων.

ΚΛΑΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Ἑρπετά.

98. Ἡ κλάσις τῶν ἑρπετῶν περιλαμβάνει ἐκεῖνα ἐκ τῶν σπονδυλωτῶν ζώων, τὰ ὅποια ἔχουσιν αἷμα ἐρυθρὸν καὶ ψυχρὸν, καὶ ἀναπνεύουσιν, ὅπως τὰ θηλαστικὰ διὰ πνευμόνων. Εἶναι δὲ τὸ αἷμα αὐτῶν ψυχρὸν, διότι τὸ σῶμά των δὲν ἔχει ἀρκετὴν θερμότητα, διὰ τὴν κρατῇ θερμοκρασίαν ἀνεξάρτητον ἐκείνης τῆς ἀτμοσφαίρας. Διὰ ταῦτα ὀνομάζουσι μὲν θερμαιμα, τὰ διατηροῦντα εἰς τὸ σῶμα αὐτῶν θερμοκρασίαν ἀρκετὰ ὑψηλὴν, ὅποιαδὴποτε καὶ ἂν ᾖ ἡ θερμοκρασία τοῦ ἀέρος, καὶ ψυχραιμα, ἐκεῖνα τῶν ὁποίων ἡ θερμοκρασία ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θερμοκρασίας τοῦ ἀέρος.

99. Μεγάλῃ διαφορᾷ παρατηρεῖται εἰς τὸ σῶμα τῶν διάφορων ἑρπετῶν. Μερικὰ εἶναι τετράποδα, ὡς αἱ χελῶναι, αἶσαυραι καὶ οἱ βάτραχοι· ἄλλα δὲ πάλιν ἄποδα ὡς οἱ ὄφεις. Ἐκ τῶν τετραπόδων τὰ ζῶντα εἰς τὴν γῆν ἔχοντα τοὺς πόδας πολὺ μικροὺς βαδίζουσι σύροντα τὸ σῶμά των εἰς τὴν γῆν, τὰ δὲ ἐν τῷ ὕδατι, ἔχουσι τοὺς πόδας καταλλήλως διὰ τὴν ζωὴν των κατεσκευασμένους· τέλος δὲ τὰ ἄποδα κινοῦνται διὰ τῶν κυμάνσεων τοῦ σώματος αὐτῶν.

Ὅλα τὰ ἑρπετά ἔχουσι καὶ τὰς πέντε αἰσθήσεις, ἀλλ' ἰσχυρὰν μόνον τὴν ὄρασιν· διότι ἡ μὲν ἀκοή ἔνεκα τῆς ἀτελείας τοῦ ὠτός εἶναι ἀσθενεστάτη, ἡ ὄσφρησις ἔνεκα τῆς σμικρότη-

τος τῶν ῥωθίωνων ὀλίγιστα ἀνεπτυγμένη· ἡ γεῦσις πολὺ ἀσθενής, ἀρὴν σχεδὸν δὲν ἔχουσιν, ἐπειδὴ τὸ σῶμά των εἶναι κεκαλυμένον μὲ λεπίδας. Πολλὰ δ' αὐτῶν ἀλλάσσουσι κατ' ἔτος ἐπιδερμίδα. Διαιροῦνται δὲ τὰ ἔρπετά, α. εἰς Χελωνοειδῆ· β'. εἰς Σαυροειδῆ· γ'. εἰς Ὀφιοειδῆ, καὶ δ'. εἰς Βατράχια.

Α'. Τεξίς Χελωνοειδῆ.

100. Αἱ χελῶναι διακρίνονται ἐκ πρώτης ὀψεως ἐκ τοῦ ὀστείνου θώρακος, ὁ ὁποῖος σκεπάζει τὸ σῶμα αὐτῶν· εἶναι δὲ τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῶν χορταφάγοι, καὶ τρώγουσιν ὀλίγον, δύνανται μάλιστα ἐβδομάδας καὶ μῆνας ἀκόμη ἄνευ τροφῆς νὰ περάσωσιν· ἡ ζωὴ αὐτῶν εἶναι διαρκεστάτη, διότι παρετηρήθη νὰ κινῆται ἐπὶ πολλὰς ἐβδομάδας χελώνη, τῆς ὁποίας ἀπεκόπη ἡ κεφαλὴ. Διακρίνονται δὲ αἱ χελῶναι εἰς ζώσας ἐντὸς τοῦ ὕδατος καὶ εἰς ζώσας εἰς τὴν ξηρὰν· τούτων ἡ ἐν ὕδατι καταντᾷ μῆκους δύο ἢ τριῶν μέτρων καὶ ζυγίζει μόνον τὸ κρέας αὐτῆς μέχρι 312 ὀκάδων.

Κατωτέρω περιγράφομεν τὴν γεωμετρικὴν χελώνην.

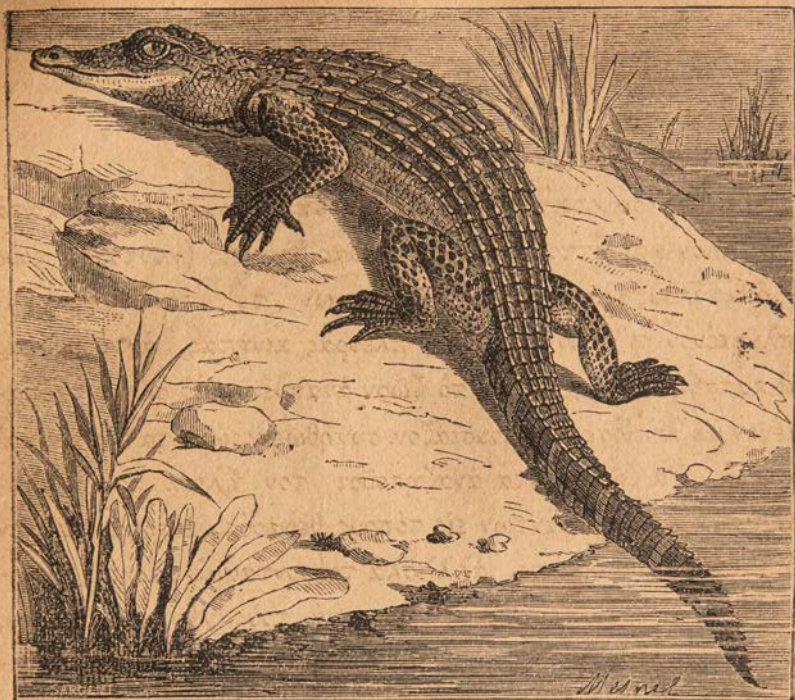
Ἡ γεωμετρικὴ χελώνη.

101 Ἡ γεωμετρικὴ χελώνη ἔχει τὸ ἄνω κάλυμμα κυρτότατον. Τὰ ποικίλα χρώματα, ὑφ' ὧν κοσμεῖται, καθιστῶσιν αὐτὴν εὐάρεστον εἰς τὴν ὄψιν. Τὰ πέταλα τὰ καλύπτοντα τὰ δύο περικαλύμματα αὐτῆς εἶναι δεκαεξ' τὸν ἀριθμὸν ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας, εἴκοσι τρία κατὰ τὰ ἄκρα τοῦ χελωνείου (καυκάλου τῆς χελώνης), καὶ ὡδέκα ἐπὶ τοῦ στέρνου. Τὰ πέταλα ταῦτα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξάπλευρα, ἔχοντα ἐξόγκωμά τι ἐν τῷ μέσῳ, καὶ γραμμάς καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν ἐπιφάνειαν, χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ βαθέων αὐλάκων. Τὸ χρῶμα αὐτῶν εἶναι μαῦρον· ἐκ τῆς εἰς τὸ κέντρον δὲ τούτων κιτρίνης κηλίδος ἐκπέμπονται πλεῖσται ἀκτῖνες τοῦ αὐτοῦ χρώματος. Τὰ πέταλα ταῦτα ἀποτελοῦσιν εἶδος τι δικτυωτοῦ συμπλέγματος, κιτρίνου χρώματος, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἐκ γραμμῶν λίαν διακεκριμένων ἐπὶ μέλανος ἐδάφους, καὶ τὸ ὅποιον ὁμοιάζει μὲ γεωμετρικὰ σχήματα, ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα γεωμετρικὴ χελώνη. Ἡ σὰρξ τοῦ ζώου τούτου, τὸ ὅποιον εὐρίσκεται κυρίως εἰς τὴν Ἀσίαν, εἶναι τρυφερωτάτη εἰς τὴν γεῦσιν.

Β'. Τάξις. Σαυροειδῆ

102. Τὰ σαυροειδῆ ὄντα τετράποδα, ἔχουσιν οὐράν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μακράν, πόδας βραχεῖς (κοντοὺς), τοὺς δὲ δακτύλους ὠπλισμένους δι' ὀνύχων· τὸ στόμα μέγα καὶ ὠπλισμένον δι' ὀδόντων, τὰς πλευρὰς κινητὰς, ἀνυψουμένας καὶ καταβαινούσας, ὅταν τὸ ζῶον ἀναπνέῃ· τὸ σῶμα σκεπασμένον μὲ λεπίδας, παρουσιάζον συνήθως χρώματα ζωηρὰ καὶ λαμπρά. Τὰ ζῶα ταῦτα ἀναζητοῦσι τὸν ἥλιον καὶ πολλαπλασιάζονται πρὸ πάντων εἰς τόπους θερμούς. Μερικὰ τούτων ζῶσι ἐντὸς τοῦ ὕδατος, ἀλλ' ὅλα τρέφονται μὲ σάρκας, κυνηγῶντα τὰ μικρὰ θηλαστικά, τὰ πτηνὰ, τοὺς ἰχθύς, τὰ ἔντομα, ἀναλόγως τοῦ μεγέθους καὶ τῆς δυνάμεώς των. Τούτων θέλομεν περιγράψαι α'. τὸν Κροκόδειλον, β'. τὸν μεγαλόσαυρον, γ'. τὴν πρασίνην σαύραν, δ'. τὸν χαμαιλέοντα, ε'. τὸν βασιλίσκον.

Ὁ κροκόδειλος.

103. Ἡ τεραστία αὕτη σαύρα εὐρίσκεται μόνον εἰς τὰς θερμότερας χώρας τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς ἐντὸς τῶν ποταμῶν. Ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν λοιπῶν ζώων, διὰ τῶν ὁποίων τρέφεται· δὲν κάμνει δὲ τοῦτο θέλουσα νὰ εὐχαριστήσῃ, ὡς ἡ τίγρις, τὴν θηριώδη ὀρεξίν της, ἀλλὰ μόνον ὅπως δώσῃ τροφὴν εἰς τὸ παμμέγεθες σῶμά της. Ἡ μορφή τοῦ κροκοδείλου ἐν γένει ἔχει μεγάλην ὁμοιότητα μὲ τὴν τῶν σαυρῶν. Ἐξετάζοντες ἕμως τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ αὐτοῦ εὐρίσκωμεν, ὅτι ἔχει τὴν κεφαλὴν προμήκη, πεπλατυσμένην, πλή-

ρη ρυτίδων, καὶ τὸ ῥύγχος χονδρόν· τὸ ἄνοιγμα τοῦ στόματός του φθάνει μέχρις ὀπισθεν τῶν ὠτων· οἱ ὀδόντες αὐτοῦ, ὄντες ἐνίοτε τριάκοντα ἕξ κατὰ τὴν ἄνω σιαγόνα, καὶ τριάκοντα κατὰ τὴν κάτω, εἶναι ἰσχυροὶ, ὀξεῖς, ἄνισοι κατὰ τὸ μῆκος, καὶ οὕτω διατεθειμένοι ὥστε, ὅταν τὸ στόμα ᾖναι κεκλεισμένον, διασταυροῦνται οἱ μὲν μετὰ τῶν δέ. Ἐπειδὴ τὸ ζῶον τοῦτο δὲν ἔχει χεῖλη, οἱ ὀδόντες του φαίνονται, ὅταν βαδίζῃ ἢ κολυμβᾷ ἢ ῥύγχως· οἱ σπινθηροβολοῦντες δ' ὀφθαλμοὶ του, πολὺ πλησίον ἀλλήλων κείμενοι, καὶ ἔχοντες βλεφαρίδας σκληράς, ρυτιδῶδεις, καὶ περιβαλλόμενοι ὑπὸ ὀδοντωτῆς στεφάνης, καθιστῶσι τὴν θέαν του φοβερωτάτην. Ἡ οὐρὰ αὐτοῦ εἶναι λίαν μακρὰ καὶ πεπλατυσμένη, ὁμοιάζουσα μὲ κώπην, ἥτις τὸν εὐκολύνει πολὺ, ὅταν κολυμβᾷ. Ἄπαν τὸ σῶμά του, ἐκτὸς τῆς κεφαλῆς, καλύπτεται ὑπὸ φολιδῶν· αἱ φολίδες δὲ αἱ καλύπτονται τὰς πλευράς, τοὺς πόδας καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ τραχήλου του, εἶναι σχεδὸν στρογγύλαι, διαφόρου μεγέθους καὶ ἀκανόνιστοι· αἱ τῶν ὀπισθίων καὶ τοῦ ἄνω μέρους τῆς οὐρᾶς εἶναι τετράγωνοι, χωριζόμεναι ἀπ' ἀλλήλων δι' ἐγκαρσίων σειρῶν. Ἵνα πληγῶσῃ λοιπὸν τις τὸν κροκόδειλον, πρέπει νὰ τὸν κτυπήσῃ εἰς τὴν συναρμογὴν τῶν σειρῶν.

Τὸ χρῶμα τοῦ κροκοδείλου κλίνει πρὸς τὸ ὑποπράσινον μελαγχροινόν, ποικιλλόμενον μεστίγματα πράσινα· τὸ μῆκος τοῦ σώματος αὐτοῦ εἶναι ὃ μέχρις 8 μέτρων. Εὕρσκεται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὰς ὄχθας τῶν μεγάλων ποταμῶν· ὁ θῆλος γεννᾷ ἐξήκοντα περίπου ὠὰ· ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτα τρώγονται ὑπὸ τοῦ ἰχνεύμονος, τῶν πιθήκων καὶ πλείστων ἄλλων ὕδροβίων πτηνῶν, μέγας ἀριθμὸς κροκοδείλων καταστρέφεται. Τὸ κρέας αὐτῶν, τὸ ὅποιον εὐχαριστεῖ τοὺς κατοίκους τῆς Ἀσίας καὶ

Ἀφρικῆς, προξενεῖ ἀγρίαν εἰς τοὺς Εὐρωπαίους, ἐπειδὴ ἔχει
δομὴν μόσχου.

Υπάρχει ἐν Ἀμερικῇ γένος τι κροκοδείλων, ὀνομαζόμενον
Κ α Ὑ μ ἄ ν, τὸ ὅποῖον εἶναι ἐξίσου ἐπικίνδυνον καὶ σαρκοβόρον
μὲ τὸν περιγραφέντα κροκόδειλον· καὶ ὁ Καῦμᾶν δὲ οὗτος εὐρί-
σκεται ἐντὸς τῶν μεγάλων καὶ μικρῶν ποταμῶν.

Ὁ μεγαλόσαυρος.

104. Ὁ μεγαλόσαυρος διὰ τῆς ζωρότητος τῶν χρωμά-
των του καὶ τῆς λαμπρότητος τῶν λεπίδων του εἶναι ἐν τῶν

πρωτίστων κοσμημάτων τῶν ἀπεράντων δασύων, τῶν καλυπτόντων τὴν μεσημβρινὴν Ἀμερικὴν. Εὐκόλως δὲ διακρίνεται ἀπὸ τοῦ μεγάλου θύλακος, ὅστις κρέμαται ὑπὸ τὸν λαιμόν του, καὶ ἀπὸ τοῦ ὀδοντωτοῦ λόφου, ὅστις ἐκτεινόμενος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι τοῦ ἄκρου τῆς οὐράς του, κοσμεῖ καὶ τὸ ἐμπρόσθιον τοῦ λαιμοῦ του.

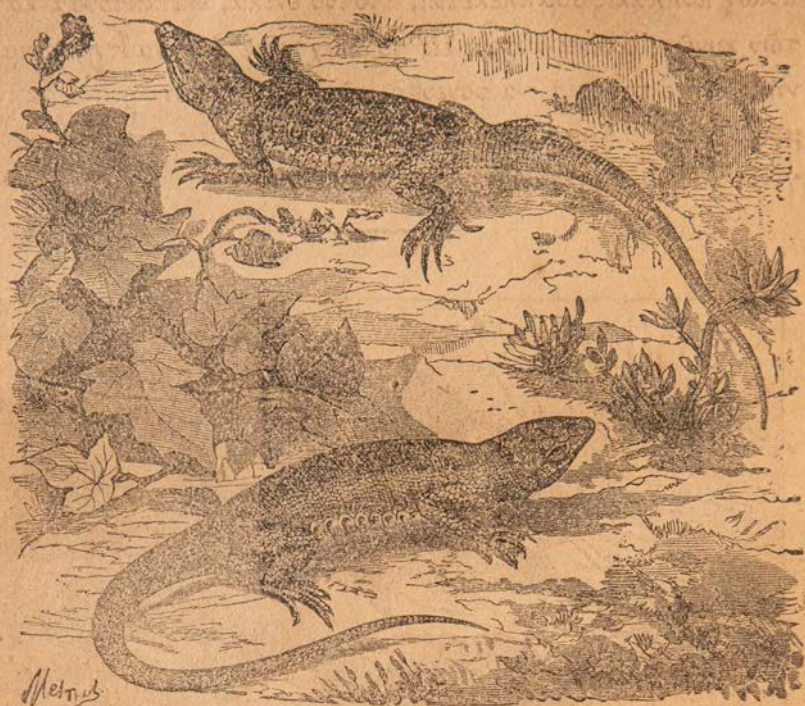
Τὸ μῆκος τῆς σαύρας ταύτης συνήθως εἶναι ἑνὸς μέτρου καὶ ἡμίσεως, καὶ τὸ χρῶμα αὐτῆς παραλάσσει ἀναλόγως τῆς ἡλικίας, τοῦ γένους καὶ τοῦ τόπου, εἶναι ἄλλοτε μὲν κυανόλευκον, ἄλλοτε δὲ πράσινον μεμιγμένον μὲ κίτρινον. Ἔχει τὴν κεφαλὴν πεπλατυσμένην ἄνωθεν καὶ πεπιεσμένην ἑκατέρωθεν. Ἡ στρογγύλη οὐρά της ἔχει δακτυλίους διαφόρων χρωμάτων. Τὸ ἀβλαβὲς τοῦτο ζῶον τρέφεται μόνον μὲ φυτὰ καὶ ἔντομα, καὶ φαίνεται πολὺ φοβερόν, ὅταν ἐξημμένον ὑπ' ὀργῆς καὶ θυμοειδῶς βλέπον, συρίζῃ, κινή τὴν μακρὰν οὐράν του, φουσκώνῃ τὸν λαιμόν του, καὶ ἀνρθῇ τὰς ὀξείας αὐτοῦ λεπίδας. Ὅταν ἐξημερωθῇ ὀλίγον, μένει ἐντὸς τῶν κήπων καὶ διέρχεται μάλιστα τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας ἐντὸς τῶν οἰκιῶν. Τὸ κρέας αὐτοῦ τρώγεται ἢ θήλεια γενναῖα δεκατρία ἕως εἴκοσιν ὥα.

Οἱ μεγάλῳσαυροι ἀποσύρονται ἐντὸς τῶν κοιλωμάτων τῶν βράχων ἢ τῶν ὀπῶν τῶν δένδρων. Πηδῶσι δὲ μετὰ θαυμασίας εὐκινήσιας μέχρι τῶν ὑψηλοτέρων κλάδων, περὶ τοὺς ὁποίους περιτυλίσσονται εἰς τρόπον ὥστε νὰ κρύπτωσι τὴν κεφαλὴν μεταξὺ τῶν σπειρῶν τοῦ σώματός των. Ἀμα χορτάσωσιν, ἀναπαύονται ἐπὶ κλάδων ἐκτεινομένων ἄνωθεν τοῦ ρεύματος ποταμοῦ τινος ἢ ῥύακος, καὶ μένουσιν ἐκεῖ ὡς ἀπονεναρχωμένοι· ταύτην δὲ τὴν στιγμὴν καιροφυλακτοῦντες τοὺς συλλαμβάνουσιν ἐν Βρασιλίᾳ κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον· ὅταν κυνηγός

τις ἰδῆ τὸ ἔρπετόν τοῦτο οὕτως ἐξηπλωμένον ἐπὶ τῶν κλάδων, εἰς τοὺς ὁποίους εἰσδύει ἕνεκα τοῦ καύσωνος, ἀρχίζει νὰ συρίζῃ· τότε ὁ μεγαλόσαυρος, ὅστις φαίνεται, ὅτι εὐχαριστεῖται ἀκούων τὸν συριγμὸν τοῦτον, προβάλλει κατ' ὀλίγον τὴν κεφαλὴν του· ὁ κυνηγὸς πλησιάζει· ἐξακολουθῶν νὰ συρίττη, καὶ γαργαλίζει τὸν λαιμὸν τοῦ ζώου διὰ τῆς ἄκρας ῥάβδου· ὁ μεγαλόσαυρος ἀνέχεται τὴν θωπεῖαν ταύτην, χωρὶς νὰ δείξῃ τὴν ἐλαχίστην δυσἀρέσκειαν, καὶ στρέφεται μάλιστα ὅπως ἡδονικώτερον ἀπολαύσῃ αὐτῆς· ἅμα λοιπὸν προβάλλῃ τὴν κεφαλὴν του ἔξω τῶν κλάδων, ὁ κυνηγὸς περᾶ εἰς τὸν λαιμὸν αὐτοῦ βρόχον, τὸν ὁποῖον ἔχει δεδεμένον εἰς τὸ ἄκρον ῥάβδου, καὶ διὰ βιαίου τιναγμοῦ ῥίπτει αὐτὸν κατὰ γῆς.

Μεγαλόσαυροι ὑπάρχουσιν ἐν τε Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ, ἀλλ' ἐν Ἀμερικῇ εἶναι πολυπληθέστεροι.

Ἡ πρασίνη σαύρα.

105. Ἡ φύσις δημιουργοῦσα τὴν πρασίνην σαύραν ἐμεγέθυνεν οὕτως εἰπεῖν, τὴν λευκόφαιον σαύραν, ἐνδύσασα αὐτὴν στολὴν λαμπροτέραν. Τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος αὐτῆς ἔχει χρῶμα πρασινωπὸν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐρυθρόν· εἰς τὰ θερμὰ κλίματα ἢ λαμπρότης αὐτῆς εἶναι μεγίστη· τὸ μέγεθός της φθάνει πολλάκις μέχρι 75 ἑκατοστομέτρων. Μολονότι δ' οἱ πόδες αὐτῆς εἰσὶ βραχύτατοι, οὐχ ἥττον τρέχει ταχέως, καὶ ρίπτεται ὀρμητικῶς ἐντὸς φρυγάνων καὶ ξηρῶν φύλλων, ὅπως ἐκπλήξῃ καὶ προξενήτῃ τρόμον. Ἐπειδὴ δ' ἔχει τὴν ἕξιν νὰ συλλαμβάνῃ

ἀπὸ τοὺς ῥώθωνας τὰ διάφορα εἶδη τῶν ὄφρων, μετὰ τῶν ὀ-
ποιῶν πολλάκις συμπλέκεται, τούτου ἕνεκα, ἐπιπίπτουσα κατὰ
τῶν κυνῶν, δάκνει αὐτοὺς εἰς τὸ ῥύγχος μετὰ τοσαύτης ἐπιμο-
νῆς, ὥστε προτιμᾷ νὰ φονευθῇ μᾶλλον ἢ ν' ἀφήσῃ τὸν δακνό-
μενον κύνα. Αἱ σαῦραι δὲ εἶναι δηλητηριώδεις εἰς οἰονδήποτε
γένος καὶ ἂν ἀνθρώπιν.

Ὁ χαμαιλέον.

106. Τὸ ὄνομα τοῦ ζώου τούτου χρησιμεύει ἐξ ἀμνημονεύ-
των χρόνων εἰς δήλωσιν τοῦ κόλακος· διότι, ὡς ὁ χαμαιλέον
δὲν ἔχει ἴδιον χρῶμα, οὕτω καὶ ὁ κόλαξ δὲν ἔχει ἰδίαν γνώμην·
τὸ ἄνω μέρος τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ τὰ πλάγια εἶναι πεπιε-
σμένα· πέντε δὲ ἄκανθαι (κόκκαλα), ὧν δύο μὲν ἐξέρχονται ἀπὸ
τοῦ ῥύγχους, δύο δὲ ἀπὸ τῶν γωνιῶν τοῦ στόματος, καὶ μία
ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς του, σχηματίζουσι πρὸς τὰ
ἄνω πυραμίδα πεντάπλευρον, ἥς ἡ κορυφή εἶναι ἐστραμμένη

πρὸς τὰ ὀπίσω· ὁ ἐξωγκωμένος αὐτοῦ φάρυγξ σχηματίζει εἶδος τι θύλακος, μικροτέρου ἀπὸ τὸν θύλακα τοῦ μεγαλοσαύρου· ἐπὶ τοῦ δέρματος αὐτοῦ παρατηροῦνται μικραὶ τινες ἐξοχαὶ ὅμοιαι μὲ τὰς τοῦ κατειργασμένου δέρματος τοῦ αἰγάγρου (σ α γ ρ έ ν)· οἱ μεγάλοι καὶ ἐξέχοντες αὐτοῦ ὀφθαλμοὶ κινεῦνται ἀνεξαρτήτως ἀλλήλων οὕτως, ὥςτε τὸ ζῶον δύναται διὰ μὲν τοῦ ἑνὸς ὀφθαλμοῦ νὰ βλέπῃ πρὸς τὰ ἔμπροσθεν, διὰ δὲ τοῦ ἄλλου πρὸς τὰ ὀπίσθεν· ἢ διὰ μὲν τοῦ ἑνὸς νὰ βλέπῃ τὰ ἄνωθεν αὐτοῦ κείμενα, διὰ δὲ τοῦ ἄλλου τὰ κάτωθεν. Ἐκτὸς δὲ τῶν ἀξιοσημειώτων τούτων χαρακτηριστικῶν, ὁ χαμαιλέων ἔχει καὶ τὰ ἐξῆς, ἅτινα δὲν παρατηροῦνται εἰς τὰς λοιπὰς σαύρας· οἷον ἔχει πόδας ὑψηλοτέρους· δὲν φαίνεται ἔρπων, ὅταν βαδίζῃ, ὥς ἐκεῖναι· τὸ δῆμα τῶν ποδῶν αὐτοῦ κατέρχεται μέχρι τοῦ ἄκρου τῶν δακτύλων του· τούτου ἕνεκα μὴ δυνάμενος νὰ στηρίζεται καλῶς ἐπὶ τῆς γῆς, ἀναρρίχᾶται ἐπὶ τῶν δένδρων διὰ τῶν ὀνύχων καὶ τῆς οὐρᾶς του, ἣτις ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ περιτυλίσσεται εἰς τοὺς κλάδους τῶν δένδρων, ὥς ἡ τῶν πιθηκίσκων· εἴτε δ' ἀναρρίχᾶται ἐπὶ τῶν δένδρων, εἴτε βαδίζει ἐπὶ τῆς γῆς, κινεῖται πάντοτε βραδέως.

Μολονότι εἶναι δύσκολον νὰ ὀρίσωμεν τὸ χρῶμα τοῦ χαμαιλέοντος, λέγομεν ὅμως ὅτι ἐν γένει εἶναι φαιὸν, μᾶλλον ἢ ἥττον βαθύ, καὶ μᾶλλον ἢ ἥττον μολυβδόχρουν· ἐκτὸς δὲ τῶν ὑπὸ τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ κλίματος ἐπερχομένων εἰς τὸ χρῶμα τοῦ ἀλλοιωσεων, ὁ φόβος ἢ ἡ ἔξαψις καὶ οἱ διάφοροι βαθμοὶ τῆς θερμότητος εἶναι τὰ πρῶτιστα αἰτία τῶν παραλλαγῶν τοῦ χρώματός του, τὸ ὅποιον μεταβαίνει ἀλληλοδιαδόχως ἀπὸ τοῦ κιτρινωποῦ εἰς τὸ πρασινωπὸν ἢ κυανοῦν.

Χαμαιλέοντες εὐρίσκονται εἰς ὅλα τὰ θερμὰ κλίματα τοῦ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου· οἱ Ἰνδοὶ ἔχουσιν αὐτοὺς ἐντὸς τῶν

οἰκιῶν των πρὸς καταστροφὴν τῶν ἐντόμων· οἱ χαμαιλέοντες δύνανται νὰ ζήσωσιν ἐν περίπου ἔτος ἄσιτοι, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ σαῦραι.

Ὁ βασιλίσκος.

107. Ἡ σαῦρα αὕτη εὑρίσκεται εἰς τὴν μεσημβρινὴν Ἀμερικὴν. Εὐκολώτατα δὲ διακρίνεται τὸ ζῶον τοῦτο ἀπὸ τὰ λοιπὰ ζῶα ἐκ τοῦ ἐξέχοντος λόφου, ὅστις ἐκτείνεται μέχρι τῆς ἄκρας τῆς οὐρᾶς του, καὶ ἐκ τοῦ καταστέφοντος τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καλύμματος. Ὁ βασιλίσκος δὲν φρονεῖ διὰ τοῦ βλέμματός του, ὡς τὸ μυθολογούμενον ζῶον, οὔτινος τὸ ὄνομα φέρει· ἐξ ἐναντίας εὐχαριστεῖ τοὺς βλέποντας αὐτὸν, πηδῶν ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον ἐντὸς τῶν ἀπεράντων δασῶν τῆς Ἀμερικῆς, ἢ κινῶν βραδέως τὸν ὥραϊόν αὐτοῦ λόφον καὶ τὰς κοσμούσας αὐτὸν ποικιλοχρόους φολίδας.

Γ'. Τάξις. Ὀφιοειδῆ.

108. Καλοῦνται ὀφιοειδῆ ἢ ὄφεις ἔρπετά τινα, τῶν ὁποίων τὸ λεπιδωτὸν σῶμα εἶναι ἐπίμηκες, σχεδὸν κυλινδρικὸν καὶ πολὺ εὐστροφον. Βλέπων τις αὐτοὺς ἀναπαυομένους, νομίζει ὅτι δὲν δύνανται νὰ κινηθῶσι πρὸς τοῦτο ὅμως ἡ φύσις ἐδωκεν εἰς αὐτοὺς ἰδιαίτερα μέσα· διότι, ὅταν θέλωσι νὰ βαδίσωσι, στηρίζουσι τὸ ἔμπροσθεν μέρος τοῦ σώματος αὐτῶν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἀνυψοῦσι τὸ μέσον ὠθοῦντα πρὸς τὰ ἔμπρὸς τὸ ὀπίσθεν, φέρουσι δὲ πάλιν πρὸς τὰ ἔμπρὸς τὸ ἔμπροσθεν καταβιβάζοντα τὸ μέσον· διὰ τῶν κινήσεων τούτων τὸ ζῶον βαδίζει ἄνευ ποδῶν, ὅπως κολυμβᾷ ἄνευ περυγίων. Οἱ ὄφεις ὑπάγονται εἰς τὰ ζῶα τὰ ἔχοντα τὸ αἷμα ψυχρὸν καὶ τὴν πέψιν βραδεῖαν, δύνανται νὰ ζήσωσι πολὺν χρόνον ἄνευ τροφῆς, ὡς παρατηροῦμεν τοῦτο εἰς τὰς ἐχίδνας καὶ τοὺς μὴ φαρμακεροὺς ὄφεις, οἵτινες ζῶσιν ἐπὶ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ μῆνας κεκλεισμένοι ἐντὸς βαρελίων, συγκαινωνούντων μὲν μὲ τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα, μὴ ἔχόντων ὅμως τροφάς· ποσάκις δ' εὗρέθησαν ἐντὸς τοῦ στομάχου τῶν ζῶων τούτων βάτραχοι καὶ ποντικοὶ ὀλίγον βεβλαμμένοι, μολονότι τοὺς εἶχον καταπίει πρό τινων ἡμερῶν!

Τὰ ἔρπετά ταῦτα ἀποβάλλουσι τὸ δέρμα των κατὰ τὸ ἔαρ καὶ τὸ φθινόπωρον· ἡ ἀποδερμάτωσις δ' αὕτη γίνεται ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν. Ὁ συριγμὸς τῶν ὄφρων εἶναι μᾶλλον ἢ ἥττον ὀξύς.

Τῶν ὄφρων οἱ μὲν εἶναι ἀνισόλοιοι, οἱ δὲ ἰσόλοιοι, δῆλοι· ἄλλοι μὲν δὲν ἔχουσι δηλητήριον, καὶ ἄλλοι ἔχουσιν ἐντὸς κοίλων ὀδόντων, τῆς ἀνω σιαγόνος, κατὰ τὴν ῥίζαν τῶν ὁποίων ὑπάρχει ἰδιαίτερον ἄγγειον, ἐκχέον αὐτὸ ἐπὶ τῆς πληγῆς, καθ'

ἦν στιγμὴν γίνῃ τὸ δῆγμα (τὸ δάγκαμα). Τρώγουσι δὲ οἱ ὄφεις ζῶντα ζῶα, τὰ ὁποῖα καταπίνουσιν ἀκέραια, γινεύουσι δὲ καὶ αὐτὰ τὰ ὀστά, ἀλλὰ πολὺ βραδέως, ὡς ἀνωτέρω ἐρρέθη.

Οἱ ἰσθόλοι ὄφεις ἐπιφέρουσι μεγάλης καταστροφᾶς· ἐσχάτως ἄγγλος φυσιογράφος παρατήρησεν, ὅτι εἰς τι μέρος τῆς Βεγγάλης ἀπέθανον ἐκ δήγματος ὄφειν 6219 ἄνθρωποι, τῶν ὁποίων 2374 ἀνήκουσιν εἰς τὸ ἄρρεν γένος, ἔχοντες ἡλικίαν ἀνωτέραν τῶν 12 ἐτῶν, 2575 εἰς τὸ θῆλυ, 663 παιδιά καὶ 606 κοράσια· ὅλοι δὲ οὗτοι οἱ θάνατοι ἐγένοντο κατὰ τὸ ἔτος 1869. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ ἐπιστήμονα οἱ καθ' ὅλον τὸ Ἰνδοστὰν γεγόμενοι ἐκ δήγματος ὄφειν θάνατοι εἶναι περίπου 20000!

Τῶν μὲν ἀνισθόλων ὄφειν ἐνταῦθα θὰ περιγράψωμεν τὸν παρ' ἡμῖν ἀπαντῶντα κοινῶς λεγόμενον ὄφιν, καὶ τὸν βόαν τὸν συσφιγκτήρα· τῶν δὲ ἰσθόλων τὴν ἔχιδνα καὶ τὸν Κροταλίαν.

Ὁ ὄφιν ὕδρος ἢ ὕδρέχιδνα.

109. Ὁ παρ' ἡμῖν ἀπαντῶν ὄφιν εἶναι ὁ καλούμενος ὕδρος

ἢ ὑδρέχιδνα· ζῇ ἐν ὑγροῖς τόποις, ἐντὺς τῶν θάμνων, δύναται
καλῶς νὰ πλέῃ, διὸ πολλάκις φαίνεται διαβαίνων ποταμούς·
εἰσέρχεται καὶ ἐντὺς τῶν οἰκιῶν τῶν χωρικῶν, ἔχων πολλάκις
τὴν φωλεάν του ἐντὺς τῶν τοίγων, καὶ θεωρούμενος ἱερὸς τῆς
οἰκίας, διὸ καὶ ὁ συνήθης ἐν τῇ οἰκίᾳ φαινόμενος, δὲν φονεύε-
ται ὑπ' αὐτῶν· εἶναι δὲ ἀβλαβὲς καὶ συλλαμβάνεται ὥς καὶ
πάντα τὰ εἶδη τῶν παρ' ἡμῖν ἀπαντῶντων ὀφρων, καὶ τῆς
ἐχίδνης μὴ ἐξαιρουμένης· οἱ δὲ περὶ τὴν σύλληψιν αὐτῶν κα-
ταγινόμενοι, φροντίζουσι νὰ πιᾶσιν τὸν ὄφιν ὀλίγον κατωτέρω
τῆς κεφαλῆς διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς, μὲ τὴν ἑτέραν δὲ θέτουσιν
ἐντὺς τοῦ στόματος ὕφασμα μάλλινον, ὅπερ ὁ ὄφιν δάχνει· σύ-
ροντες δὲ βιαίως τὸ ὕφασμα, ἐκβάλλουσι τοὺς ὀδόντας αὐτῶν.

Πολλὰ ἡ δεισιδαιμονία τοῦ λαοῦ πιστεύει περὶ ὀφρων· ὁ ὄφιν
πιχί· τρώγει τὰ ὠὰ τῶν πτηνῶν, ὡσάκις τὴν φωλεάν αὐτῶν,
εἶπει τις πλησίον ὕδατος ἢ πυρός· θεωρεῖται δὲ κάκιστος οἰω-
νὸς ἢ συνάντησις ὀφρεως περονευμένου, καὶ ἄριστος ἢ συνάντη-
σις ζῶντος, διὸ καὶ ὁ δεισιμαίμων χωρικός, δὲν φονεύει τὸν πρῶ-
την φορὰν ὑπ' αὐτοῦ συναντῶμενον ὄφιν, ἐν ᾧ ἄλλοτε φροντίζει
περὶ τοῦ φόνου τοῦ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἢ τῷ δάσει ὀφρεως, ὡς περὶ
κατῆκοντος σπουδαίου. Αἱ ἰδέαι αὗται προερχόμεναι ἐξ ἀμα-
θείας, θέλουσιν ἐξαλειφθῇ, ὅταν ὁ λαὸς, ἐν τῇ φυσικῇ ἱστορίᾳ
λάβει στοιχειώδη τινὰ παιδείαν.

Ὁ βόας.

110. Ὁ ὄφις οὗτος, τοῦ ὁποίου τὸ μῆκος φθάνει, πολλάκις μέχρις ἑπτὰ μέτρων, εἶναι ὁ μέγιστος καὶ ἰσχυρότατος τῶν ὄφρων· εἶναι ὠραῖος, γενναῖος καὶ πολυμήχανος· μὴ ὦν δὲ δη-

λητηριώδης μάχεται γενναίως ἀντιτάσσων τὴν βίαν τῇ βίᾳ, καὶ νικᾷ μόνον διὰ τῆς ἰσχύος του.

Τὸ τερατῶδες τοῦτο ζῶον εὐρίσκεται εἰς τὰς καυστικὰς ἐρήμους τῆς Ἀφρικῆς· ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ πολὺ ὀρθῶς παραβάλλεται πρὸς τὴν τῶν κυνηγετικῶν κυνῶν· ἡ οὐρὰ αὐτοῦ εἶναι βραχυτάτη ἀναλόγως τοῦ σώματός του, ἀλλὰ σκληροτάτη καὶ ἰσχυροτάτη· ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας τοῦ σώματός του ὑπάρχουσιν μεγάλαι καὶ ὠραῖαι ὠσείδεις κηλίδες, ἔχουσαι ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ δύο ἢ τριῶν δακτύλων μῆκος, περὶ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσιν ἕτεραι μικρότεροι κηλίδες διαφόρων σχημάτων· πᾶσαι δὲ εἰσὶ συμμετρικαὶ καὶ αἱ πλεῖσται· ἔχουσι περιφέρειαν ὑπομέλαιναν, ἥτις τὰς καθιστᾷ λίαν εὐδιακρίτους· αἱ ὠραῖαι αὐταὶ κηλίδες ἔχουσι χρώματα ποικιλότατα καὶ ζωηρότατα. Εἶναι δὲ τὸ χρῶμα τῶν μὲν ὠσειδῶν κηλίδων ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπόξανθον χρυσίζον, ἐνίοτε ἐρυθρόν ἢ μέλαν με περιφέρειαν λευκὴν, τῶν δὲ λοιπῶν καστανόν, μᾶλλον ἢ ἥττον ζωηρόν με στίγματα μελανὰ ἢ κόκκινα· τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματός των εἶναι τεφρόχρουν κιτρινωπὸν με μελανὰς κηλίδας· φρίττει τις ἀναγινώσκων ἐν ταῖς περιγραφαῖς τῶν περιγῆτων, πῶς τὸ τερατῶδες τοῦτο θηρίον ἔρπει διὰ μέσου χόρτου καὶ φρυγάνων, ὥς μακρὰ δοκὸς ταχέως κινουμένη· μακρόθεν βλέπει τις ἐκ τῆς κινήσεως τῶν κατὰ τὴν διάδοσιν του κλινόντων φυτῶν αὐλακα, ὃν σχηματίζουν οἱ διάφοροι τοῦ σώματος αὐτοῦ κυματισμοί. Αἱ ἀγέλαι τῶν γαζελῶν καὶ τῶν λοιπῶν ζώων, μετὰ ὅποια τρέφεται, φεύγουσιν ἅμα τὴν ἰδῶσι· τὸ μόνον προφυλακτικὸν μέσον ἀπὸ τῶν θανατηφόρων αὐτοῦ ὀδόντων, ἐν μέσῳ τῶν ἐκτεταμένων ἐκείνων ἐρήμων, εἶναι νὰ βάλλῃ τις πῦρ εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ καυστικοῦ ἡλίου ἡμίκαυστα χόρτα· διότι μετὰ συνήθη ὅπλα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ φονευθῇ ὁ βόας, καὶ μάλι-

στα ἔταν πεινᾷ. Ἐπειδὴ δὲ κολυμβᾷ μετὰ τοσαύτης εὐκολίας, ὥστε δύναται νὰ διέλθῃ καὶ θαλάσσιον πορθμὸν, καὶ ἀναβαίνει παχύτατα μέχρι τῶν ὑψηλοτάτων κορυφῶν τῶν δένδρων, δὲν δύναται τις νὰ σωθῇ, ἔταν καταδιώκηται ὑπὸ αὐτοῦ, ῥιπτόμενος εἰς ποταμὸν ἢ ἀναβαίνων εἰς δένδρον ὑψηλόν. Ὅταν ὁ βόας παρατηρήσῃ, ὅτι ζῶν τι μέλλει νὰ τὸν προσβάλῃ, πίπτων κατ' αὐτοῦ δὲν τὸ δάκνει διὰ τῶν ὀδόντων, ἀλλὰ τὸ περιβάλλει διὰ τοσούτων σπειρῶν καὶ τὸ σφίγγει μετὰ τοσαύτης ἰσχύος, ὥστε τὸ κάμνει νὰ ἐκπνεύσῃ πάραυτα. Ἐὰν δὲ τὸ οὕτως ἐκπνεύσαν ζῶν ᾔῃαι τοσοῦτον μέγα, ὥστε δὲν δύναται νὰ τὸ καταπίῃ, μολονότι τὸ χάσμα τοῦ στόματος αὐτοῦ εἶναι μέγα καὶ εὐκόλως ἐκτείνεται, ἐξακολουθεῖ νὰ τὸ σφίγγῃ διὰ τῶν σπειρῶν του διὰ νὰ τὸ συνθλάσῃ δ' εὐχερέστερον, τὸ φέρει κυλιόμενος μετ' αὐτοῦ, πλησίον χονδροῦ τινος δένδρου, τοῦ ὁποίου τὸν κορμὸν ἐγκλείει ἐντὸς τῶν σπειρῶν του, τοποθετεῖ αὐτὸ μετὰ τοῦ δένδρου καὶ τοῦ σώματός του, καὶ περιβάλλει ἀμφότερα διὰ τῶν ἰσχυρῶν σπειρῶν του, μεταχειριζόμενος τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου ὡς μοχλόν. Ἀφοῦ δὲ τοιοῦτοτρόπως καταστήσῃ τὸ θήραμα μαλακόν, τὸ καταπίνει. Πολλάκις μόνον τὸ ἥμισυ καταπίνει, τοῦ ἑτέρου ἡμίσεος μένοντος ἐκτὸς, με-
χριστοῦ χωνεύσῃ τὸ πρῶτον.

Ἡ ἔχιδνα.

111. Ἡ ἔχιδνα εἶναι τόπον ἀσθενῆς καὶ ἄκακος κατὰ τὸ φαινόμενον, ὅσον τὸ δηλητήριόν της εἶναι κινδυνώδες· ἔχει μῆκος κατὰ μέσον ὅρον 60 ἑκατοστομέτρων, καὶ χρῶμα φαιὸν μελαγχροινόν· ἐπὶ τῆς ῥάχεως αὐτῆς ἐκτείνεται ἄλυτος μελανωπῶν καὶ ἀκανονίστων κηλίδων, αἵτινες εἰς πλεῖστα μέρη συνδέονται πρὸς ἀλλήλας οὕτως, ὥστε διὰ τῶν εἰσοχῶν καὶ ἐξοχῶν αὐτῆς παριστῶσι ταινίαν ὀδοντωτήν· εἰς ἑκατέραν δὲ τῶν πλευρῶν αὐτῆς ὑπάρχει σειρά μικρῶν μελανωπῶν κηλίδων, ὧν ἑκάστη εὐρίσκεται ἀπέναντι μιᾶς τῶν εἰσοχῶν τῆς ὀδοντωτῆς ταινίας· μικρόν τι κόκκαλον ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς εὐρισκόμενον, ἀνορθοῖ ὅλας τὰς φολίδας τοῦ ἄνω μέρους τοῦ σώματος, ἐξαιρουμένης τῆς τελευταίας σειρᾶς ἑκάστης τῶν πλευρῶν, ἔνθα αἱ φολίδες συνενούμεναι εἶναι μικρότεραι τῶν λοιπῶν. Μεγάλαι πλάκες ἔχουσαι χρῶμα χάλυβος, μᾶλλον ἢ ἥττον βαθύ, καλύπτουσι τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματός της. Εἰς τὴν

ἄνω σιαγόνα ἔχει 28 ὀδόντας, καὶ εἰς τὴν κάτω 24· ἐκτὸς δὲ τούτων ἔχει ἐκατέρωθεν τῆς ἄνω σιαγόνας ἓνα ἢ δύο, καὶ ἐνίοτε τρεῖς ἢ τέσσαρας μακροὺς ὀδόντας ἀγκυλωτοὺς καὶ ὀξύτατους, τοὺς ὁποίους δύναται νὰ πλαγιάσῃ ἢ ν' ἀνορθώσῃ, ὅποταν θέλῃ· οἱ ὀδόντες οὗτοι εἶναι τρόπον τινὰ ὀχετός τις, δι' οὗ διέρχεται, ὅταν θέλῃ νὰ δῇξῃ, τὸ δηλητηρίον, τὸ ὁποῖον κρατεῖ ἐγκεκλεισμένον ἐντὸς μικρῶν θυλάκων εἰς τὴν ἄνω σιαγόνα εὕρισκόμενων· τὰ δῆγματα τῆς ἐχίδνης εἶναι κινδυνωδέστερα, ἀναλόγως τῆς θερμότητος τῆς ὥρας τοῦ ἔτους καὶ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ ζώου· πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ἐκ τοῦ δῆγματος κινδύνου, πρέπει νὰ δένεται τὸ δηχθὲν μέρος ἀμέσως, ὅπως ἐμποδισθῇ ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος, καὶ νὰ τρίβεται ἡ πληγὴ δι' ἀμμωνιακοῦ ἢ δια πτητικοῦ ἁλκαλίου· πρὶν ἢ γείνωσι δὲ ταῦτα, πρέπει νὰ πλυθῇ καὶ νὰ πιεσθῇ καλῶς ἡ πληγὴ, διὰ νὰ ἐξέλθῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον αἷμα.

Ἡ ἐχίδνα ἔχει τὸ βλέμμα ζωηρότατον, καὶ συναισθανομένη, οὕτως εἰπεῖν, τὴν φθερὰν ἰσχὺν τοῦ δηλητηρίου της, βλέπει ἄνευ φόβου καὶ συστολῆς τὸν πλησιάζοντα εἰς αὐτὴν ἄνθρωπον· ὅταν ἐρεθισθῇ, ἀνοίγῃ τὸ στόμα καὶ ἐξακοντίξῃ τὴν γλῶσσαν αὐτῆς μετὰ τοσαύτης ταχύτητος, ὥστε βλέπων τις αὐτὴν σπινθηροβολοῦσαν νομίζει ὅτι εἶναι πεπυρακτωμένη. Αἱ ἐχίδναι ζῶσι πολλοὺς μῆνας ἄνευ τροφῆς. Εὕρισκονται δ' ἐν καιρῷ τοῦ μεγάλου ψύχους, ὑπὸ τοὺς σωροὺς τῶν πετρῶν καὶ ἐντὸς τῶν ὀπῶν τῶν παλαιῶν τοίχων, πολλὰ ἔμῳ συνεσπειρωμένα· πρὸς ἀλλήλας ἀλλάττουσι τὸ δέρμα αὐτῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνοιξέως· σπανίως ὀρμῶσι κατὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν μεγάλων ζώων, ὅταν δὲν τὰς πληγώσωσιν ἢ τὰς πειράξωσι· τοσαύτην δὲ ζωτικότητα ἔχουσιν, ὥστε πολλὰ μέρη τοῦ σώματος αὐτῶν ἐσωτερικὰ τε καὶ ἐξωτερικὰ κινεῦνται ἀκόμη καὶ

ἐκτελοῦσι τὰς λειτουργίας αὐτῶν, οὕτως εἰπεῖν, καίτοι ἀποκοπέντα. Ἡ καρδία μάλιστα πάλλει ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἀφοῦ ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὸ σῶμα, καὶ οἱ μυῶνες τῶν σιαγόνων, ἂν καὶ ἡ κεφαλὴ δὲν συνέχεται πλέον μετὰ τοῦ σώματος, δύνανται ν' ἀνοίγωσι καὶ νὰ κλείωσι τὸ στόμα αὐτῆς.

Ἐχιδναὶ εὐρίσκονται καθ' ὅλον σχεδὸν τὸν παλαιὸν κόσμον. Τὸ μέρος τῆς Γαλλίας, τὸ ἔχον πλειοτέρας ἐχίδνας, εἶναι ἡ πρῶτη γῆ τῶν Πικτόνων. Ἐκτὸς τῆς κεφαλῆς, ὅλα τὰ μέρη τοῦ σώματος τοῦ ζώου τούτου ἐχρησίμευον ἄλλοτε εἰς τὴν ἰατρικὴν. Ἐπειδὴ δὲ δὲν δύνανται οὔτε νὰ πηδῇσωσιν, οὔτε νὰ συσπειρωθῶσι τόσον εὐκόλως, ὅσον οἱ πλεῖστοι τῶν ὄφρων, οἱ χωρικοὶ συλλαμβάνουσιν αὐτάς διὰ μικροῦ τινος διχράνου, διὰ τοῦ ὁποίου ἀνυψοῦσι τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, ἔπειτα δὲ λαμβάνοντες αὐτάς ἀπὸ τῆς οὐρᾶς θέτουσιν ἐντὸς σάκκου· ἄλλοι πάλιν στηρίζουσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν ῥάβδον, καὶ κόπτοντες τοὺς ὀδόντας αὐτῶν καθιστῶσιν αὐτοὺς ἀβλαβεῖς.

Ὁ κροταλίας.

112. Ὁ προμερὸς οὗτος ὄφης εὐρίσκεται συνήθως εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὸ Μεξικόν. Τὸ μῆκος αὐτοῦ φθάνει ἐνίοτε δύο μέτρων. Τὸ χρῶμα τῆς ῥάχεως αὐτοῦ εἶναι στακτόχρουν κιτρινωπόν· καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ σώματός του ὑπάρχει σειρὰ κηλίδων μελανίων περιβαλλομένων ὑπὸ στεφάνης λευκῆς· ἡ πεπλατυσμένη αὐτοῦ κεφαλὴ καλύπτεται πλησίον τοῦ ῥύγχους ἀπὸ ἑξ ῥολίδας μεγαλειτέρας τῶν λοιπῶν· αἱ ῥολίδες αὗται σχηματίζουνσι τρεῖς ἐγκαρσίους σει-

ρὰς, ὧν ἐκάστη περιλαμβάνει δύο φολίδας· οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ σπινθηροβλοῦσι· τὸ στόμα του εἶναι πολὺ ἀνοιχτὸν, καὶ ἡ γλῶσσά του λεπτὴ καὶ δισχιδής· ἡ αἰτία δι' ἣν ὁ ὄφας οὗτος ἀνομασθή *κροταλίας*, εἶναι ἡ ἐξῆς· τὸ ἄκρον τῆς οὐρᾶς αὐτοῦ φέρει θύλακας μεμβρανώδεις τεθειμένους τοὺς μὲν ἐντὸς τῶν δέ· οἱ θύλακες οὗτοι, ὅταν τὸ ζῶον ἔρπη *κροταλίζου*τιν, ὡς οἱ ξηροὶ κόκοι τῶν φασουλίων ἐντὸς τοῦ κελύφους αὐτῶν· ἐκ τοῦ κρότου τούτου εἰδοποιούμενος ὁ ἄνθρωπος, ὅτι ὑπάρχει πλησίον τοῦ *κροταλίας*, λαμβάνει καιρὸν νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ τὸ τρομερὸν τοῦτο θηρίον.

Ὁ *κροταλίας* εἶναι ὠοτόκος, καὶ τρέφεται ἀπὸ μικρὰ μα-
στοφόρα ζῶα ἢ ἕρπετά· οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Ἀμερικῆς προφυλάτ-
τονται ἀπὸ τοὺς *κροταλίας* παίζοντες αὐλὸν, οὔτινος ὁ ἦχος
τέρπων τὸν *κροταλίαν* καταπραΰνει αὐτὸν καὶ ἐν τῇ μεγαλει-
τέρᾳ του ὀργῇ εὐρίσκόμενον.

Δ'. Τάξις. Βατράχια.

113. Τὰ ἑρπετὰ ταῦτα πάσχουσι μεταμορφώσεις παραδόξους· διότι κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς γεννήσεώς των ἀναπνέουσι διὰ βραγχίων καὶ ἔχουσιν οὐράν, ἔπειτα ἀποβάλλουσι τὴν οὐράν αὐτῶν ἀποκτῶντα πνεύμονας καὶ ἀλλάσσοντα ὅλως διόλου σχῆμα· δὲν ἔχουσι δὲ τὰ ἑρπετὰ ταῦτα οὔτε θώρακα ὀστέινον, ὥς αἱ χελῶναι, οὔτε λεπίδας, ὥς οἱ ὄφεις, ἐπεὶ δὴ τὸ σῶμα των εἶναι ἐντελῶς γυμνόν· θέλομεν περιγράψει, α. τὸν Βάτραχον, β'. τὸν Φρύννον.

Ὁ βάτραχος.

114. Ὁ βάτραχος ὁμοιάζων πολὺ μὲ τὸν φρύννον, διαφέρει τούτου κατὰ τὴν εὐκίνησιν τοῦ σώματος, τὴν ὥραιότητα τοῦ σχήματος, τὰς ταχείας κινήσεις καὶ τὸ λαμπρὸν καὶ στιλπνὸν χρῶμά του. Ὅταν εὐρίσκηται ἐκτὸς τοῦ ὕδατος, ἀντὶ νὰ μένῃ ἐντὸς τοῦ βορβόρου, ὥς ὁ φρύννος, ἔχει τὴν κεφαλὴν ὑψωμένην καὶ φαίνεται πάντοτε ἕτοιμος νὰ πηδήσῃ· οἱ ὀφθαλμοὶ

αὐτοῦ περιβάλλονται ὑπὸ χρυσοειδοῦς κύκλου· τὸ ἄνω τοῦ σώματος αὐτοῦ εἶναι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πράσινον, καὶ τὸ ὑποκάτω λευκόν. Τρεῖς κίτριναι γραμμαὶ καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ῥάχεως αὐτοῦ, καὶ κηλίδες τινὲς μελαναὶ ἐπὶ τῆς κάτω ἐπιφανείας τοῦ σώματός του, καὶ ἐπὶ τῆς ἄνω μάλιστα, καθ' ὅσον τὸ ζῶον αὐξάνει, καθιστῶσι λαμπρότερον τὸ χρῶμά του.

Οἱ βάτραχοι, ὄντες λίαν προσεκτικὸι εἰς τὴν ποιότητα τῆς τροφῆς αὐτῶν, τρέφονται μόνον μὲ ζῶντα ἔντομα, οἷον σκώληκας, βδέλλας, μικροὺς κοχλίας κτλ. ὅταν τὸ ἔντομον εὐρίσκηται πλησίον των, πηδῶσιν ἐπ' αὐτοῦ ἐνίοτε εἰς ὕψος ἑνὸς ἢ δύο ποδῶν, καὶ συλλαμβάνοντες αὐτὸ διὰ τοῦ πλατέος αὐτῶν στόματος, τὸ καταβρογθίζουσιν. Ἄμα φθάσῃ τὸ θέρος, ἀρχίζουσι νὰ κοάζωσι καὶ μάλιστα τὴν νύκτα. Ἐπειδὴ δὲ οἱ βάτραχοι ἔχουσι τὴν ιδιότητα νὰ κοάζωσι πολλοὶ ὁμοῦ καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἀδιακόπως, ὁ κοασμὸς αὐτῶν, ὦν τραγὺς, καθίσταται λίαν ὀχληρὸς. Ὁ θήλυς βάτραχος γεννᾷ τὰ ὠὰ αὐτοῦ ἐν εἰδῇ σειριτίου, ἕνεκα τῆς γλοιώδους ὕλης ὑπὸ τῆς ὁποίας περιβάλλονται. Τὰ ὠὰ ταῦτα μετὰ τινα χρόνον, μᾶλλον ἢ ἥττον μακρὸν, ἀναλόγως τῆς θερμοκρασίας, παράγουσι τοὺς καλουμένους γυρίνους (μικροὺς βατράχους), τῶν ὁποίων ἀμέσως διακρίνεται ἡ κεφαλὴ, τὸ στήθος, ἡ κοιλία καὶ οὐρά τις λεπτοτάτη, διὰ τῆς ὁποίας κινεῦνται· μετὰ δύο δὲ μῆνας, οἱ γυρίνοι οὗτοι ἀποβάλλοντες τὸ περιχύλυμμα αὐτῶν, λαμβάνουσι τὴν ἀληθῆ μορφήν βατράχου.

Ὁ βάτραχος ἔχει μέρη τινὰ τοῦ σώματός του, ἅτινα παρέχουσι τροφήν εὐάρεστον εἰς τὸν ἄνθρωπον· διὰ τοῦτο συλλαμβάνουσιν αὐτοὺς οἱ ἄνθρωποι διὰ τῶν ἐξῆς τριῶν τρόπων· πρῶτον διὰ δικτύων, ἀνάπτοντες πυρτσούς, οἵτινες τοὺς θαμβοῦσι· δεύτερον δι' ὀρμιῶν, εἰς τὰ ἄγκιστρα τῶν ὁποίων θέτουσι διὰ

δέλεαρ σκώληκας, έντομα, ή άπλως τεμάχισιν ύφάσματος έρου-
θροϋ ή έχοντος τὸ χρώμα τοϋ κρέατος· τρίτον καί τελευταϊον,
διὰ κάμακος έχοντος οδόντας μακρούς.

Ὁ φρύννος.

115. Όλα τοϋ ζώου τούτου τὰ ιδιώματα καί χαρακτηριστι-
κά εἶναι ἀηδῆ· ή κατοικία του ἀκάθαρτος, τὸ σῶμά του δυσει-
δές, τὸ χρώμά του σκοτεινὸν καί ή ἀναπνοή του δυσώδης· προ-
ξενεῖ πρὸς τούτοις μεγάλην ἀηδίαν, όταν προσβαλλόμενον ἀ-
νοίγῃ τὸ στόμα του. Ἐπειδὴ δὲ ὅλη του ή ἰσχύς συνίσταται εἰς
ἀνόητον ἰσχυρογνωμοσύνην, καί μόνον ὄπλον του εἶναι τὸ ἀπὸ
τοϋ σώματός του ἐξερχόμενον δυσώδες ὑγρὸν, ή μόνη του ἀρε-
τή εἶναι ὅτι ἀποφεϋγον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας κρύπτεται, καί οὕτω
προφυλάττεται ἀπὸ πάντα κίνδυνον· τὸ χρώμα του εἶναι φαιὸν
μολυβδόχρουν μὲ κηλίδας μελαγχροινὰς καί κιτρινωπάς, ένίοτε

δὲ ὀλίγον ἐρυθράς, αἱ ὁποῖαι ἐπὶ τέλους γίνονται σχεδὸν μελαναί· ἡ ἀσχημία αὐτοῦ ἐπαυξάνεται ὑπὸ πληθύος ἀκρογροδόνων, ἢ μᾶλλον φλυκταίνων πρασινομελαίνων ἢ κοκκίνων· δὲν δύναται νὰ περιπατῇ οὐδὲ νὰ πηδᾷ εἰς ὑψηλὰ μέρη. Ὅταν βλέπῃ ὅτι κινδυνεύει νὰ συλληφθῇ, ἐκσφενδονίζει κατὰ τῶν διωκτῶν του ὑγρὸν τι δυσῶδες. Τὸ ζῶον τοῦτο κατοικεῖ ἐντὸς λάκκων, καὶ πρὸ πάντων ἐντὸς ἐκείνων, τῶν ὁποίων τὰ ὕδατα εἰσὶ σεσηπότα καὶ βρωμερά. Εὗρίσκεται ὡσάύτως ἐντὸς τῶν κόπρων, καὶ ὑπογείων τῶν βαθέων σπηλίκων καὶ τῶν δασῶν, ὅπου δύναται εὐκόλως ν' ἀποφεύγῃ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας· τοσαύτην δὲ ζωτικότητα ἔχει, ὥστε τινὲς αὐτῶν διατρυπηθέντες διὰ πασσάλου, ἔζησαν ἑπτὰ ἕως ὀκτῶ ἡμέρας ἐκτεθειμένοι εἰς τὸν καύσωνα τοῦ ἡλίου. Λέγεται ὅτι φρύνός τις ἔζησεν ἐν τινὶ οἰκίᾳ ὑπὲρ τὰ τριάκοντα ἔτη· ὁ τρόπος δὲ, καθ' ὃν διήλθε τὸ μακρὸν χρονικὸν διάστημα, δεικνύει πόσον ἐπιτενεργεῖ ἐπὶ τῶν ζώων ἡ ἐξημέρωσις. Ὁ τετιθασσευμένος οὗτος φρύννος, ἅμα ἔβλεπε τὸ φῶς τοῦ λύχνου, ἐννοεῖ, ὅτι ἔμελλον νὰ τῷ δώσωσι νὰ φάγῃ· εἶχε δὲ τοσοῦτον ἐξοικειωθῇ μὲ τὸ φῶς, ὥστε ὅχι μόνον ἀφόβως ἔβλεπεν αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπεζήτην· τὸ καταφύγιόν του ἦτο ἡ πρὸ τῆς θύρας τῆς οἰκίας κλίμαξ· καθ' ἐκάστην ἐσπέραν, ἅμα ἀνῆπτον τοὺς λύχνους, ἤνοιγε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐφαινετο τρόπον τινὰ περιμένων νὰ τὸν φέρωσιν εἰς τὴν τράπεζαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔμελλε νὰ εὕρῃ ἔντομα καὶ μικροὺς σκώληκας· ἐπειδὴ δὲ οὐδέποτε τὸν ἐκακοποίησαν, δὲν ὠργίζετο ὁσάκις τὸν ἤγγιζον, καὶ κατέστη ἀντικείμενον γενικῆς περιεργείας καὶ μάλιστα εἰς τὰς γυναῖκας, αἵτινες διεσκέδαζον παίζουσαι μετ' αὐτοῦ.

ΣΗΜ. Τὴν Ζωολογίαν, κατὰ τὰς πέντε μεγάλας διαιρέσεις αὐτῆς, ὑποθέτομεν διηρημένην εἰς μέρη πέντε, ὧν μόνον τὸ ἓν ἢ παροῦσα περιέχει, τὸ σπουδαιότερον. Μετεχειρίσθημεν δὲ τὴν λέξιν **μ έ ρ ο ς**, ἀντὶ τῆς λέξεως **σ υ ν ο μ ο τ α ξ ί α**, καὶ τὴν λέξιν **κ λ ά σ ι ς** ἀντὶ τῆς λέξεως **ό μ ο τ α ξ ί α**, διαιρέσαντες τὰς κλάσεις εἰς τάξεις, τὰς τάξεις εἰς γένη, τὰ γένη εἰς εἶδη καὶ τὰ εἶδη εἰς άτομα, ἵνα μὴ παρίξωμεν τοῖς μαθηταῖς δυσκολίας, ἀνεῦ σπουδαίας ἀνάγκης.

Τ Ε Λ Ο Σ.

ΠΑΡΟΡΑΜΑ.

Ἐν σελ. 100 ἀντὶ Βιβλίον Δεύτερον Περὶ Πτηνῶν

ΚΛΑΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Π τ η ν ά.

Π Ι Ν Α Ε

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Πρόλογος τοῦ συγγραφέως	
τῆς πρώτης ἐκδόσεως	Σελ. γ'.
Πρόλογος τῶν ἐκδοτῶν	
τῆς πρώτης ἐκδόσεως	» ε'.

ΖΩΟΛΟΓΙΑΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ » 7

ΚΛΑΣΙΣ Α'. Θηλαστικὰ 8

Τάξις α'. Δίχαιρα. . . Σελ. 8

Τάξις β'. Τετράχαιρα. » 11

Ὁρκαγγουτάγγος . . » 13

Τάξις γ'. Ἀρπακτικὰ . . » 15

Λέων . . . . » 16

Τίγρις . . . . » 21

Πάνθηρ . . . . » 23

Γαλῆ . . . . » 25

Ὕαινα . . . . » 29

Λύγξ . . . . » 30

Κύων . . . . » 31

Ἀλώπηξ . . . . » 34

Λύκος . . . . » 37

Ἄρκτος . . . . » 40

Τάξις δ'. Ἀμφίβια . . » 43

Φώκη . . . . » 43

Τάξις ε'. Χειρόπτερα . . » 46

Νυκτερίς . . . . » 47

Σελ.

Τάξις ς'. Τρωκτικὰ . . » 48

Λαγῶδες . . . . » 48

Κόνικλος . . . . » 51

Κάστωρ . . . . » 53

Σκίουρος . . . . » 56

Μέγας μῦς . . . . » 58

Μικρὸς μῦς . . . . » 60

Ἀρουραῖος μῦς . . » 61

Τάξις ζ'. Μυρμαστικὰ » 61

Βοῦς . . . . » 62

Πρόβατον . . . . » 64

Αἴξ . . . . » 67

Ἐλαφος . . . . » 70

Κάμηλος . . . . » 72

Αἵγαγρος . . . . » 75

Καμηλοπάρδαλις . . » 77

Τάξις η'. Παχύδερμα. » 79

Ἴππος . . . . » 80

Ὄνος . . . . » 84

Χοῖρος . . . . » 86

Ἐλεφας . . . . » 88

Ῥινόκερως . . . . » 93

Ἴπποπόταμος . . . » 95

Τάξις θ'. Μαρσупοφόρα » 97

Καγγουρόν . . . . » 98

Σελ.	Σελ.
ΚΛΑΣΙΣ Β'. Π τ η υ α » 100	Τάξις σ'. Στεφανόποδα » 134
Τάξις α' Αρπακτικά . » 102	Πελεκάν » 134
Μέλιες άετός . . » 103	Κύκνος . . . » 136
Γύψ . . . » 104	Νήσος . . . » 137
Ώτος . . . » 105	Χήν . . . » 139
Γλαυξ . . . » 107	—
Τάξις β'. Ξηροβατικά » 108	ΚΛΑΣΙΣ Γ'. Ψ χ θ υ ε » 141
Παρθαίσιον πτηνόν » 108	Έγγελος . . . » 142
Ποικιλίς (καρδερίνα) » 109	Καρχαρία . . . » 144
Στρουθίον (σπουργίτης) » 110	Νήκη (μουδιάστρα) » 146
Χελιδών . . . » 111	Ξιφίας . . . » 147
Άηθών . . . » 112	—
Υπολάις (ποταμίδα) » 113	ΚΛΑΣΙΣ Δ'. Έ ρ π ε τ α » 149
Κορυδαλός . . . » 114	Τάξις α'. Χελωνοειδή » 150
Κόρξ . . . » 115	Γεωμετρική χελώνη » 151
Τάξις γ'. Αλεκτοροειδή » 116	Τάξις β'. Σαυροειδή . » 152
Ταός . . . » 117	Κροκόδειλος . . . » 153
Άλέκτωρ . . . » 119	Μεγχλόταυρος . . » 155
Στρουθοκάμηλος . . » 120	Πατίνη σάβρα . . » 158
Καζοόριον . . . » 122	Χαμυιλίων . . . » 159
Περιστερά . . . » 123	Βασιλίσκος . . . » 161
Τάξις δ'. Ξυλοκόπα . » 124	Τάξις γ'. Όφιοειδή . » 162
Έπρος (τσαλαπετεινός) » 125	Όφρις ύδρος ή ύδρέχιδνα 163
Ψιττακός . . . » 126	Βίρας . . . » 165
Τό κωνόρραχμον στρουθίον 128	Έχιδνα . . . » 168
Τροχίλος . . . » 129	Κροταλίας . . . » 171
Τάξις ε' Σχιζόποδα πάρυδ: 130	Τάξις δ'. Βατράχια . » 173
Ώτις (τόι) . . . » 130	Βάτραχος . . . » 173
Πελαργός (λελέκι) . » 131	Φρόννος . . . » 175
Φοινικόπτερος . . » 133	Σημέϊωτις . . . » 177
	Παρόρραχμα . . . » 177